

5-6

1951

SLOVENSKI ČEBELAR

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV ZA SLOVENIJO

5.—6. številka

V Ljubljani, 1. julija 1951

LIII. letnik

Vsebina

Robida Franc: Nosemavost ali čebelja črevesna kuga	97
Debevec Leopold: O medenju rastlin ..	101
Kostanjevec Josip: O čebelarskih letinah	105
Močnik Peter: Čebele žro ajdo in uničujejo grozdje	107
Brecelj Pavel: Arzenat ali lepilni trak?	110
Podnaroški Lojze: Srakoper	111
Fyg W.: O pojavih med obhojo matic ..	113
Revaj Inocenc: Matica se ženi	117
Virmašan: Branje za novince — O rojih	121
J. K. in F. C.: Naša beseda o obdavljenju čebel	124
Rojec Vlado: Plemenilne postaje v letu 1950	129
F. L.: Brezmatični roj (Pesem)	134
Čebelarske opazovalnice:	
Rihar Jože: Poročilo za marec in april 1951	135

Osmrtnice:

V spomin pokojnemu Henrik Peter- nelu, Sotošek Martin	137
--	-----

Mali krubeke:

XIV. mednarodni čebelarski kongres. Močne čebelje družine. Pakji. Zanimi- vosti rojev. Točilo in druga posoda. Mravlje. Čebele so jih razgnale. Letos je bila rekordna medena letina. Ptice in čebele. Matična rešetka. Ribniška storija	139
--	-----

Naša organizacija:

Ureditev ajdovih pasišč	141
Dopisi: Čebelarsko društvo za okraj Grosuplje. Čebelarsko društvo v Krškem	143
Tečaj za čebelarske bolezenske izve- dence	144

Na ovitku: Vestnik Zveze. V zameno prejeti listi.

List izhaja v dvojnih številkah. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev v Ljubljani, Tyrševa cesta 21, tiska Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani, Knaflijeva ulica 5. Urejata ga in za uredništvo odgovarjata: Stane Mihelič in Vlado Rojec. Tehnični urednik: Josip Kobal. Letna naročnina za člane 200 din, za nečlane 220 din posamezna dvojna številka 40 din. V inozemstvu stane list 250 din.

NAROČNINA ZA SLOVENSKEGA ČEBELARJA

Ker se je papir silno podražil, je bil upravni odbor Zveze prisiljen naročnino za list zvišati. Določil je, da plačajo člani 200 dinarjev, nečlane 220 din, zamejstvo pa 250 dinarjev na leto. Čebelarji, ki so bili zadružniki Čebelarske zadruge, bodo plačali samo 100 din, ker bo Zveza za drugih 100 din porabila vplačani delež, če zadružnik ne dolgo na članarini ničesar iz prejšnjih let. — Upravni odbor pričakuje, da ostanejo čebelarji kljub zvišani naročnini še nadalje zvesti našemu listu. Saj znaša naročnina komaj toliko, kolikor stane pol kg medu, medtem ko je pred vojno dosegla vrednost 2 do 3 kg medu. Naročnino naj zbero blagajniki ali gospodarji Čebelarskih druščin in naj jo nakazujejo Zvezi s seznamom plačnikov. Store naj to brez odlašanja, ker mora Zveza plačati tiskarni papir naprej. Od posameznikov uprava lista ne bo sprejemala plačila naročnine.

ČEBELARJI, POZOR!

Zvezina poslovalnica v Ljubljani, Tyrševa cesta 21, odkupuje vosek in voščine po najvišjih dnevnih cenah. Za kg voska plača 1200 din, voščine pa plačuje po kvaliteti.

POŠTNI PREDAL ŠTEV. 13

Glavna direkcija pošte, telegrafa in telefona v Ljubljani je odredila, da bodo prejemali pošto v svojih poštah predalih samo tisti, ki bodo poleg točnega naslova pripisali tudi številko poštne predala. Zato prosimo vse čebelarje, da poleg našega naslova pripišejo tudi »Poštni predal št. 13«.

NAKUP MEDU

Vsa čebelarska društva in posamezne čebelarje pozivamo, da zbirajo med za našo poposlovalnico, ki ga bo kupovala po dnevnih cenah, brž ko bo za nakup deblokiran denar v Narodni banki. Poslovalnica bo prevzemala sortiran med vseh kakovosti. Med mora biti zrel in popolnoma prečiščen.

Franc Robida:

Nosemavost ali čebelja črevesna kuga

Akoravno poznamo to bolezen že preko 30 let in se je večkrat pojavila v naših krajih, smo Slovenci vse do leta 1932 zanikali njen obstoj pri nas. Toda že leta 1925. je trdil Jovanović, urednik Spskega pčelara, da se je ta bolezen pojavila v Sloveniji. Zaradi tega je prišlo v strokovnem časopisju do ostre polemike. Pa tudi švicarski čebelarški strokovnjak dr. Morgenthaler je leta 1926 uvrstil Slovenijo med one evropske države, ki so okužene z nosemo. Šele leta 1932 je prvič uradno ugotovil nosemavost v Sloveniji državni veterinarsko-bakteriološki zavod.

Nosemavost ali čebelja črevesna kuga je nalezljiva bolezen, ki ni nič manj nevarna od gnilobe čebelje zalege. Nevarna je zlasti zato, ker je njene kali najti ne samo v panju, ampak tudi zunanj njega, na stenah čebelnjaka, na orodju, v travi, v napajalnikih itd.

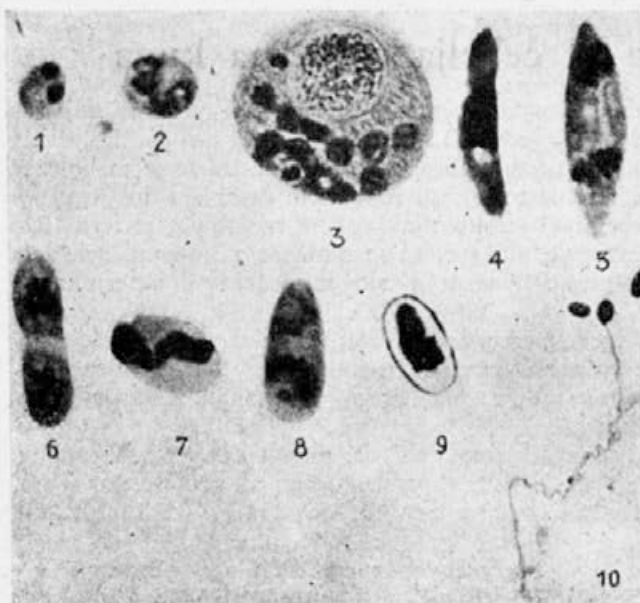
Povzročitelja te bolezni je odkril leta 1907 dr. Enoch Zander v Erlangnu. Po njem se imenuje nosema apis, Zander. Soroden je zajedavcu nosema bom-bicys Naegeli, ki je napravil francoskim gojiteljem sviloprejk v dvajsetih letih 1 milijardo frankov škode.

Zajedavec nosema apis živi v srednjem črevesu čebele ter se hrani s črevesnim staničjem. Razjedanje staničja povzroča čebelarom strašne bolečine, kar kažejo že na zunaj. Silno so nemirne, zapuščajo gnezdo tudi pozimi in zama-hujejo s krili. Ker zavira bolezen delovanje črevesja, čutijo hudo lakoto in neprestano jedo. Zato porabijo bolni panji neverjetne količine medu. Posledica neizmernega uživanja hrane je napihnjenost debelega črevesa, živahno izletavanje in trebljenje. Trebež čebel je voden in kiselkastega vonja. Tekoč je svetle barve, ko se strdi, pa potemni. Umrle čebele in trebež smrde po tobaku za njuhanje. V tem trebežu je ogromno zajedavcev, po večini spremenjenih v trose.

Trosi so trajna, lahko bi rekli, prehodna oblika zajedavca. Silno so trdoživi in morejo kljubovati vsem neprilikam daljšo dobo, dostikrat tudi po več let. Trosi noseme so blesteči, jajčasto zaobljeni, dolgi 5—6 tisočink, široki pa okoli 3 tisočinke milimetra. Oviti so z debelo kožico, ki jih ščiti pred izsušitvijo. Odporni so proti mnogim zunanjim vplivom, le vročina preko 60° C jih ugo-nobi že po desetih minutah. Ako zaide tros v črevo žive čebele, se takoj pre-obrazi v zajedavca. Reši se kožice, zdrizasta živalca, ki se iz nje izmota, pa se naseli v črevesni sluznici in začne s svojim razdiralnim delom. Kmalu raz-pade v več delov, vsak del naraste, se podaljša in razdeli še v dva dela, nato

pa pretvori v tros. Zajedavci se torej množijo jako hitro ter se že v 3—4 dneh spremenijo v trose. V kratkem času je v srednjem črevesu na milijarde trosov in zajedavcev.

Črevo zdrave čebele je prosojnordečkasto ali rjavo, bolne pa najprej motno, potem umazanorjavo in nazadnje belo kot mleko. Poleg tega je nabreklo in zelo krhko. Ko se je bolezen močno razpasla in čebele v množinah odmirajo, je spremenjena barva črevesja zanesljiv znak, da panj boleha na nosemavosti. Črevo bolnih čebel preiščemo najlažje tako, da z iglo odstranimo zadnje tri obročke in ga iztisnemo skozi nastalo odprtino. Ako je črevo nabreklo

Razvojne stopnje povzročitelja nosemavosti

1. planont, 2. meront, 3. meronti v epitelnih celicah z jedrom (zgoraj), 4. in 5. mlad in star sporont, 6. dva mlada sporoblasta, 7. starejši sporoblast, 8. mlad tros, 9. star tros z ameboidno klico, 10. tros sproži tečajno nit. (Po Borchertu.)

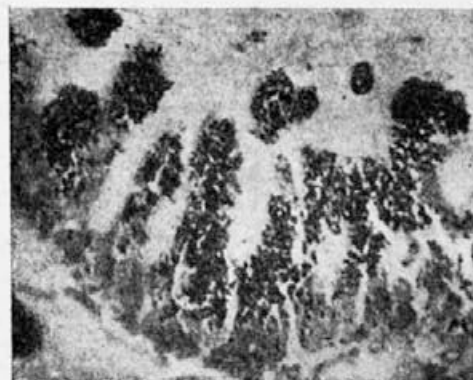
in belo, je dokaj verjetno, da je okuženo po noseimi. Z gotovostjo pa je bolezen mogoče določiti le mikroskopsko. Ako črevo razmažemo po stekleni ploščici in si ga ogledamo pod drobnogledom, opazimo kupe trosov, ki se drže skupaj. Zajedavcev je navadno toliko, da popolnoma izpolnjujejo stanice v črevesju. Bolne čebele izločajo trose s trebežem. Ta trebež je raztresen povsod okoli čebelnjaka, po zemlji, listju in v vodi, pa tudi v panju. Zlasti ob neugodnem vremenu se bolne čebele trebijo kar v panjih. Ker skušajo zdrave čebele trebež odstraniti, ga posrkajo in se z njim okužijo. Raznašalke bolezni pa so tudi bolne čebele, ki zaidejo v tuje panje, roparice, oboleli troti in končno čebelar sam, ako z nerazkuženim orodjem in umazanimi rokami šari po panjih. V prvi vrsti se torej inficirajo starejše čebele pri delu v panju in zunaj njega. Preiskave so dokazale, da so v nosemavih panjih jajčeca in mlajše žrke popolnoma zdrave, dočim so starejše ličinke največkrat okužene. Okužile so jih bolne čebele, ki so jim stregle. Za nosemavostjo zbolijo lahko tudi matica. To potemtakem ni dedna bolezen, ampak posledica okužene hrane. Pač pa je lahko dedna odpornost proti tej bolezni. Zato bi morali vzrejevalci matic jemati vzrejno gradivo samo od takih družin, pri katerih še niso nikdar opazili kakih znakov nosemavosti. Pravilno bi morala biti vsaka za plemenjaka določena družina laboratorijsko preiskana, kajti le na mikroskopski

in belo, je dokaj verjetno, da je okuženo po noseimi. Z gotovostjo pa je bolezen mogoče določiti le mikroskopsko. Ako črevo razmažemo po stekleni ploščici in si ga ogledamo pod drobnogledom, opazimo kupe trosov, ki se drže skupaj. Zajedavcev je navadno toliko, da popolnoma izpolnjujejo stanice v črevesju. Bolne čebele izločajo trose s trebežem. Ta trebež je raztresen povsod okoli čebelnjaka, po zemlji, listju in v vodi, pa tudi v panju. Zlasti ob neugodnem vremenu se bolne čebele trebijo kar v panjih. Ker skušajo zdrave čebele trebež odstraniti, ga posrkajo in se z njim okužijo. Raznašalke bolezni pa so tudi bolne čebele, ki zaidejo v tuje panje, roparice, oboleli troti in končno čebelar sam, ako z nerazkuženim orodjem in umazanimi rokami šari po panjih. V prvi vrsti se torej inficirajo starejše čebele pri delu v panju in zunaj njega. Preiskave so dokazale, da so v nosemavih panjih jajčeca in mlajše žrke popolnoma zdrave, dočim so starejše ličinke največkrat okužene. Okužile so jih bolne čebele, ki so jim stregle. Za nosemavostjo zbolijo lahko tudi matica. To potemtakem ni dedna bolezen, ampak posledica okužene hrane. Pač pa je lahko dedna odpornost proti tej bolezni. Zato bi morali vzrejevalci matic jemati vzrejno gradivo samo od takih družin, pri katerih še niso nikdar opazili kakih znakov nosemavosti. Pravilno bi morala biti vsaka za plemenjaka določena družina laboratorijsko preiskana, kajti le na mikroskopski

izvid se lahko popolnoma zanesemo. Družina, pri kateri bi ta izvid odkril le nekaj čebel s troši noseme v črevesju, bi morala biti iz nadaljnje vzreje izločena.

Kako hitro se nose mavost širi, je dokazal Maasen, sloveči nemški poznavalec čebeljih bolezni. V zdrav panj je spustil dvanajst okuženih čebel; čez 8 dni je bilo okuženo že 40 odstotkov čebel, čez tri tedne pa ves panj.

Zunanji znaki nose mavosti niso zanesljivi, ker so isti kot pri drugih boleznih odraslih čebel. Zato mnogi čebelarji to bolezen zamenjujejo z majsko boleznijo ali z grižo. Če je panj grižav, še ni rečeno, da je okužen po nose mi. Edino znamenje, da je panj bolan, je nenadno umiranje čebel v panju in zunaj njega kljub zadostni zalogi medu in rodovitni matici. Umrljivost je odvisna od množine okuženih čebel, letnega časa in drugih okoliščin. Najhuje razsaja bolezen zgodaj spomladi od februarja do aprila, posebno če so vse čebele okužene. Redkokdaj se bolezen zavleče do julija, ko redno preneha. Nekatere čebele pa le obdržijo bolezenske kali čez zimo, jih spomladi prenesejo na druge čebele in tako povzročajo novo pustošenje.

Troši noseme v črevesni sluznici čebele
pod drobnogledom ob šibki in močni povečavi (Po dr. Rytifu)

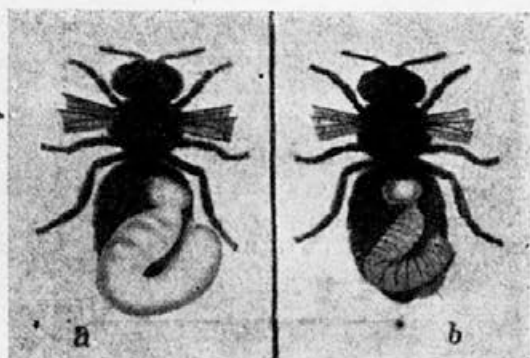
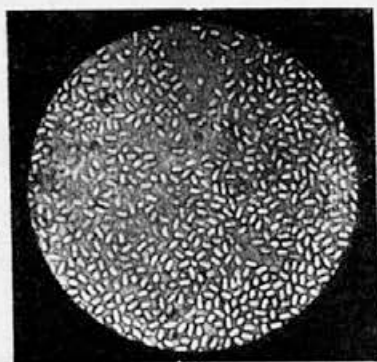
Ako čebele ne morejo redno izletavati, bodisi zaradi slabega vremena bodisi zaradi mraza, lazijo s trepetajočimi krili in napetimi zadki okrog, se onemogle zbirajo v večjih ali manjših skupinah na bradi ali pa na tleh pred čebelnjakom in končno pomro. Ob lepem vremenu taki panji živahno izletavajo, vrne pa se le redkokatera čebela. Zvečer najdemo v panju le prgišče čebel z matico, ki pa tudi kmalu poginejo.

Nose mavost se pojavlja tudi v milejši obliki. Plemenjaki so videti sicer zdravi, vendar zaostajajo kljub najskrbnejši negi v razvoju. Bolan je namreč le majhen del čebel in matica lahko sproti nadomesti vse izgube, ki nastajajo zaradi pustošenja zajedavca. Ta tako imenovana prihuljena nose mavost se lahko vsak čas prevrže v hudo.

Ker so troši razširjeni tudi zunaj panja, je zatiranje nose mavosti zelo težavno. Zalostno je, da je čebelar tako rekoč brez moči, ko smrt kosi v panjih, a zdravila ni.

Zatirati moremo nose mavost le z naslednjimi ukrepi:

Mrtve čebele zberemo in sežgemo. Stene čebelnjaka, panje, satnike in orodje umijemo z vročo raztopino sode (1 kg na 10 litrov vode). Umestno je panje tudi ožgati s spaljalno svetilko. Okuženo satje prekuhamo v vosek. Vreti pa mora najmanj 10 minut, nakar ga lahko porabimo za izdelavo satnic. Tudi med prekuhamo in ga pustimo vreti vsaj pol ure. Pri tem seveda ne uničimo samo trosov, temveč tudi fermente, ki dajejo medu zdravilno moč in konsevno sposobnost. Toda če se že zlu ne moremo izogniti, ga moramo skušati vsaj omiliti. Ker se tak med ne drži dolgo časa, ga moramo čim prej porabiti. Najbolje je, da napravimo iz njega medico, nikakor pa ni priporočljivo z njim pitati čebele. Bolne družine, ki so spomladi še močne, krmimo špekulativno z neoporečnim medom, da bi matice kar najbolj zalegale. Oslabele družine je umestneje uničiti, kakor pa združiti. Manj oslabele družine ozdravimo tudi tako, da čebele ometemo v čist panj na satnice, jih toplo odenemo in kladimo, s čimer prisilimo matico k intenzivnemu zaleganju. Panj je navadno rešen, ker so mlade

Kadar je želodčno ostenje tako natrpano s trosi, kot nam kaže mikroskopski preparat na levi sliki, je mogoče po obliki in barvi srednjega črevesa ugotoviti bolezen že s prostim očesom. a) Črevo bolne čebele je mlečnobelo ali umazanosisivo in tako nabreklo, da ni več mogoče razločiti mišične strukture. b) Črevo zdrave čebele je mesnordeče ali rjavo, ohlapno in prečno progasto.

čebele zdrave. Zdravljenje bolnih panjev pa se posreči le tedaj, če smo vse okužene predmete dobro razkužili. To velja predvsem za napajalnike, ki naj bodo vedno čisti in tako urejeni, da čebele v njih ne tonejo. Ako niso napravljeni na tekočo vodo, je treba vodo večkrat izmenjati, napajalnik pa osnažiti in razkužiti. Luže in mlake v bližini čebelnjaka moramo zasuti in čebele privaditi na napajalnik. Razen tega je treba prostor okoli čebelnjaka na novo posuti s svežim peskom ali zemljo. Tudi čebelar sam mora paziti na čistočo v panjih in v čebelnjaku. Pred pregledovanjem družin naj si vedno umije in razkuži roke, pa tudi orodje. Pazljiv mora biti zlasti pri nakupovanju čebel, voska, medu in panjev.

Nosemavost je v Evropi zelo razširjena. Leta 1947 je n. pr. v Švici, kjer je sicer čebelarstvo na zelo visoki stopnji, zahtevala 30 odstotkov vseh družin, leta 1948 pa 25 odstotkov, dočim je bilo v letu 1949 od 159 čebelnjakov 57 odstotkov posebno močno okuženih po noseh.

Ruski čebelar Mihajlov je napravil mnogo poizkusov, da bi ugotovil, kako pride do izbruha nose mavosti, ki je v Srednji in Severni Rusiji zelo pogosta. Dognal je, da povzroča nose mavost vselej neprimerna hrana, to je listni in gozdni med. Ta vsebuje po dr. Philippsu dekstrin, ki je neprebavljiv za čebele in ustvarja pogoje za razmah zajedavca nose me. Nemški čebelar Tuschof priporoča za zimsko hrano sladkor, ker ta ne vsebuje dekstrina in ne nudi zajedavcem možnosti, da bi se uveljavili v večjem obsegu in tako upropastili čebelje družine. V Nemčiji je najmanj gnilobe in nose mavosti v Porenju, kjer je treba zaradi pičle paše leto za letom krmiti čebele za zimo s sladkorjem. S tem se zmanjšajo zimske izgube čebel, hkrati pa se občutno zmanjša nevarnost pojavy nose mavosti.

Nose mavosti se ubranimo le tako, da čebelarimo z močnimi družinami, ki imajo mlade in rodovitne matice. Posebne previdnosti je treba spomladi pri združevanju. Skrbeti moramo, da bodo imele čebele vedno dovolj naravne hrane. Naravna hrana pa je med in ne sladkor. Spomladi čebel ne smemo pitati s sladkorjem, ker mu primanjkuje raznih snovi, ki so potrebne za pravi len razvoj zalege. Čebele ne smejo nikdar stradati. Nuditi jim je treba priliko za obnavljanje satja, ker je to njihova življenjska nujnost.

Letos se je pojavila nose mavost večinoma v takih krajih, kjer so čebele prezimovale na hojercu, pa tudi v družinah, ki so prezimovale na hojercu, pomešanem z ajdovcem. Posebnega pustošenja ni bilo. Poginilo je le nekaj slabicev, ostali napadeni panji pa so se že do srede junija kolikor toliko opomogli.

Če je kakemu čebelarju poginila čebelja družina, je njegova dolžnost, da jo temeljito preišče in po možnosti ugotovi vzrok njene propasti. Ako vzroka sam ne more najti, naj pošlje nekaj mrtvic iz sumljivih panjev veterinarsko-bakteriološkemu zavodu v Ljubljani, ki bo zadevo raziskal. Marsikateri čebelar, ki bo domneval, da ima opravka zgolj z grižavimi družinami, se bo začudil, ko mu bo zavod sporočil, da ima v čebelnjaku nose mavost. Končno še tale nasvet: Ekipe, ki so določene od Državnega zavarovalnega zavoda za pregled družin, naj ne iščejo samo gnilobe v panjih, temveč naj posvete nekoliko pozornosti tudi boleznim odraslih čebel, med katerimi najbolj razsaja ravno nose mavost.

Leopold Debevec:

O medenju rastlin

Kakovost in količino medenega pridelka določajo v glavnem medovite rastline; uspevanje teh rastlin in medenje njihovega cvetja je pa po drugi strani zopet odvisno od mnogoterih zunanjih okoliščin. Letna doba cvetenja, dnevni čas in trajanje medenja ter s tem v zvezi tudi sestava in količina medečine, vse to se pod vplivom okolja zelo izpreminja. Za te pojave so se začeli bolj zanimati in jih tudi podrobneje preučevati predvsem čebelarji in čebeloslovci, kar je potrebno že zaradi tega, ker je naše znanje o vsem tem dokaj pičlo in čaka na primerno pojasnilo še mnogo odprtih vprašanj.

Na izločanje nektarja vplivata predvsem dva najvažnejša činitelja, *podnebje* in *zemljišče*. Ne glede na neizbežno časovno razliko v razvoju rastline v različnih klimah in na možnost njenega uspevanja sploh, se njeno medenje v

ostrejši alpski klimi, recimo na visokem Gorenjskem, v mnogočem razlikuje od onega v toplem Posavju. Travniške kadulje (*žajbelj*, *salvia pratensis* L.) je v bohinjskem kotu mnogo več nego v Posavju, vendar ni bilo še slišati, da bi se bohinjski čebelarji z njo kaj prida pohvalili, medtem ko se Posavcem kolikor toliko izkaže malone sleherno leto. Že za samo uspevanje neke rastline v določenem kraju sta prav tako važni tudi kakovost in sestava zemljišča. Kakor imamo rastline, ki ne prenesejo hladnejšega alpskega podnebja, tako so tudi takšne, ki brez apnenčaste ali drugačne zemlje ne uspevajo ali tudi narobe. Travniško kaduljo bomo na primer v Prekmurju ali v Mislinjski dolini pod Pohorjem zaman iskali, ker tamkajšnji zemlji pač primanjkuje snovi, ki jih ta za svojo rast in dobro uspevanje nujno potrebuje. Nedvomno takšne in podobne okolnosti ne morejo biti brez vpliva in pomena tudi na izločanje medečine.

Večkrat slišimo ali beremo, da imajo čebelarji o medovitosti neke rastline povsem nasprotni nazore, nekateri so o njej polni hvale, drugi pa so sveto prepričani o ravno nasprotnem. Živahne debate o takih problemih radi načelnjajo na čebelarskih sestankih in v svojih strokovnih časopisih. Najbolj zanimivo pri vsej stvari pa je, da so si takšni nasprotniki včasih celo bližnji sosedje! Zakaj torej med rastlina na nekem predelu polja ali travnikov dobro, na drugem pa nič ali samo neznatno, kljub temu, da so zunanji pogoji, lega, zemlja, podnebje in vreme na videz povsem enaki? Kakovost zemljišča ni povsod enaka, v zemlji so razne snovi v različnih količinah, ki se pod raznovrstnimi vplivi spreminjajo in preobražajo. Že različne vrste in količine gnojiva morejo medenje pospeševati ali pa tudi zavirati. V našem primeru so mogoče naprednejši kmetovalci redno gnojili z umetnimi gnojili, zanikrnejši tovariši iz sosednje vasi pa samo s hlevskim gnojem in mogoče še to s slabim. Zato je rastlina v enem predelu dobro medila, v drugem se pa čebele zanjo niso zmenile ter je prizadeti čebelar docela upravičeno trdil, da rastlina ni medila. Povsem točna pa njegova trditev vendarle ni bila; rastlina je najbrž tudi v njegovem okolišu medila, čeprav v mnogo manjši meri. Ker se čebele ne ubijajo rade z dolgotrajnim paberkanjem po slabo medečih rastlinah, če je na drugih bera nekaj boljša, rastlina samo navidez ni medila. Tako so se različni nazori pojasnili in se je pri tem pokazalo, da sta navsezadnje imela oba nasprotnika, ki sta si bila že močno v laseh, vsak po svoje vendarle — prav!

Mimogrede bodi omenjeno, da bo menda nekaj podobnega tudi z vprašanjem, o katerem je bilo zadnji čas v »Čebelarju« napisanih precej besedi, namreč, ali lastovice lovijo čebele ali ne. Mnenja o krivdi teh živalic so bila že od nekdaj različna in tako bo najbrž ostalo, dokler bodo čebelarji pasli svoje muhe. Popolne krivde lastovic ali njihove nedolžnosti pa najbrž ne bo mogoče zanesljivo dokazati in potem kot splošno veljavno pravilo sprejeti. Zato bodo oboji imeli prav, i zagovorniki i tožniki lastovic, ker vedno in povsod pač ni mogoče potegniti pravične meje!

Vsak čebelar ve, da ob toplem in sončnem vremenu med mnogo rastlin, ob hladnem (pod 10° C) in v senci skoro nobena. Če je v toplem ozračju primerna količina vlage, medijo že mnogo izdatneje, dočim vroč, suh zrak izločanje medečine ovira in zadržuje. Dobro tečejo viri sladke medečine, če toplim dnevom sledijo hladnejše noči z roso zjutraj; tudi rahel, topel dež pri medli sončni sverlobi v pozni pomladi dela včasih čudeže. Nasprotno pa vplivajo v

splošnem neugodno vetrovi, posebno severni in vzhodni, nadalje prevelika, zlasti suha vročina ali pa prevelika razlika (oscilacija) med dnevno in nočno temperaturo.

Včasih letijo čebele zelo močno na cvetje kake rastline, vreme je lepo, mirno, soparno, zrak vlažen. Čez noč je deževalo in naslednji dan na tem cvetju ni videti nobene čebele. Zakaj? Možno je v tem primeru delovanje cele vrste najrazličnejših vplivov: da je medečino temeljito spral dež in za določen čas ustavil njeno izločanje, da rastlina ne medi zaradi prevelike vlage, da je cvetje oprášeno in je rastlina odcvela, da se je ozračje zelo ohladilo, da piha neugoden veter ali da se je čebelam odprla izdatnejša paša drugod. Pri presoji je zato treba vedno računati z vsemi možnimi činitelji, ker se sicer lahko v naših opazovanjih in računih temeljito uštejemo.

Splošno je znano, da ajda v dobro gnojeni, debeli zemlji bujno raste in odlično cvete, toda znano je tudi, da taka ajda slabo medi in vrača razmerna slabši pridelek. Ajdi bolj prija slabše gnojena, peščena zemlja, kjer sicer ne požene visoko, pač pa se košato razraste in dobro medi, zlasti če so izpolnjeni še ostali pogoji, ki jih zahteva. Če teh ni, bomo zaman čakali na pridelek ajdovca. Nekdaj je bilo to povsem drugače; kmet je pušchal polja v prahi, jih manj gnojl ter pridelal več ajde, pri čemer je tudi čebelar prišel na svoj račun. Zato naj se nam nikar ne zdi čudno, če še dandanašnji kar noče biti konec one znane pesmi o dobrih starih časih!

V zvezi s tem je treba pripomniti, da žlahtne oziroma požlahtnjene in sploh kulturne rastline še oddaleč ne medijo tako dobro kot njihove divje sorodnice, lesnike, drobnice, divje črešnje, jagode itd. Tudi dobro gnojeni in skrbno negovani travniki našim čebelam niso več tisto, kar so jim bili nekoč, zlasti v naprednejših pokrajinah; na njih že skoro ni medovitih cvetic, a še one redke slabo medijo.

Izločanje medečine je navezano pri nekaterih rastlinah tudi na določen dnevni čas. Rastline medijo najmočneje v jutranjih in dopoldanskih urah. Ta pojav je zlasti očiten pri ajdi, ki medi dobro le do desetih dopoldne. S tem seveda ni rečeno, da v popoldanskih urah v ajdovem cvetju ni nektarja, še celo slajši je. Odvečna voda je namreč v sončni pripeki večidel ali popolnoma izhlapela, toda bera na njej je zato neizdatna ali celo nemogoča. Pred leti je ajda v Prekmurju zaradi hladne pomladi in poznejše suše precej zapoznala. Prve dni septembra, prav ko je šele dobro vzcvetela, je naenkrat, prej kot navadno prenehala mediti in čebel na njej niso več opazil, dasi je v najlepšem vremenu cvetela še ves september. Prav rahel, komaj opazen severovzhodnik je namreč opravil svoje. Kakor večini medonosnic tudi ajdi najbolj prija mirno, brezvetrno vreme z jutranjo roso in srednjo temperaturo ali pa kvečjemu rahel južni oziroma jugozapadni vetrič, ki prinaša vlago in na rahlo zamegli nebo. Toda po 10. septembru menda tudi vse to ne pomaga mnogo!

Trd oreh za čebelarje je zlasti vprašanje o medenju lipe. Poznavalci stvari trdijo, da je njeno medenje v veliki meri odvisno od lege in sestave zemljišča, poleg tega mora baje lipa s koreninami segati v talno vodo. Če je zemlja povrhu še pogata na rudninskih snoveh, globoka in sveža, potem bi bilo lipi težko kaj očitati. Na suhih tleh pa lipa več škoduje, kot koristi. Opojni vonj njenega cvetja čebele le moti, odvraca od boljših virov medečine in s svojim cvetnim

prahom še draži k zaleganju. To pa pomeni v tej letni dobi, ko vlada v panjih povečini suša, dvojno izgubo i za čebele i za čebelarja. V veliki meri vpliva na izločanje medečine tudi *višinska lega*. Planinske cvetlice in rastline medijo v višjih legah bolj bogato kot one v nižini in ima to dejstvo tudi pri medenju lipe odločilno vlogo. Navsezadnje ni brez pomena sama vrsta lipe. Nekateri trdijo namreč, da malolistna ali zimska lipa (*Tilia cordata* Mill.) bolje medi kot velikolistna ali letna (*Tilia grandifolia* Ehrh.). Toda pomnimo, da tega vprašanja ne bodo rešili roji čebel, ki se na lipovem cvetju navidezno gostijo, ampak le tehtnica, ki more biti edino odločujoči in nepristranski sodnik.

Vsakemu čebelarju se nedvomno vsiljuje vprašanje, ali so neki zanesljivi znaki, po katerih bi mogel človek z večjo ali manjšo gotovostjo sklepati na dobro pašo. Ing. Jar. Hruby,* ki je daljšo dobo znanstveno opazoval in primerjal vse pojave, spremljajoče medenje rastlin, je dognal, da čebelar lahko računa na večji donos dotičnega dneva:

1. če se zjutraj ob 7. uri zračna vlaga giblje med 78—80 odstotki in v teku dneva pade pod 34 odstotke,
2. če barometriški pritisk pri minimalnem vetru pada,
3. če je temperatura primerna (14—32° C),
4. če čez dan ni padavin.

Kakor smo videli, uravnavajo izločanje nektarja v glavnem tile činitelji: *klimatske razmere* z vsemi vremenskimi pojavi (smer, moč, toplota vetra, temperatura, barometriški pritisk, sončna svetloba, zračna vlaga, megla, padavine, ozon v ozračju), *sestava zemljišča* (struktura zemlje, njena lega, višinska lega, vlaga v zemlji, gnojenje, talna voda itd.) in še nekateri drugi, neupoštevani ali nepoznani. Med temi so na primer zlasti oni činitelji, ki so vplivali na razvoj rastline še pred njenim razcvetom. O vseh teh zamotanih vprašanjih, zlasti o vzajemnem delovanju raznih faktorjev doslej še nismo mnogo razmišljali, še manj pa razpravljali. Ker niso brez pomena za naše delo pri čebelah in za uspeh v čebelarstvu, jim bo treba tudi pri nas posvetiti več pozornosti.

Zato moramo le pozdraviti pobudo tov. ing. Riharja, ki je v 5.—6. številki lanskega SČ predlagal, da se pod vodstvom Kmetijskega znanstvenega zavoda v Ljubljani prične s sistematskimi fenološkimi opazovanji. Ker imajo pri teh opazovanjih glavni delež ravno vprašanja o medenju rastlin, bi bilo želeli, da se oglasi k sodelovanju čim več čebelarjev. Saj za to opravilo ni potrebna nikaka posebna izobrazba, ampak le dober čut in smisel za naravne pojave. To pa ima vsak dober čebelar. Saj si le z opazovanjem neštetihi drobnih pojavov okoli svoje živali nabira izkušenj, ki so mu za uspešno opravljanje čebel tako potrebne. S sodelovanjem pri fenoloških opazovanjih pa bo ravno sam sebi največ koristil. Za zgled si vzemimo kar našega Janša, preprostega kmečkega čebelarja. Ni bil nikak znanstvenik ali učen raziskovalec, pač pa rojen opazovalec, ne le kot čebelar, temveč tudi kot slikar! Z izsledki svojih opazovanj je posekal priznane čebelarske veličine svoje dobe in ustvaril delo, ki je še dandanašnji neprekosljivo ter Janši, opazovalcu in čebelarju, v največjo čast. Le posnemajmo ga!

* Vzajemne vztahy povětrnostních faktorů u době snůsky (Včel. sborník, 1937, str. 64.)

O čebelarških letinah

Že stari čebelarji so poznali dva načina čebelarjenja: čebelarjenje na med in čebelarjenje na roje. Danes so redki čebelarji, ki čebelarijo na roje, čeprav je povpraševanje po rojih zelo veliko. Pomanjkanje sladkorja in s tem v zvezi izredno visoke cene medu so vzrok, da čebelarji kolikor mogoče preprečujejo rojenje in čebelarijo na med. S smotnim prevažanjem, z iskanjem novih pasišč, z izboljšanjem čebelje pasme itd., se trudi vsak čebelar samo za to, da bi pridelal čim več medu.

Vendar pa so za dosego tega cilja poleg drugih činiteljev potrebni še trije pogoji: lepo vreme, dobra paša in močni panji. Če manjka le eden teh pogojev, ni upanja na uspeh.

Kaj pomaga, ako so panji natrpani z živaljo in livade polne dišečega cvetja, če pa dan za dnem lije kakor iz škafa ali pihajo hladni vetrovi. Čebele ždijo v svojih panjih, čebelar pa žalosten poveša glavo, ker dobro ve, da je šel za tisto leto, če se to godi ob glavni paši, njegov up po vodi. Zgodi se tudi, da so panji močni, vreme lepo, a čebele nimajo nikjer nobene paše. Le malo izletavajo in še tiste, ki izletavajo, stikajo okrog tujih panjev. Medene rezerve kopnijo kakor sneg. Najbolj žalostno pa je ob dobri paši in lepem vremenu gledati slabotne panje, ki paše ne morejo izkoristiti. Včasih je tega kriva pomanjkljiva paša, zaradi katere je čebelar v prejšnji jeseni zazimil šibke družine, včasih preveliko rojenje ali kaj drugega. Pogosto je v dobi razvoja čebeljih družin, to je od marca do maja mesca, slabo vreme. Mnogo pašnih čebel poberejo v tem času nagle vremenske spremembe: dež, veter ali celo sneg. Zato družine zaostajajo v razvoju in panji so v začetku glavne paše slabotni.

Če poleg številnih činiteljev (prevažanje v pašo, lastnosti čebeljih družin, čebelarjeva spretnost itd.), ki vplivajo na pridelek medu, premotrimo še gornje pogoje, se ne moremo čuditi, da nastajajo tako velike razlike v donosu medu v posameznih letih. So letine, ko se medišča po večkrat na leto napolnijo z medom, še več pa je slabih letin.

Dve skrajnosti predstavljata lanska in predlanska čebelarska letina v Slovenskem Primorju.

Predlansko leto smo imeli zgodnjo in suho pomlad. Ker so imele čebele prejšnje poletje in jeseni dovolj paše in so matice nepretrgoma zalegale, smo zazimili močne družine z zadostno zimsko zalogo. Konec mesca februarja so že čebele zasedale satje zadrž prav do mreže, visele pod satjem in deloma zasedale tudi medišča. Sredi aprila so bili panji v vališčih in mediščih natrpani z živaljo; imeli so po 6—8 zaleženih satov. Akacija, ki je pri nas na Goriškem glavna paša, je pričela cveteti v prvi tretjini mesca maja. Malokdaj sem videl akacijo tako cveteti kakor tisto leto. Veje so se pripogibale pod težo snežno-belega cvetja. Če bi bilo vsaj pet dni lepega vremena, bi čebele napolnile medišča z najfinejšim, svetlim akacijevcem. Toda ves čas cvetenja je vladało izredno slabo vreme. »Ledeni možje« so častno izvršili svojo nalogo. Ko je bila akacija v najlepšem cvetju, je zapihala mrzloledena burja, prišel je dež in 11. maja je vrhove bližnjih gora pobelil sneg. Pred panji se nam je nudila zimska slika: nobene čebele ni bilo na spregled, nobenega šumenja pri žrelih.

Travniška paša je bila revna. Na travniških cveticah, na lipi in kostanju, so panji nabrali po nekaj kilogramov medene rezerve, ki je seveda nisem iztočil, ker nisem vedel, kaj še lahko pride. In res, konec mesca julija niso imele čebele nikjer več nobene paše.

V prvi polovici mesca avgusta je pritisnila izredno huda suša. Polja in travniki so bili vsi rjavi in ožgani od sonca. Medene zaloge so se v panjih naglo krčile. Moje čebelarstvo je bilo naravnost v obupnem stanju: sedemdeset družin v starih, piškavih panjih, brez zalege, brez medu. Že sam pogled na te lačne panje, iz katerih čebele niti izletavale niso več, je bil žalosten. Sredi avgusta so pričeli roji umirati od lakote. Takrat sem v naglici pridružil dvajset družin, ki niso imele popolnoma nič medu, družinam, ki so imele še nekaj hrane, in tako znižal število panjev na petdeset.

Že sem tuhtal, kako bi si ohranil vsaj nekaj panjev živih za prihodnje leto, kar se po dežju, v drugi polovici avgusta, nenadoma odpre paša.

Spčetka nisem pravzaprav vedel, kakšna paša naj bi to bila. Matice so pričele zalegati in okrog zaloge se je pojavil nov med. Ker so čebele letele vse v isto smer, namreč proti gozdu, sem mislil, da medi hoja. Da se o tem prepričam, jo mahnem v dve uri oddaljen gozd, kamor letijo od nas čebele, kadar medi hoja. Toda začuden sem ugotovil, da ni bilo v vrhovih dreves nobenega šumenja in po tleh nobenih znakov medenja. Pač pa sem videl po pašnikih ob robu gozda velike površine cvetočega jesenskega resja, iz katerega je puhtel prijeten vonj in po katerem je brenčalo na tisoče pridnih čebelic. Aha, našel sem vas, moje male ljubljenske, sem si mislil, in da jim skrajšam pot, sem takoj drugi dan prepeljal polovico panjev na mesto, odkoder so pred nekaj dnevi čebelarji, ki so čakali na hojo, odpeljali lačne panje na ajdovo pašo.

Paša na jesenskem resju je trajala štirinajst dni. Vmes je nekaj dni po malem medila tudi hoja. Čebele so nabrale pičlo zimsko zalogo, a dovolj je je bilo, da so čakale pomlad. Prvič po dvajsetih letih mojega čebelarjenja se je zgodilo, da je ta mala zaničevana rastlina rešila čebele gotove smrti.

Še enkrat je čebelam grozila lakota: lanske leto v drugi polovici mesca aprila, ko je odcvetela češnja. Panji so bili močno zaleženi, nastopilo je slabo vreme, medenih rezerv pa zaradi opisane izredno slabe letine prejšnjega leta ni bilo nikjer, ne v panjih ne v loncih. S strahom sem gledal, kaj bo, saj so v tistih dneh nekaterim čebelarjem začeli panji umirati kar od kraja.

Pa tudi to nevarnost so moje čebele prestale brez vsakih izgub. Vreme se je izboljšalo, pričela je cveteti akacija, ki sicer ni imela toliko cvetja kakor prejšnje leto, vendar je dobro medila, tako da so bili po končani paši precej težki sati v mediščih. Tudi travniška paša je bila dobra. Medila je smreka in v drugi polovici mesca junija se je pojavila mana na hoji.

Takrat res nisem vedel, kaj je bilo lepše: pogled na petdeset krepih družin, ki so vse letele v isto smer proti gozdu, ali pogled na medene, od vrha do tal pokrite sate v mediščih panjev, ki so pred meseci umirali od lakote.

Bil je že skrajni čas, da sem izvlekel iz kota zaprašeno točilo in posode za med, ki so se naglo polnile, a žal tudi naglo praznile. Med je šel na vse strani in za najrazličnejše potrebe. Največ ga je dobila Čebelarska zadruga v Ljubljani v zameno za nove panje. Tako so si čebele same zaslužile svoje domove. Pa še ga je ostalo za čaj in potico in, kar je glavno, čebele sem zazimil z obilno zalogo medu, tako da se mi ni bilo treba bati, da bi pomrle od lakote.

Čebele žro ajdo in uničujejo grozdje .

Leto 1949 je bilo leto največje stiske za čebele! Vsepovsod so stikale in iskale hrano. Plodovi po tleh in na drevju so bili polni čebel. Posebno so jim bile všeč hruške in slive. Na grozdju in pri sadnih stiskalnicah pa so bili kar celi roji. Lansko leto je bilo sicer medeno leto (hoja!), toda roje čebel smo lahko opazovali kljub temu na grozdju. *Površni opazovalci so seveda takoj navalili na čebelarje in proglasili njih ljubljenske za največje škodljivce v sadovnjaku in na brajdah.* Tako se je zgodilo prijatelju Štefanu. Njegove čebele so obdolžili, da so pri sosedu izpile vse grozdje na brajdah. Prijateljstvo, ki je vedno vladalo med obema sosedoma, so čebele nehote močno zrahljale. Pa tudi drugod je padla marsikatera kletvica na račun čebel in čebelarjev, tudi drugod je prišlo zaradi tega do podobnih sporov.

Leto 1950! Ob ajdovi paši v B. na Ptujskem polju! V pisarni KLO je sestanek zaradi ljudskega posojila. Prisotni so domačini in funkcionarji KLO. Zastopnik oblasti pojasnjuje pomen ljudskega posojila in potrebo, da zberemo čim večjo vsoto. Predsednik KLO izjavi, da ne podpiše ničesar, ker je v bližino njegove domačije pripeljal na pašo čebele neki čebelar, ne da bi ga vprašal za dovoljenje. In tu bi morala oblast posredovati, kajti *čebele da delajo samo škodo; žro ajdovo cvetje in poškodujejo grozdje na brajdah.* Istih nazorov so tudi drugi člani odbora. Nobeno pojasnilo zastopnika oblasti ne zaleže. Ves odbor trmasto vztraja pri svojih trditvah. Zanimivo pa je, da ima predsednik sam nekaj panjev. In za tem grmom tiči zajec. Boji se pač, da bi njegove čebele zaradi prisotnosti tujk premalo nabrale. Zato se ne sramuje klevet, ki zadenejo prav tako njegove kakor tuje čebele.

Zal, da taki nazori o škodi, ki jo delajo čebele, niso osamljeni, le da nam kritika ne pride vedno do ušes. Jasnó je, da so take nestvarne kritike posledica neznanja in površnega opazovanja.

Vsak povprečen šolar ve, kaj delajo čebele na cvetju. Ve, da ne žro cvetja, pač pa da ga oprahujejo, da se more iz njega razviti plod: hruška, jabolko, češplja in tudi ajdovo seme. (Grozdni cvet se oplodi brez čebel.) Strokovnjaki so dognali, da korist, ki jo nudijo čebele z oplojevanjem cvetov sadnega drevja in drugih kulturnih rastlin, visoko prekaša *vrednost voska in medu, ki ga čebelar dobi od njih.* Jasnó je, da bi čebel nihče ne gojil samo zato, ker *oplahajo tuje rastline* na polju, v sadovnjaku, na travniku in v gozdu, ako ne bi imel od njih lastne koristi. Prav gotovo bi se tudi predsednik KLO-ja ne ukvarjal s kmetijstvom, ako bi od tega ne imel nikake koristi. Tudi prevažanje čebel, ki ni v navadi samo v Jugoslaviji, temveč v vseh naprednih državah, je v bistvu lov za koristjo, a če pripelje čebelar svoje panje v pašo, n. pr. v ajdovo pašo, koristi hkrati lastniku pasišča, ker mu čebele oplode ajdovo cvetje. Oploditve pa ne opravijo vede, nego nehote, slučajno. Zakaj čebela obiskuje cvetje? Zato da ga je? O ne! *Pri natančnem opazovanju bi se lahko vsakdo takoj prepričal, da ostane po obisku čebele cvet popolnoma nepoškodovan.* Ni pa nam treba gledati le ajdov cvet, še lažje to opazujemo na rumenem cvetu regrata ali na cvetu sončnic, češenj, jablan. Kaj torej iščejo čebele po cvetju? Na dnu cveta se zbira *sladka tekočina — medčina*, ki jo srkajo, v sredini cveta pa so vrečice

z rumenim prahom, ki ga naložijo *kot obnožino* na nožice in odnesejo v panj. To je nagrada za storjeno uslugo — za oploditev cveta.

Toda kaj išče čebela jeseni na hruškah in grozdju, čemu stika okrog sadnih stiskalnic? V tem času vendar ni cvetja na drevju, okrog sadnih stiskalnic pa sploh nikdar ne. Torej tudi nektarja ni, niti obnožine. Res je, da ni cvetja, je pa dovolj sladkega soka v neštetih čašicah! Da so čašice odprte, poskrbijo ose, sršeni, pa tudi vrabci, kosi in škorci. Ko prične sadje in grozdje zoreti, se takoj pojavijo vsi ti sladkosnedneži in načno plodove z *ostrimi grizali* oziroma kljuni. Sršeni sladka jabolka in hruške popolnoma izvotlijo, da ostane sam olupek. Videl sem v izvotlenem plodu na delu po več sršenov. Enako delo opravljajo ose. Posebno usodno so gospodarili sršeni in ose jeseni leta 1949 na sladkih slivah, ki so bile vse načete. Na bosanski slivi so bili v nekaj dneh skoro vsi plodovi načeti, pa ne le od os in sršenov, marveč tudi od ptičev, predvsem od vrabcev.

Na vseh načetih sadovih so se nato zbrale čebele in srkale sladki sok. Vsak načeti plod je bil ves posut s čebelami.

Nič manj uničujoče ni bilo to početje lani in predlanskim na žlahtnem grozdju. V bratski slogi so se znašli sršeni, ose, vrabci, kosi in slednjič še škorci. Sršeni, ose in vrabci so zdelali grozdje tako, da je ostalo le nekaj jagod celih, dočim so kosi in škorci požirali kar cele jagode. Grozdi so ostali popolnoma prazni. Na načetih jagodah se je seveda nabralo vse polno čebel, ki so srkale sladki sok. Posebno priljubljene so bile rane sorte, pa tudi sladke vrste šmarnic so bile čislane.

Poizkus v opazovalnem panju

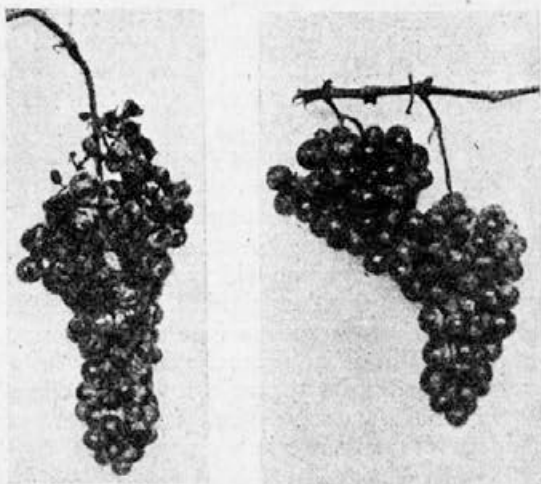
Čebele so raje poginile od lakote, kakor pa načele grozde, viseče v prostoru nad satom. (Po dr. Giovanniju)

Kljub skrbnemu opazovanju nisem videl, da bi čebela načela kak plod. Da se prepričam še na drug način o tem, sem položil celo in načeto češpljo na brado panja. Čebele so sicer hodile po celem plodu, načele ga pa niso, dočim so na načetem marljivo srkale sok. Prav tako so se obnašale na grozdu. Grozd z nepoškodovanimi jagodami sem položil v panj. Po enem mescu sem ga našel popolnoma nepokvarjenega. *S tem je bilo dokazano, da čebele ne načno plodov, temveč da srkajo sok samo iz že načetih. Zato bo vsak sadjar in vinogradnik prizanašal čebelam, uničeval pa gnezda os in sršenov. Pregarjal bo tudi vrabca,* ki se je razvil v hudega škodljivca povsod tam, kjer nastopa v velikih množinah, kot n. pr. v Studencih pri Mariboru. Na kmetih morda vrabec še ni tako škodljiv, drugače pa je v mestih, kjer so sadni nasadi bolj redki. Nič boljši od vrabca ni škorec, ki se vlačí v ogromnih jatah okoli in lahko v kratkem času obere vse grozdje po brajdah. Zelo nadležni so bili škorci lansko jesen, ko so se v jatah obešali po hruškah in klujuvali še nezrele plodove, zlasti klapovke,

boskopske steklenke in viljamovke. V strnjenih naseljih, kjer se pojavlja in dela škodo ta nadloga, naj zgrinejo škorčeve hišice z dreves.

Po starem pregovoru se sicer bogovi zaman borijo z neumnostjo, toda v takih primerih ne igra vloge neumnost, ampak *nepoučenost in samoljubje*. Oboje bo mogoče odpraviti, če bomo čebelarji na mestu. Naša navada je, da se sestajamo in razpravljamo o vsem mogočem, a vedno le sami čebelarji med seboj, ne pride pa nam na misel, da bi povabili na sestanke kmete in delavce nečebelarje, posebno kadar gre za zboljšanje pašnih prilik ali za prevoze na razna pašišča, ali kadar razpravljamo o važnosti čebele za kmetijstvo in industrijo. S to staro prakso moramo prenehati in našo stroko nekako popularizirati.

Potrebno bo organizirati predavanja za širši krog ljudi, posebno za kmete, ki bi morali poznati pomen čebelarstva za napredek kmetijstva. S predavanji bo treba pobijati mnene množice, da je čebelarjenje pridobitna panoga, kakor n. pr. živinoreja. Ko je prašič debel, ga zakoljemo in se ob njem mastimo. Podobno naj bi bilo tudi s čebelami! Ko je dovolj medu v panjih, ga iztočimo in se z njim sladkamo. Res je, da medu ne zametavamo, toda zgolj zaradi medu vendarle ne čebelarimo. Koliko je slabih letin, ko ne pridelamo zase niti kaplje medu. A kolikokrat ga niti za čebele ni dovolj. Tedaj je treba kupiti sladkor in dopolniti z njim zimske zaloge. Če bi tega ne storili, bi imeli spomladi v panjih mrličje, bi imeli pogrebščino in našega čebelarstva bi bilo na mah konec.

Na levi grozd, ki je bil razen čebelam dostopen tudi osam in sršenom; na desni grozd, ki je bil dostopen samo čebelam. (Po dr. Giovaniniju.)

Kadar je treba čebelam dajati, takrat nas seveda ljudje, ki nam očitajo koristoljubje, ne vidijo. Vidijo pa nas takrat, kadar vrtimo točilo, kadar spravljamo v posode pridelek, ki je največkrat samo delno povračilo za vse prejšnje stroške in dajatve. Take ljudi je treba poučiti. Predočiti jim je treba tudi drugo stran čebelarstva. Poudariti je treba posledice nazadovanja čebelarstva, ki bi se najprej pokazale na zmanjšanem pridelku sadja in semena.

Le prečesto se najdejo osebe na odločujočih mestih, ki tega vprašanja ne poznajo in zaradi tega nimajo razumevanja za odpravo težkoč, ki se pojavljajo. Čebelarstva nimajo za *potrebno panogo javne koristi*, nego zgolj za pridobitno panogo, torej panogo, ki služi le osebnim koristim posameznikov. Zato naj bi ji davčni vijak prav nič ne prizanašal, ampak naj bi skušal iztisniti iz nje čim več v splošno korist.

Le s poljudnimi predavanji širokim množicam o važnosti čebel v naravi, o delu in težavah čebelarjenja bomo odpravili zmotna naziranja nečebelarjev, da so čebele škodljive, čebelar pa, da bogati na tuj račun.

Arzenat ali lepilni trak?

Naši sadjerejci v zgornji Vipavski dolini, zlasti pa v okolici Rihemberka, uporabljajo s posebno vnamo »Arzenat« kot škropilno sredstvo proti škodljivcem sadnega drevja. Njih trud je hvale vreden, saj je sadje zelo važen pridelek. Ne upoštevajo pa pri tem, da povzročajo, ko škrope sadno drevje v cvetju z arzenatom, čebelarstvu ogromno škodo in hkrati iztrebljajo tudi prekoristne ptice, zlasti ščinkavce in siničke. Zato bi ne smeli sadjarji uporabljati za uničevanje mrčesa sredstev, ki so škodljiva za drugo panogo našega kmetijskega gospodarstva, zlasti ne takih sredstev, ki uničujejo čebele in ptice pevke.

Pretekla zima je bila na Primorskem zelo mila. To je ugodno vplivalo na razvoj čebeljih družin. Čebele so kljub dolgotrajnemu deževnemu vremenu izletavale in nanosile potrebno vodo. Tudi nekaj malega obnožine so nabrale. Zato so se začele čebelje družine zelo ranj razvijati. Nič čudnega ni bilo, če so matice že za svečnico zalegle po dva, tri ali celo po štiri sate. Panji so bili izredno močni. Vsi smo računali, da bomo imeli letos že v akacijevi paši uspeh.

Ko smo razvozili panje na določena pasišča, smo mi in čebele postajali vedno bolj nestrpni; komaj smo čakali, da se odpro cvetovi na akacijah. Čebele so ta čas pridno obletavale cvetoče sadno drevje, a vračalo se jih je v panje iz dneva v dan manj. Veliko jih je ležalo pred čebelnjakom mrtvih. To je bila katastrofa za nas čebelarje! Vsi smo se zaskrbljeno vpraševali, kaj naj storimo, da bi ohranili čebelje družine vsaj pri življenju. Čudno se nam je zdelo, da ni bilo opaziti v panjih nobenega znaka kužne bolezni. Prišli smo končno do zaključka, da so se čebele zastupile na paši. To je bila posledica škropljenja sadnega drevja v cvetju z arzenatom.

Sadjarji morajo biti res budni, če hočejo imeti koristi od svojih sadovnjakov. Vendar pa moramo poudariti, da strupenih snovi, kot je arzenat, ne bi smeli uporabljati za škropljenje sadnega drevja v cvetju. Pomisliti bi morali, da arzenat ne uničuje zgolj mrčesa, ampak tudi čebele, in če ne bo čebel, kdo jim bo oplajal sadno drevje; že zaradi tega bi morali opustiti škropljenje sadnega drevja v cvetju z arzenatom. Poudariti je tudi treba, da arzenat ne uničuje le mrčesa in čebel, temveč tudi na tisoče in tisoče prekoristnih ptic, zlasti ščinkavcev in siničk, ker uživajo z arzenatom zastrupljene gosenice in drug mrčes. Gotovo je vsak sadjar že opazil, da se je v zadnjih nekaj letih število teh prekoristnih ptic zelo skrčilo, nedvomno zaradi tega, ker so bile zastrupljene z arzenatom.

Star in izkušen sadjar, dober poznavalec učinka arzenata na čebele in ptice, je mnenja, da bi bilo mogoče nadomestiti škropljenje z lepilnim trakom, ki bi ga ovili okrog debel sadnega drevja. Dokler so sadjarji lahko dobili lepilni trak, niso uporabljali arzenata za uničevanje mrčesa na sadnem drevju. Lepilni trak je učinkovitejše sredstvo za uničevanje mrčesa kot arzenat. To pa zato, ker je učinek dobrega lepila trajnejši kot škropivo. Škropivo spere dež z drevja, lepilo pa ostane. Lepilo preprečuje prehod mrčesa s tal na drevje, in sicer trajno, to se pravi vse dotlej, dokler je lepilni trak na deblu. Škropivo pa uniči običajno le tisti mrčes, ki ga zaloti na drevju. Mrčes, ki pozneje prileze na drevje, ko arzenat izgubi učinek, je izven nevarnosti. V takih primerih je nujno potrebno,

da sadjarji sadno drevje znova škropijo. Da je škropljenje sadnega drevja naporno in zamudno, da ne govorimo o nevarnosti zastrupitve, je vsakemu sadjarju dobro znano. Nasprotno se lepilni trak brez truda in hitro priveže okoli drevesnega debla. Morebitna zamenjava lepilnega traku je lahka. In kar je glavno, lepilni trak ni nevaren za čebele in ne za prekornostne ptice.

Čebelarji zgornje Vipavske doline se obračamo na naše kemike s prošnjo, da iznajdejo primerno lepilo, ki bo uporabno za uničevanje mrčesa na sadnem drevju. Čebelarji kakor tudi sadjarji bomo iznajditelju traku zelo hvaležni.

Opomba uredništva: Vsako pomlad se ponavljajo pritožbe o zastrupitvah čebel zaradi škropljenja sadnega drevja. Marsikje je škoda tako občutna, da so začeli čebelarji resno razmišljati, ali se jim sploh še splača čebelariti. Tik pred travniško pašo, ki velja v mnogih naših krajih za glavno, v nekaterih celo za edino uspešno pašo, zgube njih čebelje družine hipoma toliko izletalk, da je niti delno ne morejo izkoristiti. Kasneje se sicer opomorejo, toda zamujene ne morejo več nadomestiti. Še za zimo ne naberejo dovolj, kam li, da bi za čebelarje kaj ostalo. — Priobčujemo članek tov. Breclja kot prispevek k diskusiji o tem, kaj bo treba pokreniti, da bomo preprečili res katastrofalne posledice nekaterih škropiv za čebele. Strokovnjaki naj povedo, ali je taka rešitev, kot jo predlaga tov. Breclj, dobra ali ne.

Lojze Podnаноški:

Srakoper

Menda ni čebelarja, ki bi ne poznal tega ptiča? Zato ga ne bom podrobno opisoval, pač pa se mi zdi potrebno, da opišem njegovo zločinsko delo. Prav čudno se mi zdi, da se je v našem strokovnem listu doslej tako malo pisalo o škodi, ki jo povzroča ta ptič čebelarstvu. Že v rani mladosti me je mati opozorila na tega grozoviteža. V šoli pa so nas že takoj v II. razredu učili o škodljivih živalih, med katere so prištevali v prvi vrsti srakoperja. Otroci smo srakoperja dobro poznali, a vendar so nam ga natanko opisovali in kazali celo njegovo sliko. Priporočali so nam, naj vedno in povsod zasledujemo te škodljivce, uničujemo pa naj zlasti njih jajca in zarod, kajti odraslim je težko priti brez puške do živega. Po vsem tem ni nič čudnega, da sem postal že kot osemleten deček smrten sovražnik srakoperjev. Smelo lahko trdim, da sem jih pomoril že na tisoče.

Ker sem se rodil v hiši, ki je stala tik nepreglednega pašnika, poraščenega z raznim grmovjem, sem imel mnogo prilike za opazovanje te roparske ptice. Ko sem nekoč še kot deček pasel na gmajni krave, sem nenadoma zagledal vrh glogovega grma srakoperja, kako nekaj kljuje. Hitro sem pritekel bliže in v svojo grozo opazil, da je imel na trn nataknjenega mladega strnada. Pozneje sem še večkrat našel na trn nabodenega mladega ptička, ki ga je srakoper ukradel iz gnezda.

Dasi se takrat za čebelarstvo še nisem zanimal, sem že vedel, da lovi srakoper tudi čebele. Ne lovi pa jih samo za svoje mladice, kadar gnezdi blizu čebelnjaka, temveč najraje na paši, ko obletujejo cvetlice. Srakoper sedi navadno vrh kakega grma, se oglaš s svojim »ček, ček, ček«, od časa do časa pa zleti proti kaki cvetlici, ujame čebelo, odleti nazaj na grm ter jo raztrga in požre. Kadar ima mladice, jih seveda pridno nosi tudi njim. Še huje pa je, če gnezdi blizu čebelnjaka. Tam živi on in ves njegov zarod izključno le ob čebelah.

Ko sem čebelaril še v kranjičkih, sem imel včasih po več rojev na isti dan. In tedaj je posedalo po grmovju v bližini čebelnjaka dostikrat do deset srakoperjev. Polovica rojev, posebno prcvcev, se mi je skoraj vedno vrnila v panje, ker so jim srakoperji požrli matice.

Kako veliko škodo dela srakoper, pa sem se prepričal l. 1949. Tedaj je gnezdil neki parček le dobrih 50 metrov od mojih čebel. Izvohal sem njuno gnezdo neke nedelje popoldne. V njem je bilo šest mladičev. Takoj sem napravil načrt, kako se bom znebil neprijetnih gostov. Najprej sem na grmu odstranil nekaj vej, nato pa sem se v mraku priplazil oborožen s kratkim, kuhalnici podobnim krepelcem do tistega mesta in bliskovito udaril po gnezdu. Dasi sem že star, sem vendar dobro zadel. Ugonobil sem starko z vsemi mladiči vred. Mladiče in starko sem odnesel domov ter vsem prerezal želodce. In glej! Vsi želodci so bili natrpani s samimi čebelami. Kakor sem mogel ugotoviti, ne požre srakoper nobene čebele cele, ampak jo raztrga na drobne kose, zadek pa odšči in vrže proč. Zato so mi nerazumljive trditve nekaterih čebelarjev, da nebolgljeni mladički lastovic še goli požirajo kar cele čebele z želom vred.

Žrtve srakoperja

Na levi martinčkova glava, na desni dvojje čmrljev. (Po risbi F. Teichmüllerja iz Kosmosa 1927)

v ta kraj, to je zadnja štiri leta, pa nisem točil popolnoma nič, čeprav je okrog in okrog mojega čebelnjaka prvovrstna paša in ni kilometer daleč nobenih čebel. Toda kaj vse to pomaga, če pa moje panje v času najboljša paše srakoperji tako zmrcvari, da se komaj vzdržijo preko poletja.

Zato na boj proti tem škodljivcem! Kdor je lovec, naj jih strelja, kjer naleti nanje, drugi pa razdirajmo njih gnezda in uničujmo njih jajca oziroma mladiče! Ob koncu naj pripomnim še to, da gnezdi srakoperji le v trnovem, najraje v robidovem grmu. Tisoče gnezd sem že razdril, a še nikoli ne v drugem grmu. Drugi piči v trnju nikoli ne gnezdi.

O pojavih med obhojo matic

Ne glede na nekatere redke izjeme,¹ lahko rečemo, da se polegajo pri čebelah samice (delavke in matice) iz oplojenih, samci (troti) pa partenogenetično² iz neoplojenih jajčec. Iz tega posebnega načina določanja spola sledi, da more matica šele po sprašitvi zarajati žensko potomstvo. Deviška matica mora zaradi tega, kakor hitro postane pojava, napraviti »svatbeni izlet« in ob tej priliki napolniti svojo semensko mošnjico s plodilom, ki ji zadostuje za vse življenje. Šele potem je sposobna pravilno opravljati svoje naloge kot gospodarica panja in zalegati ono izredno, za čebeljo družino značilno količino obojespolnega potomstva. Ako do sprašitve iz kateregakoli vzroka ne pride, more deviška matica, če sploh začne zalegati, leči samo trote. Taka družina ni zmožna življenja. Uspešna sprašitev matice je potemtakem osnovni pogoj za obstoj in naravni razvoj čebelje družine.

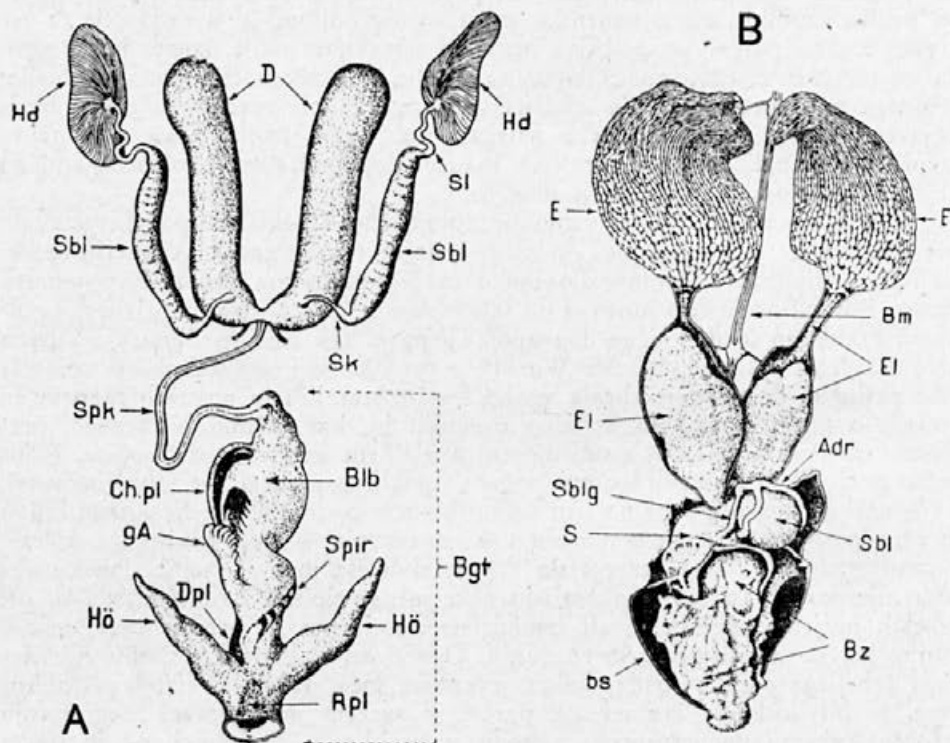
Danes se nam zdi to, kar vemo o razplojevanju čebel, samo po sebi umevno, pri tem pa često pozabljamo, da so v zadnjih treh stoletjih vedoželjni čebelarji in prirodoslovci z največjo muko in le postopoma prodirali v tajnosti prahe. Razširjeno je celo mnenje, da je vse, kar se dogaja pri tem, danes popolnoma raziskano in dokončno dognano. To pa ni res. Mis A. Betts, dolgoletna urednica čebelaškega lista »Bee World« je pred kakimi dvajsetimi leti opravila zelo zaslužno delo, ko je zbrala veliko število starejših in novejših razprav in poročil o prahi matic, jih kritično osvetlila in, kar je bilo bistvenega, pregledno objavila leta 1939 v omenjenem angleškem strokovnem časopisu. Kdor se bo potrudil in bo ta dragoceni posnetek pazljivo prebral, bo takoj ugotovil, da je naše dejansko znanje na tem čebeloslovnem področju še zelo pomanjkljivo in nezadovoljivo. Premnoga vprašnja, ki so izzvala že sredi prejšnjega stoletja živahne razprave in se razcepljala v najrazličnejša mnenja, so še danes neresena ali sporna. To moremo vsaj do neke mere pripisati okoliščini, da se pri čebelah parjenje spolnih živali izmika neposrednemu in nemotenemu opazovanju, ker se matice praše izven panja. Opazovanje ali najdba spolno združenega čebeljega parčka spada, kakor je znano, med največje redkosti. Kolikor vem, ni bil doslej še niti en tak parček v svežem in nepokvarjenem stanju izročen kakemu znanstvenemu zavodu v preiskavo. Maloštevilne, do danes odkrite primere, so srečni najditelji kot redke trofeje umevno shranili zase in se zaradi tega čebeloslovna veda ni mogla z njimi okoristiti. To je velika škoda, kajti le pravilno izvršena anatomska in mikroskopska preiskava spolno združenega čebeljega parčka, bi nam mogla zanesljivo pojasniti, kaj se pravzaprav dogaja pri obhoji matice. Dokler take osnove nimamo, nam ne preostane nič drugega kakor to, da skušamo ugotoviti pojave kopulacije³ posredno iz ustroja ali funkcionalnega položaja moških in ženskih spolovil pred in neposredno po združitvi. Seveda moramo upoštevati tudi dokaj redka neposredna opazovanja o parjenju matic in trotoev, vendar moramo biti pri tem zelo kritični. Tu namreč ne obstoji samo možnost različnega presojanja in tolmačenja

¹ Take izjeme so partenogenetične delavke, ki nastopajo, četudi dokaj redko, pri različnih čebeljih pasmah in rodovih. (O. Mackensen 1943 in W. Fyg 1949).

² Partenogeneza - jalorodnost (razmnoževanje z neoplojenimi jajčeci).

³ Kopulacija — spolna združitev, obhoja.

raziskovalnega izvida, temveč tudi nevarnost, da bo ta ali oni svoje pomanjkljivo znanje nadomestil s praznimi domnevami ali trditvami in nedovoljenimi sklepi po analogiji. V takih okoliščinah nas ne more prav nič presenetiti, če je še marsikaj, kar je v zvezi s praho matic, nepojasnjeno in sporno. Žal so zašle nekatere, že zdavnaj ovržene trditve in očitno nepravilna prikazovanja prahe tudi v čebelarске učbenike. Odtod jih povzemajo dostikrat brez vsake razsodnosti čebelarški strokovni listi in jih tako vedno znova razširjajo. To

1. sl.: Spolni organi trota in pravkar sprašene matice

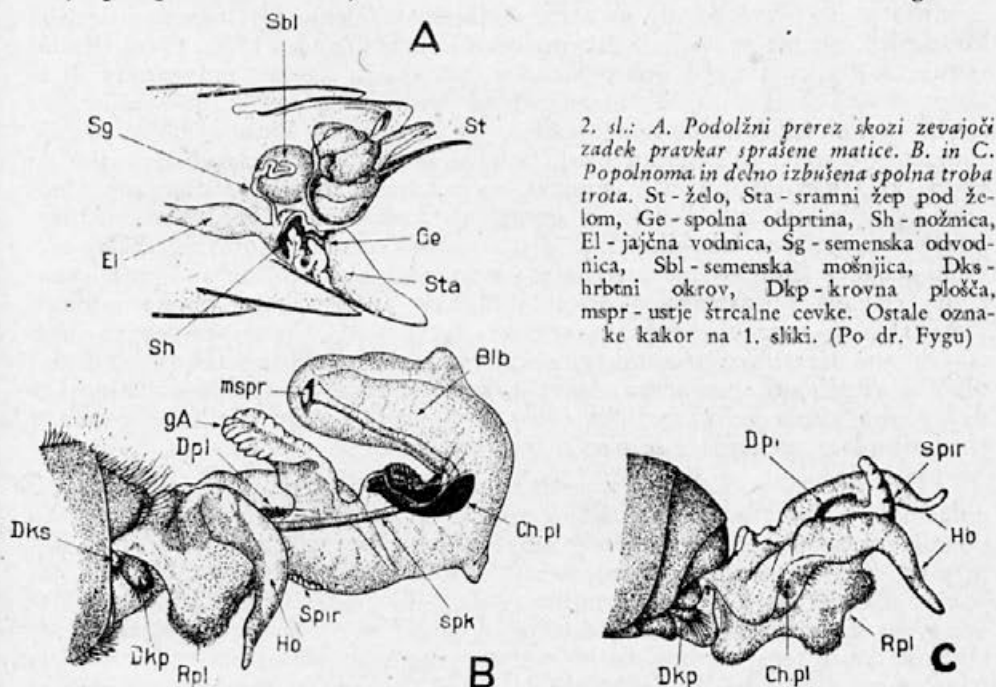
Hd - modi, Sl - semenski vodniki, Sbl - semenska mehurja, Sk - semenska cevka, D - sluzni žlezi, Spk - štrcalna cevka, Bgt - spolna troba, Blb - čebulica, Ch. pl - hitinasti ploščici, gA - vzmet, Spir - spiralna proga, Dpl - trikotna ploščica, Hö - rožička, Rpl - rombasta ploščica, E - jajčniki, El - jajčni vodniki, S - nožnica, Sbl - semenska mošnjica, Sblg - semenska odvodnica, Adr - žleze semenske mošnjice, Bz - znamenje spraitve, bs - poslednji trebušni okrov, Bm - trebušnjača. (Po dr. Fygu)

je tembolj vredno pomilovanja, ker so nekateri čebelarji komaj toliko naobraženi, da bi mogli spoznati, kaj je v teh naukih pravilnega in kaj napačnega.

V svojem članku bi rad opozoril bralce na nekatera različna mnenja in zmotne nazore o prahi matic. Jasno je, da ne gre tukaj za praktične, temveč za popolnoma čebeloslovne probleme. Tako razpravljanje v čebelarškem listu se bo zdelo morda temu ali onemu neumestno, treba pa je pomisliti, da se tiče pojavov iz življenja matice, za katere so se že od nekdaj zelo zanimali

tudi praktiki. Končno so ravno čebelarji najbolj poklicani, da sodelujejo z zanesljivimi opazovanji pri reševanju posameznih problemov.

Pomudimo se najprej ob dveh spornih vprašanjih, ki so v zvezi z delovanjem trotovega spolnega aparata. Pri obhoji gre načelno vedno za aktivno prenašanje v moških kličnih žlezah (modih) stvorjenega semena (sperme) v ženske plodilne organe. V žuželčjem svetu se prenaša seme na najrazličnejše načine. Na splošno lahko rečemo samo to, da se prenaša posredno ali neposredno. V prvem primeru dospejo proste semenice (spermiji) iz moškega spolnega aparata neposredno v žensko semensko mošnjico. Pri posrednem prenašanju pa spusti samec svoje seme v tekoči obliki ali v obliki semenskega za-

2. sl.: A. Podolžni prerez skozi zevajoči zadek pravkar sprasene matice. B. in C. Popolnoma in delno izbušena spolna troba trota. St - želó, Sta - srarnni žep pod želó, Ge - spolna odprtina, Sh - nožnica, El - jajčna vodnica, Sg - semenska odvodnica, Sbl - semenska mošnjica, Dks - hrbtni okrov, Dkp - krovna plošča, mspr - ustje štrcalne cevke. Ostale oznake kakor na 1. sliki. (Po dr. Fygu)

vojčka (tako imenovane spermatofore, »semenskega naboja«) zgolj v spolna izvodila samice (v plemenilne gube, v nožnico, v jajčni vodnici). Šele odtod potujejo spermiji v semensko mošnjico.

Spolni organi žuželk so docela prilagojeni temu ali onemu načinu prenašanja semena; njih delovanje med kopulacijo je največkrat razvidno že iz anatomskega ustroja, ali pa ga je vsaj mogoče na tej podlagi pojasniti. To velja tudi za trota. Pri njegovem spolnem aparatu (1. slika) razlikujemo tele dele:⁴

⁴ S tem v zvezi bi rad na tem mestu opozoril na dva naravoslovca iz 17. in 18. stoletja, katerima se moramo zahvaliti za prve slike in natančnejše opise trotovega spolnega aparata; to sta nizozemski zdravnik Jan Swammerdam (1637—1685) in Francoz R. de Reaumur (1683—1757). Oba sta si za raziskovanje čebel pridobila neveljive zasluge. Natančnost in lepota njiju anatomske risbe, ki ju najdemo v Swammerdamovi »Bibliji narave« (1752) in v Reaumurjevem delu »Fizikalno-ekonomska zgodovina čebel« (1759), nas vedno znova presenetita kadar si ju ogledamo.

dve kot fižol oblikovani modi (Hd), v katerih dozoriijo že v času bube milijoni semenice; skrotovičeni semenski vodnici (Sl), ki se razširita navzad v mišičasta mehova, v tako imenovana semenska mehurja (Sbl) in vodita na vsaki strani po tankih cevkah (Sk) v vrečasto nabuhli sluzni žlezi; dve veliki sluzni žlezi (D) z močno razvitim mišičjem v ostenju, ki izločata v svoji notranjosti kot mleko bel, na zraku hitro se strjujoč sok; dolga, petljasto uvita in dokaj ozka štrcalna cevka (Spk), ki se na tistem mestu, kjer se združujeta obe sluzni žlezi, odcepi od njiju in ju veže s končnimi izrastki spolnega aparata, to se pravi s spolno trobo (Bgt).

Od vseh teh organov je najbolj zanimiva spolna troba, kajti tu imamo opravka z neko tvorbo, ki je v tej obliki ne najdemo pri nobenem drugem kožokrilcu, niti ne pri najbližjih sorodnikih čebele (Zander 1922, 1946). Kadar miruje, leži spolna troba dobro skrita v notranjosti zadka; pravzaprav je to dolga, dokaj obsežna in na notranji strani hitinizirana cev, ki se zaključuje s široko spolno odprtino ob koncu zadka. Če se zdi njen ustroj kljub temu zelo zamotan, je treba to pripisati okoliščini, da je stena trobe nagubana, tako da nastajajo v njej razni žepi in izrastki, na nekaterih mestih pa obložena s posebnimi hitinskimi ploščicami in poraščena z dlačicami. Predvsem vzbujajo pozornost: vrečasta izbuhlina tik za iztokom štrcalne cevke (Spk), ki ji pravimo čebulica (Blb) — njena stena je na eni strani okrepljena z dvema intenzivno rjavima hitinastima ploščicama žličaste ali školjkaste oblike (»lečasti luski«, Ch. pl.); tako imenovana »vzmet« (gA), vóvla, na slepem koncu lično razčehljana izrastlina; trikotna ploščica, obrasla z dlačicami (Dpl); rombasta ploščica (Rpl), spiralna proga (Spir) in končno, takoj za spolno odprtino kot dva čopka viseča velika rožička (Hö), ki ju izdaja njiju rdečkastorumena v rjavkastordeče prelivajoča se barva.

Trot uporablja, kakor je znano, ta tako čudno oblikovani organ pri kopulaciji kot moški ud za prenašanje semen v matična spolovila. V trenutku obhoje iztisne trot spolno trobo s sunkom iz svojega telesa, pri čemer se kot prst na rokavici obrne popolnoma narobe, tako da pride notranja stran navzven, obenem pa se srpasto usloči navzgor (slika 2 B). Izbušenje in previhavanje, ki se prične pri spolni odprtini in se odtod v isti smeri nadaljuje, ne povzroči samo tega, da postane hitinizirana notranja stran trobe sedaj zunanja stran, temveč tudi to, da pride čebulica (Blb), ki je bila prvotno skrita v notranjosti, kot mehkokožnata in vrečasta nabrekliina na skrajni konec oplemenjevalnega uda. Pri tem se premestita na zunanjo stran tudi hitinasti ploščici čebulice, in sicer tako, da so sedaj njuni zobci obrnjeni v nasprotno stran, torej navpred. Skrajni del se izbuši zelo naglo, to izbušenje pa spremlja dostikrat pridružen, vendar dobro zaznaven pok. Ako izbušeno trobo natančno preiščemo, se pokaže, da se vleče v njeni notranjosti po vsej dolžini štrcalna cevka (Spk). Iz tega lahko sklepamo, da se cevka, ki je v zvezi s semenskima mehurjema in s sluznima žlezama, med izbušenjem in previhavanjem ne odtrga, temveč da jo čebulica potegne skozi trobo za sabo tako daleč, da si pridobi nazadnje prost izhod na njenem zgornjem kijastem koncu (mspr). To omogoči trotu, da vbrizgne med obhajo svoje seme in semenu sledečo sluz neovirano in z močnim pritiskom v spolna izvodila matice.

Dalje prihodnjič.

Matica se ženi

Μήτε μέλι μήτε μελισσας.

Kdor hoče lizati med, se ne sme bati pikov.
Sapho, fragment 113

Saj vem, da boste takoj planili: »Matica se ne ženi, ampak se praši. Zatorej dol z Revajem, ki nam kvari naš lepí čebelarški jezik!« Pa vam lahko prisežem, da sem pri tej stvari popolnoma nedolžen, pri ženitvi matic namreč, samo človek ne uteghe misliti na vse hkrati, kadar ima skrbi preko glave. Priznam vse, kar je res. Mi čebelarji bi morali že zaradi davčne komisije prav posebno skrbno paziti na svoj jezik in večna škoda, da nimamo v svojih vrstah niti Voduška niti Bajca, ki bi besedam pretipala obisti in pomagala čebelarju do izrazov, s katerimi se niti na občnem zboru nikomur več ne bi zameril.

Sama čebelarjeva glava pa često niti ne more izbirati besedi. Čebelarjeva glava je kakor združni hlev ali sodobni slovenski roman. Polna je prihodnosti, za sedanjost bi komaj kdaj bilo prostora v njej; sedanjost so samo zapreke, zmeda, strah in praznina. Kar pogledjte jo, čebelarjevo glavo, kako je zatekla okoli ušes. To je od poslušanja pri žrelu! Mlada matica je že pred dvema dnevoma prenehala peti, to pomeni, da je že davno pregrizla matičnik, da se lahko vsak hip spomni in odleti na svatovanje. Po učbeniku sodeč, se morajo sedaj v panju dogajati zanimive stvari. Čebelar bi rad zaupal tiskani besedi, a si le ne upa; prevečkrat ga je pustila že na cedilu. Saj je celo v naj sodobnejši fantovi šolski knjigi napisano, da je plin brez duha, pa vendar čebelar ve iz lastne skušnje, da smrdi kakor kuga. Zato se čebelarjeva glava počuti še huje. Tako rada bi pokukala v panj, a jo ljuba previdnost svari, da bi bilo brž kaj narobe. Mlada matica je vendarle ženska in povrhu še nesprašena. Le kako bi se drznil čebelar drezati v takšno zagrizeno občutljivost in trmo! Ne, čebelarjevo mesto je sedaj pri bradi. Tamkaj bi bilo treba čepeti od jutra do večera ter se predajati ugibanju in prisluškovanju. Edino prav bi bilo tako, res, če bi bil svet urejen, kakor je treba. Pa ni! Dopoldne mora čebelar čepeti v pisarni, kjer ves mrzličan drži v šahu toplomer in barometer, ki visita v šefovi sobi, poleg tega pa še skozi okno nadzirati oblake in vetrove. In ko se vrne domov, mar mislite, da se nemoteno preda globokemu čbelarskemu opravilu? Res jo takoj mahne k panjem, res takoj počepne pred izrojenca ter obudi v duši vse možnosti. Za vsak slučaj potrka na steno, potem pihne v žrelo in posluša, kakšen bo odziv. To je uvod, dlje pa po navadi ne pride. Še preden si obere vsa žela iz ustnic in nosnic, zablodi njegov pogled pod nebo, kjer krožijo tri lastovice, in čebelarjevo srce zadrhti od bojazni. Lastovice letajo prenizko, to pomeni, da bo jutri dež in potem... ali je zaupati lastovicam? Čeprav Slovenski čebelar noče več priobčevati člankov o lastovica, vendar spor še ni rešen in, kakor kaže, nikdar ne bo. Recimo da res ne žro čebel, kadar ni sila, nihče pa ne ve, kako, se obnašajo, če srečajo trota in — diš zastane človeku od groze — mlado matico. Ah, kako majčken je takrat čebelar, kako neznat in neboljen sredi te strahote, ki ji pravijo krasen poletni dan!

Čebelar čuti, kako mu začno utripati žile za ušesi, kako mu vsebina solznih mešičkov pritiska v nos, drgetajo mu prsti in kolena, njegov pogled blodi prazen v prosojno sinjino, v katero se utrinjajo drobne sence letalk. Ampak mera še ni polna.

[[uredi]] je kmalu jasno, kdo je novi gost. Tam na koncu veje si je uredil oprezovališče srakoper. Mrha se ne zmeni za čebele, boji se pikov v svoj občutljivi Tisti hip je nekaj šinilo s tepke, se pognalo nekaj metrov skozi zrak in se vrnilo na jeziček, samo kadar s svojimi bistrimi očmi odkrije zavaljenega trota, šine kakor strela. Pa vendar je neposredna nevarnost manj strašna od umišljene. Čebelarja kar požene kvišku in preden bi naštel do deset, je že obsul tepko s ploho kamenja in zmerjanja. Srakoper je prepričan, da ti pozdravi veljajo tepki in ne njemu ter se ne pusti motiti pri svojem uničevalnem poslu. Umakne se samo više v vrh.

Ne razumem, zakaj se Slovenski pravopis bori zoper nepristojne besede. Naj iztrebi vzroke, ki spravljajo človeka v besnost in besede, s katerimi si odvežeš dušo. bodo odpadle same od sebe. Čebelar ni prav nič kriv, da jih že pod tepko uporabi nekaj desetlin. Še več pa jih prihrani za dom, ko priročni v kuhinjo in rentachi, da se celo žena trese in da poba, bled kakor stena, kmalu prizna, kje ima skrito svojo pračo. Kajti čebelar se je odločil, da napove strašno vojno na življenje in smrt srakoperjem vsega sveta. Koliko lažja je bila usoda viteza iz La Manche, ki je na svojih bojnih pohodih lahko premišljeval o dražestih svoje dame in se je boril samo za njeno čast, čebelar pa se mora tresti za njeno življenje. Neumorno kakor toča proži zrnca peska okoli tepke in srakoper se čudi, kakšne so te nove muhe, ki frče tako daleč v stran, da jih niti dobro razločiti ne more. Ampak vsak ponesrečen strel samo poveča čebelarjevo jezo. Njegovo srce drhti od mirne odločnosti, strašen je, neizprosno, zakrknjeno željan krvi in ne odneha, dokler se ne potrgajo gumijasti trakovi njegovega orožja. Zaradi tega mu ne uplahne bojna vnema in še dolgo potem, ko se je srakoper že naveličal vedno enake trotovske prehrane, snuje čebelar maščevalne naklepe ter sanja o flobertovki in možnarjih, nabitih z nasekanim svincem.

Pod mrak mu povedo otroci, da srakoper gnezdi na lekarnarjevem vrtu v sosednji ulici. Čebelar jo takoj mahne tja in si skozi ograjo ogleda strašne priče srakoperjevega domovanja. Na trnih v grmu cepetajo z nožicami nabodeni črički in kobilice, ah, in tistole spodaj bo najbrž trot! Ta pogled deluje na čebelarja, kakor bi prilil olja v ogenj. Njega, ki niti kure ne more zaklati, njega, ki se boji krvi, vidimo pozno v noč, kako se plazi s težkim loncem vrelega luga v rokah proti lekarnarjevemu vrtu. Kmalu zaslišimo mračen pljus in nekaj ptičjemu kriku podobnega, plahutanje oparjenih kril, ki udarjajo ob veje, nato pa nas zagrne tišina in tema nočne Ljubljane. Zgodilo se je.

Težka in raznovrstna so čebelarska opravila. Primeri se, da šele ob uri, ko se sosédje odpravljajo stat v vrste za čevlje in za meso, čebelar lahko nadaljuje delo, s katerim je začel po kosilu. Preda se namreč premišljevanju o svojem izrojencu. Šele sedaj, ko lega v posteljo, lovi drobce raztrganih umovanj in niza protislovja, ki so ga mučila zadnje dni. Stara matica je zapustila panj, s kakšnimi čustvi, ni znano. Morda si je priroda za to revolucijo izbrala žensko užaljenost in ljubosumnost. Kdo ve? Čebelar se dobro spominja, da so se dale vse predstavitve v pisarni tako tolmačiti, dokler so v njihovem ministrstvu prevladovala ženske. V čebeljem socializmu pa regira ženski princip. Mlade matice se še izglele niso, a že regljajo od ljubosumnosti v svojih voščenih ječah. Ah, ženske, ženske! Čebelar si ne more kaj, da se ne bi s strahom ozrl proti ženini postelji. Ne trpe konkurence. Komaj se izleže prva, — čebelar si jo predstavlja v mislih, kakšna mora biti — vsa mlada in gibka, dekliska,

z vitkim stasom in zadkom, poosebljena lepota in nedolžnost bi dejal, ah, pa se takoj loti ogabnega posla. Takoj gre morit. Po vrsti ubija z okrutnostjo in naslado svoje mlajše sestre, ki so imele samo to smolo, da se niso rodile nekaj ur prej. Ali je Göthe mislil tudi na to s svojim »ewig weibliches« — večno ženskim? Čebelar je zmeden, zdi se mu, da nekaj ni prav, na dnu pa čuti, da je vendarle prav, da ne more biti drugače. Zato mu ni nič manj pri srcu tista mlada morilka, ki sedaj gospodari v panju in se pripravlja na svatovski polet. Čudni so zakoni ljubezni! Še čebelar sam se je ujel v mreže te čebelje svatbe, tako da sedaj ves poten ječi in se premetava v spanju, ki je zajelo njegovo utrujeno telo.

Prihodnje jutro pa je kakor umito, tako čudovito, kakor znajo biti samo jutra na prehodu iz maja v junij. Lastovice so se zmotile. Komaj čebelar odpre oči, že začuti, da se bo prav danes zgodilo tisto, o čemer lahko reče, da hrepeni na tisoče src, vse čebele v izrojenju in mlada matica s čebelarjem vred. Čebelar se trudi, da bi ostal na zunaj miren. Kakor vsako jutro krene v urad. Še Cherlok Holmes bi komaj opazil, da so njegovi koraki danes bolj samozavestni kakor po navadi in da se njegov obraz pod starim klobukom zvito muza. Tiho in udano prepisuje akte, ob desetih pa stopi v šefovo sobo in mu kratko in malo pokaže že prejšnji teden pripravljen bolniški list, da mora k obsevanju. Šef nekaj godrnja, toda čebelar namigne, da je ves teden pripravljen prihajati sedet v urad tudi zvečer, obsevajo pa, žal, samo ob teh urah.

Še nikdar ni čebelar tako naglo prehodil tiste poti. Kot bi mignil, že čepi pred svojim izrojenjem in buli v brado. Ošilil je svoj pogled v žrelo. Nič mu ne more uiti. Takoj opazi čebelo, ki iz radovednosti pokuka v dan, stražarko, ki si iz dolgega časa trebi rilček, zaspanega trota, ki odbrenči na »urajmanje«. Čebelar se napenja, da ne bi utrudil oči; ne upa si poškiliti v stran, samo z ušesi ugotovi, da novi roj zraven dela kakor nor. Vse bodri čebelarja in globoko notranje zadovoljstvo priliva novih moči njegovemu nepremičnemu pogledu.

In res! Proti poldnevu je šlo, ko je naenkrat zablisnil na bradi dolgi rjavi zadek. Čebelar brž trene z očmi, da bi bolje videl, pa ga že ni več. Pri moji veri, da se mu ni sanjalo, čeprav ne bi mogel reči, da je bil zadek enotne barve ali rumeno progast. Baje so matice s progami boljše, ne bi pa hotel s tem sprožiti nove ankete, ki bi se skozi tri letnike vlekla v Slovenskem čebelarju; raje vzame besedo nazaj.

Matica je kakor turist, ki je prepričan, da na višinah ni greha. Visoko pod nebo zakroži na svojem svatbenem poletu, za seboj pa pušča vonj, ki oznanja trotom na kilometre okrog, da je princeza željna ljubezni in jo bo dosegel tisti, ki je za to dovolj pogumen in močan. Niti takrat, ko je bil star sedemnajst let, ni bilo čebelarju tako žal za svoj nepopolni nos, čeprav je takrat mislil le na zunanjo obliko. Prav ničesar nima, s čimer bi spremljal matico na njeni poti. Nič drugega mu ne ostane, kot da se vzravna pred panji in hrepeneče gleda v nebo, kjer ni niti lastovic niti srakoperjev. Nad njim se boči sinja modrina, ustvarjena za razkošje in ljubezen. Sam pa mora ostati pri tleh, čeprav nihče bolj ne ljubi in ne obožuje mlade neveste. Kakor vsi zapostavljeni ljubimci, se tudi čebelar zateče v liriko in v znanost. V duhu piše manuskript za slovenski film o čebelah. Pogreza se v lepoto in romantiko cvetov, preživi leta rosna jutra, polna vonjav in nektarja, zaziblje se v ritem čebeljih plesov, tistih, ki jih je odkril Frisch, in onih, ki čakajo nanj, ko bo zmogel stekleni opazovalni panj. Vrhovna scena pa bo v filmu svatbeni polet, ki ga ni še nihče videl. Zamišlja si malo

letalo s filmsko kamero, ki bo tako urejeno, da se bo lahko prilagodilo letu matice in je niti za hip ne bo spustilo izpred oči. On, čebelar, bo moral res ostati pri tleh. Ampak z radarjem bo spremljal matico, usmerjal letalo in videl, kako se zgrinjajo troti na zasledovanje, kako lete preko njiv in gozdov, se vzpenjajo više in više, pred njimi pa plava ona, ki vabi in mami, krilata deviška lepota, vredna naporov in smrti. Vedno manj je zasledovalcev, drug za drugim obnemorejo, samo nekaj najvztrajnejših ji še sledi. Razdalja se krči. Matica zmanjša hitrost, kakor da se obotavlja; toda takrat jo doseže najbližji trot in hip nato pada tesno objeti par z glavama navzdol skozi kristalni zrak. Konec je sanj! Matica se iztrga iz objema mrtvega ljubimca in utrujena išče poti nazaj v vsakdanjost.

Čebelarju je tesno in nekakšna pobitost se ga loteva. Zato se trudi, da bi s hrupom pregnal otožnost. Steče domov k ženi in jo skuša zvabiti s seboj prežat na matični povratek. Res je radovedna, toda laže dosežeš povišanje plače pri šefu, kakor pripraviš ženo do tega, da zapusti štedilnik med kuhanjem kosila. Čebelar se vrne k panjem. Spotoma sname soseda, s katerim si sicer nista preveč dobra, in oba se postavita na prežo. Kjer pa nekaj opazujeta dve glavi, ne vzdrže v Ljubljani druge. Pridruži se jima sosedov študent, za njim pride gospodična, ki je ravno na počitnicah, nato pa še drugi. Vedno več ljudi se ustavlja na cesti ob plotu. Kmalu se nabere velika truma. Največji radovedneži celo prihajajo okoli hiše na vrt, predrznejši pa se že pripravljajo, da začno lomiti plot. Soseda s kuhalnico v roki plane na vrt, da bi branila svojo lastnino. Čebelar pa vedno znova razlaga novodošlim, kaj se godi v višavah. Pripoveduje jim, da bodo lahko, če hipec počakajo, videli mlado matico, kako se bo vrnila v panj z nedvomnim znakom opravitve na zadku. Z užitkom jim pojasnjuje, kako jo bodo doma sprejele čebele v slavnostnem špalirju, kako bo vsaka čutila za svojo dolžnost, da si ogleda gospodaričin zadek in kako bo potem matica začela zalegati po stotisoč jajčec na leto. Z gostobesednostjo skuša prikriti svoj nemir, ki nastaja v njem ob misli, če bi ne bilo vse v redu.

Tako mineva čas. Na cesti za plotom padajo nesramne opazke na soseda in njen zadek. Soseda je seveda besna in vsa zaripla od zmerjanja. Nekateri radovedneži naveličani odhajajo; njihova mesta zavzemajo novi. Tako bi se kmalu zgodilo, da bi prezrli matico na povratku. Opazil jo je sosedov študent, ki je ves čas pozorno stražil brado. Sprejem ni bil tako svečan, kakor je bilo napovedano. Ena izmed čebel, ki se je sprehajala po bradi, se je res približala matici, kakor bi si jo hotela ogledati. Lahko pa tudi, da ne. Gotovo pa je, da ji je iz zadka visel zadnji ostanek rajnega ljubimca; gospodična na počitnicah je to dobro videla.

Čebelar je zadovoljen. Vse se je izteklo, kakor je prav. Samo soseda in doma žena nekoliko kalita njegovo srečo s svojim regljanjem o nemoralnosti, o pohujševanju mladine in tako dalje. Ah, žensk ne bo čebelar nikoli razumel. Vse je tako preprosto in prirodno, prav posebno pa ljubezen. Še sam čuti, da se ga je nekoliko prijel eros, s katerim je imel danes toliko opravka. Ko pride zvečer v rajonsko gostilno, da s pollitrom proslavi današnji uspeh, ga močno ima, da bi potrepljal natakario od zadaj po krilu. In potrepljal bi jo prav gotovo, če se ne bi v zadnjem hipu v njem obnovila predstava, kako pada z glavo navzdol skozi zrak. No, pustimo zdaj takšne stvari! Ne mislimo nanje vsaj toliko časa, dokler ne bo stala naša lastna čebelarska kočja v Kamniški Bistrici. Raje zvrnimo kozarček na zdravje čudovite, krute, ubijajoče vesoljne ljubezni, ki se ji pokori ves čebelji in človeški rod.

Branje za novince

O ROJIH

Pred vojno smo bili vajeni, da so že od srede aprila prihajale vesti o prvih rojih. Seveda so bili tako srečni čebelarji, ki imajo svoje čebele v krajih z zgodnjo spomladansko pašo, posebno reso. Ta dela v ugodnem vremenu čudeže pri razvoju čebel in zato tudi zgodnji roji v teh krajih niso bili kaka posebnost.

Letos nam vreme že vso pomlad nagaja. V gorah je še na metre snega, pri nas pa skoro dnevno dež ali celo sneg. Le redki so lepi dnevi, da morejo čebele dobiti vodo in obnožino. Leska, črna jelša in pomladni žefran so odcveteli skoro brez koristi za čebele. Razvoj zalege ni tak, kot bi moral biti, in bomo zato letos imeli največ rojev šele v juniju. Vrednost imajo le zgodnji roji. Stari čebelarji so rekli, da so v maju zlati, v juniju srebrni in julija slamnati. Ker si vsak želi zgodnjih rojev, bom nekoliko bolj natančno obdelal vprašanja: 1. Kako nastanejo in kakšni so roji, 2. Kako škrebujemo roje za izrojence.

Res so bila ta vprašanja že nešteto krat obdelana, vendar ne škoduje, če se jih dotaknem še enkrat, saj se porajajo vsako leto novi čebelarji — začetniki.

Torej zakaj čebele roje in kakšni so roji? Kakor pri vseh živih bitjih, je tudi pri čebeli že po naravi tako urejeno, da se množi in ohranjuje. Temu smotru služi tudi rojenje. Marsikateri čebelar misli, da čebele roje samo zato, da se njemu pomnoži število panjev. Ne pomisli na to, da bi v nekaj letih izginile vse čebele, ako bi se ne množile. Znano je, da živi matica največ pet let in po petih letih bi čebelarstvo prenehalo, ako bi narava ne skrbela za obnovo. Res je v novodobnem čebelarstvu človek globoko posegel v življenje in razvoj čebel, vzreja po svoji volji maticę itd., vendar se največ matic obnovi v času rojenja.

Imamo dve vrsti rojev: naravne in narejene. Pri naravnih rojih se mora čebelar pokoravati muhavostim čebel, pri narejenih pa je čeznje popoln gospodar. Te lahko dela ne glede na čas, vreme ali pašo; glavni pogoj je dobro razvit in zaležen panj, iz katerega bo naredil roj.

Za zgodnje roje so glavni pogoji: dobra matica, zadostna zaloga hrane in ugodno vreme, da lahko donašajo čebele cvetni prah in vodo. Če še čebelar malo pomaga z medom, so vsi pogoji tu. Družina se dobro razvija, satje je lepo zaleženo, noviti začne satje, posebno trotovsko, ki ga matica takoj zaleže. Na robih satov napravijo čebele matičnike. O tem odločajo čebele, ne matica.

Ko so matičniki zaleženi — nikdar niso vsi naenkrat — leže čudna mirnost oziroma lenoba na družino. Čebele sede popolnoma mirno v panju ali na bradi. Kljub dobri paši ni več tiste živahnosti kot pri drugih panjih. Ne brigajo se za nobeno reč, vedoč, da bodo kmalu zapustile dom in vse, kar je v njem.

Ko so zaprti prvi matičniki, se v tem tako mirnem panju vse spremeni. Na zunaj se zdi še bolj miren, a v notranjosti vse vre in kipi. Čebele vrše in šume čedalje huje, se vsipljejo iz panja in se zopet vračajo. V panju je šum, kot bi drgnil železno mrežo ob mrežo. Takrat je sila na vrhuncu in že se začne vsipati siva armada skozi žrelo.

Ves zavzet opazuje čebelar to vrvenje na bradi in potem v zraku. Nekaj časa se roj vrti v zraku, a kmalu si izbere mesto, kamor bo sedel. Večkrat se primeri, da

mu prvo mesto ni všeč in si izbere drugega, bolj nerodnega. Najraje sede vrh drevesa na konec veje ali v kako rogovilo, da ga težje ogrebeš.

Nekateri čebelarji imajo, da jim ni treba plezati po drevju, posebna prestrezala (vrše) za roje. Ko vidijo, da se začne roj vsipati iz panja, prislonijo na brado vršo, počakajo toliko časa, da je ves roj v njej, nato jo zapro in odneso na senčno mesto, da se čebele umire. V nekem pogledu je to praktično, posebno če imaš isti dan prve in druge roje. S tem preprečiš, da ne sedejo skupaj in se ne koljejo med seboj. Vendar mi je bolj všeč tak roj, ki se prosto spreleti, čeprav je mnogokrat dosti težav, preden ga spravim v panj. Ves drug užitek je gledati roj, ko se vsipa iz panja, kroži po zraku in seda v grozd, kakor pa gledati ujetnika v prestrezalu. Oboje ima svoje dobre in slabe strani in vsak čebelar naj napravi, kakor se mu zdi bolje.

Roj se je usedel. Čebelar je pripravil vse, kar potrebuje za ogrebanje. Če sedi nizko, ga bo lahko spravil brez lestve ali droga. Za ogrebanje rojev si napravi iz tankih desk poseben panjič v velikosti $20 \times 30 \times 60$ cm. V sprednji in zadnji končnici izdolbe velike zračnike, da bo imel roj dovolj zraka. Panjič nasadi na drog, podstavi ga pod roj in, ko vidi, da je s panjičem pod rojem, sune na lahno v roj, da se vsuje vanj. Bodimo pri tem čim bolj mirni in pazimo, da ne osmuknemo roja le ob strani, ker ga bomo ogrebli v tem primeru sebi za srajco. Če smo razgreti in razburjeni, si lahko mislimo, kaj bo iz tega. Čebele bodo pikale, da bo veselje.

Če sedi roj na visokem drevesu ali na takem mestu, kjer boš težko prišel do njega, dobro premisli, preden se pripraviš na ogrebanje, da ne bo kake nesreče. Trdna dovolj visoka lestva in pomočnik sta neogibno potrebna. Če moraš panj nataktniti na drog, ga prej znotraj malo namaži z medom. Videl boš, kako to pomaga. Če ni medu, je dobra tudi melisa, s katero nadrgni panj. Nekateri čebelarji priporočajo orehovo listje, vendar o tem nimam lastnekušnje. Panjič porini lepo do roja! Iz obnašanja čebel boš takoj spoznal, ali je šla matica v panj. Če se čebele v panju praše, bo kmalu ves roj notri. Pusti ga lepo v miru! Če sije sonce, ga pomakni v senco, ali pa mu jo sam napravi! Ko so vse čebele v panju, ga zapri in spravi na tla. Nato ga odnesi v klet ali v senco, kjer naj počaka do večera. Jaz dajem vse roje v panj in na stalno mesto šele zvečer.

Ko si z rojem opravil, pripravi panj! Če boš dal roj v kranjiča, ga lepo osnaži in ne pozabi odpreti žrelo, da bo prihodnji dan lahko letel. Dobro je, če pritrdiš kakšen kos satja na strop panja. S tem mu boš dal smer dela in roj se bo raje prijel v panju. Če daš roj v AŽ-panj, ga dobro osnaži, vstavi vanj sate in satnice! Izdelano satje daj v sredino, satnice pa ob strani! Če je le mogoče, daj v satnike cele satnice in ne samo začetkov, ker ti bodo drugače vsaj prvi roji gradili samo trotovino. In prav ta je čebelarju najmanj po volji.

Roj strešes na sipalnik. Ko se je sprašil v panj, ga zapreš. Vrata panja pusti čez noč odprta, da se roj popolnoma ohladi in ne potrga satnic. Zjutraj poglej, kako roj sedi. Če je na sredi, je v redu, ako je ob strani, ga prestavi v sredino, zapri vrata in ga pusti nekaj dni v miru! Čez nekaj dni poglej, če se ni mogoče kaka satnica utrjala. V tem primeru jo nadomesti z novo.

Ob dobri paši bo matica začela takoj zalegati. Tudi čebele bodo nanesele toliko, da ne bo hodila lakota okrog njih. Druga je, če nastane takoj, ko smo roj ogrebli, slabo vreme. Roj prinese s seboj hrane le za tri dni in, če mu potem čebelar ne priskoči na pomoč, je zapisan smrti. Najboljša in najhitrejša pomoč so medeni sati. Za vsak roj imej vsaj enega! Starejši čebelar si jih bo z lahkoto preskrbel, a kje naj jih vzame začetnik? Ta naj roju pomaga s čistim medom ali vsaj s sladkorjem! Dá naj mu ga

vsaj kilogram naenkrat, kar bo zadostovalo za teden dni. Lačen roj ne more izdelovati satnic, matica ne more zalegati in od takega roja ne bo nobene koristi. Zato pomagaj lačnim rojem, kolikor moreš!

Roj je sedaj v redu. Poglejmo še izrojenca! Če je še vedno živalen, bo čez deset dni dal še drugi roj. Vendar bi svetoval, da jemlješ družce le do druge polovice junija, pozneje pa jih zabranjuj ali vračaj! Sedmi ali osmi dan poslušaj zadaj za panjem in slišal boš tenek glas: ti-ti. Mlada matica poje, znak, da bo panj še rojil. Zadnji dan se začno oglašati tudi matice v matičnikih, tako da je cel koncert v panju. To petje traja tri dni. Ob ugodnem vremenu je roj zgodaj dopoldne zunaj. Družji z mladimi maticami so bolj muhasti kot prvci; če le morejo pobegnejo. Glej, da ga čimprej spraviš v panjič in na hladno. V tem roju je običajno več matic, zato rad sede na več mest. Ogrebi vse skupaj in matico si bodo čebele same izbrale.

Kakšna je razlika med prvim in drugim rojem? Prvi roj ima staro, sprašeno matico in ni nevarnosti, da bi jo izgubil. Vsi ostali roji imajo mlade deviške matice. Vse te se morajo sprašiti zunaj panja v zraku. Šele potem so sposobne za zaleganje. Ze drugi dan po roju lahko opaziš, kako v opoldanskih urah čebele praše. Troti izletavajo in kmalu pride tudi matica iz panja. Nekaj časa kroži pred panjem in čebelnjakom, da si vse dobro ogleda in zapomni, nato pa izgine v zrak. Stari čebelarji so dajali na brade takih panjev razne stvari, da si je matica lažje zapomnila svoje bivališče. Včasih se vrne kmalu, včasih šele po dolgem času. Če ji vise iz zadka bele nitke, je znak, da je sprašena. Po obhoji ne zleti več iz panja.

Če se matica srečno in sprašena vrne, je roj v redu. Čebele začno staviti satje in matica ga kmalu zaleže. Drugače je, če se matica zgubi. Čebele postanejo nemirne, begajo po panju in bradi ter iščejo svojo gospodarico. Če imaš pri roki rezervno matico, je roj rešen, če je nimaš in mu ne moreš pomagati, se spraši k sosedom. Mlade matice se po drugem roju lahko dobe. Če po rojenju odpreš izrojenca, boš kmalu našel mlade matice, ki jih čebele preganjajo. Eno ulovi, vtakni jo v matičnico, matičnico pa postavi v panj, ki jo je zgubil.

Primeri se, da panj še tretjič ali celo četrtrič roji. Te roje, ki jih je navadno komaj za dobro prgišče, vrni izrojencu! Tudi bolj pozne druge roje združi po dva skupaj! Bolje je, da imaš manjše število družin, a te močne.

Pregledala in uredila sva že vse razen izrojenca. Tudi ta je potreben naše nege. Ima mlado, deviško matico, ki je prav tako v nevarnosti, da se na prahi zgubi. Da je po naših čebelnjakih toliko izrojencev brezmatičnih, je krivo to, da se pri njih zguba matice težje opazi. Najkasneje mesec dni po prvem roju moraš izrojenca pregledati. Tedaj mora imeti že novo zalego. Če je nima, mu dodaj mlado sprašeno matico ali pa ga pridruži drugemu panju; kranjiča navezni na drugega kranjiča! S tem boš rešil vsaj satje pred večjo. Ob ugodni jesenski paši boš še iz naveznjenega panja dobil kak kilogram medu.

Končno bi opozoril še na neko izjemo pri rojih. Panj že sedi na roj, meče kapice skozi žrelo in vsak dan pričakuješ, kdaj se bo splašil. Nastane slabo vreme, roj ne more ven, panj umori staro matico in čaka, da zleti z mlado. O takem roju pravimo, da je rojil s pevko. Prvič, odkar čebelarim, mi je lani edini kranjič, ki ga imam, rojil s pevko. Ko sem ga naslednji dan pregledal, je lepo zasedal vse satje zadaj. Vedel sem, da bo dal še drugi roj, in sem ga pustil v miru. Ko pride čas za drugi roj, ga hodim poslušat. Prvi dan nič, drugi dan nič! Kaj za vruga te drži v panju, premišlujem, ko je vreme vendar za rojenje ugodno. Tretji dan panj odprem in vidim, da je prazen. Izrojil je drugič, ne da bi to opazil. Šele sedaj mi je postalo

jasno, zakaj je takoj drugi dan po prvem roju tako mirno sedel. Ta me je pošteno potegnil in upam, da me je poslednjikrat.

Ne vem, kaj bo rekel tovariš urednik, ko sem vso stvar tako raztegnil. A naj mi oprost! O rojih se pač ne da na kratko pisati. Tebi, začetnik, pa bo najbrž še to premalo. A če se boš vsaj po tem ravnal, kar sem ti danes povedal, gotovo ne boš slabo čebelaril.

J. K. in F. C.:

Naša beseda o obdavčenju čebel

Kadarkoli se čebelarji sestanejo, naj si bo na predavanjih, na občnih zborih čebelarških družin ali društev, na sestankih zastopnikov čebelarških društev, na občnem zboru Zveze itd., povsod je na dnevnem redu vprašanje obdavčenja čebel. Iz tega lahko sklepamo, da mi tu nekaj v redu. Tako so nam znani primeri, da so posamezne davčne komisije vzele za osnovo pridelek 30 in več kg medu na AŽ-panj; za 6 AŽ-panjev so določili davčno osnovo kar 30.000 din. Pri odmeri niso upoštevali nikakih stroškov, ki jih ima čebelar pri svojem obratu. Vse to nam potrjujejo številne pritožbe, ki so jih iznašali prizadeti čebelarji proti odmeri davka. Zaradi tega je bila uprava čebelarške organizacije prisiljena, da je predložila na pristojno mesto utemeljeno vlogo in v njej obrazložila svoje stališče o tem perečem vprašanju.

Če hočemo imeti pravo sliko o rentabilnosti (donosnosti) čebelarstva, ne smemo vzeti za osnovo le enoletni pridelek. Saj vemo, da so dobre čebelarške letine jako redke. Mnogo je let, ko mora čebelar globoko poseči v svoj žep, da nakrmi čebele, če jih hoče obvarovati pogina. Pravo sliko o rentabilnosti dobimo, če vzamemo desetletni povpreček. Povprečni donos je znašal po podatkih naših opazovalnic na panj: leta 1939 in 1940 7,25 kg, leta 1941 3,72 kg, leta 1942 4,52 kg, leta 1943 7,80 kg, leta 1946 4,27 kg, leta 1947 4,20 kg, leta 1948 3,71 kg, leta 1949 4,10 kg in leta 1950 7,63 kg, skupaj 47,20 ali 4,72 kg povprečno na panj. Ker nam je okupator onemogočil delovanje opazovalnih postaj v letih 1944 in 1945, smo upoštevali leti 1939 in 1940.

Statistični podatki se nanašajo na tiste čebelarje, ki čebelarijo na stalnem mestu in ne prevažajo čebel na razne paše. Pri čebelarjih - prevaževalcih smo povprečni donos medu zvišali za 60 odstotkov, pri tem pa upoštevali njihove stroške za prevoz čebel, povečano delo, izgubo časa in riziko na čebelah. Saj nam praksa potrjuje, da se čebele mnogokrat delno ali popolnoma zadušijo pri prevažanju. Zato smo vzeli pri prevaževalcih 7,55 kg kot desetletni povprečni donos na AŽ-panj.

Pravo sliko o rentabilnosti čebelarških obratov dobimo, če vračunamo vse investicije, ki jih je čebelar vtaknil v svoje čebelarstvo. Da bi kar najbolj objektivno prikazali rentabilnost čebelarstva, smo vzeli za ta primer čebelnjak s 30 AŽ-panji kot povprečno merilo. Pri manjših obratih se stroški in zguba na času povečajo, pri večjih pa zmanjšajo.

Obračun za čebelarja na stalnem mestu je takle:

BLAGO:	din
30 družin (brez panja) in satje	90.000.—
300 satnic (rezerva), to je 25 kg po 525 din	13.125.—
100 kg medu (rezerva), kg po 300 din	30.000.—
Skupna vrednost blaga	133.125.—

INVENTAR:

	din
1 čebelnjak	40.000.—
1 omara	5.000.—
30 AŽ-panjev po 1820 din	54.600.—
1 tehcnica	6.000.—
6 eksportnih panjev po 750 din	4.500.—
30 zapahov za žrela po 6 din	180.—
60 slamnic po 50 din	3.000.—
30 lepenk po 30 din	900.—
1 čebelarsko pokrivalo	300.—
1 kadilnik	180.—
1 deščica za pritrdjevanje satnic	16.—
1 kolesce za utiranje žice	50.—
1 šilo	17.—
10 vretenc žice po 40 din	400.—
1 topilnik za vosek	850.—
1 žveplalnik	120.—
1 kozica (sklopna)	180.—
1 sipalnik Ideal	600.—
1 sipalnik - lesen	80.—
1 strgulja za snaženje	89.—
1 omelee	122.—
1 nož za izpodrezovanje satja	79.80
1 pleskarska lopatica	80.—
36 pitalnikov po 50 din	1.800.—
4 matičnice po 9 din	36.—
1 točilo	4.900.—
2 komada vilic za odkrivanje pokrovcev	640.—
1 stojalo za odkrivanje satja	500.—
1 nož za odkrivanje satja	80.—
1 čistilnik za med	2.460.—
1 sito za čiščenje medu	180.—
10 posod za med za 50 kg po 1.500 din	15.000.—
1 posoda za voščine	200.—
1 kladivo	120.—
1 klešče ščipalke	300.—
1 klešče prijemalke	300.—
1 privijač	60.—
1 žaga lisičnica	450.—
1 rašpa za les	80.—
1 grebljica	86.20
1 lopatica za kopanje medu	120.—
1 zabojček za ogrebanje rojev	116.—
1 zajemalka za čebele	60.—
1 vedrce za vodo	500.—
1 brizgalnica za roje	550.—
Skupaj	145.882.—

Pod blago smo vzeli čebele, satje, satnice in med. Tega mora imeti skrben čebelar stalno v zalogi kot rezervno hrano za čebele. Tudi kmet proda samo višek živinske krme. Blago ima stalno vrednost. Od nje ne bomo ničesar odpisali. Drugače je z vrednostjo inventarja. Ta se zaradi poškodb, izgube, obrabe itd. leto za letom zmanjšuje. Izgubljene in obrabljene predmete moramo nadomestiti. Zato nam zakon dovoljuje 10 % odpis od vrednosti inventarja. Temu pravimo amortizacija. V našem primeru znaša odpis din 14.588.—

V izgubo moramo šteti tudi obresti glavnice, ki je vložena v obrat. Ako bi denar naložili pri Narodni banki, bi dobili 5 % obresti, kar bi dalo od investirane vsote 279.007 din obresti na leto din 13.950.—

Če seštejemo odpis inventarja in obresti, dobimo 28.538 din. Čebelar bi moral torej pridobiti 92,12 kg medu in ga prodati po 300 din, da bi kril amortizacijske stroške in izgubo na obrestih.

A to še ni vse! Z oskrbovanjem čebel izgubimo tudi mnogo časa. V Švici vodi pod kontrolo »Švicarskega kmečkega tajništva« 90 čebelarjev knjigovodstvo o svojem obratu. Njihove podatke objavlja »Schweizerische Bienenzeitung« v vseh podrobnostih. Na pobudo zavoda za tržno preiskavo so leta 1931 v Nemčiji napravili podobno kontrolo o stanju nemškega čebelarstva. Ugotovili so, da zamudi čebelar z oskrbovanjem čebelje družine: v Švici 7 1/2 ure, v Nemčiji 7 3/4 ure na leto.

Če računamo, da porabi naš čebelar med letom po 7 ur na čebeljo družino, dá to na leto pri 30 družinah 210 ur. Ker moramo računati, da je to specialno delo, smemo zaračunati uro po 25 din, kar da na leto 5.250 din. Za kritje tega zneska mora čebelar pridelati nadaljnjih 17,50 kg medu. In šele tedaj, ko pridobi čebelar od 30 družin 112,62 kg medu ali na panj okroglo 3,75 kg medu, lahko rečemo, da so njegovi stroški in zamuda časa vsaj delno kriti.

Iz navedenega je razvidno, da ima čebelar, ki čebelari na stalnem mestu, letno 1.416 din kosmatega dohodka na panj, stroškov pa 1.125 din, torej kosmatega dobička 291 din na panj.

Pri tem računu nismo upoštevali izgub v slabih letinah, ko mora čebelar združevati družine in tako krčiti njih število, jih krmiti s sladkorjem ali medom, če jih hoče rešiti pogina. Anton Znidaršič navaja v Čebelarskem zborniku iz leta 1944, da se čebelarstvo izplača (rentira) le tedaj, če pridela čebelar vsako leto po 9 kg medu povprečno na panj. Dr. Goetze navaja v svoji knjigi »Die Bienenzucht« 11 1/2 kg, Meier v »Schweizerische Bienenzeitung« iz leta 1927 pa 10 kg na panj. Zato upravičeno trdimo, da so naši računi skromni in povsem realni.

Sklepni obračun čebelarskega obrata je torej nastopni:	din
Dohodki: 30 družin po 4,72 kg medu po 300 din	42.480.—
Stroški:	
a) 10 % amortizacija	14.588.—
b) zguba na obrestih od vložene glavnice	13.950.—
c) delo pri oskrbovanju čebel	5.250.—
č) zavarovanje čebel in inventarja	1.200.—
d) popravila, kuhanje voščin in izdelovanje satnic	2.060.—
Skupaj	37.048.—
Skupni kosmati dohodek	42.480.—
Skupni stroški	37.048.—
Čisti dobiček	5.432.—

Pri čebelarjih-prevaževalcih se vložena glavnica v našem primeru pri blagu in inventarju ne spremeni, marveč ostane ista, kakor pri čebelarjih neprevaževalcih. Povečajo se samo stroški zaradi prevoza čebel. Delo za oskrbovanje čebel se zviša od 7 na 9 ur. Narastejo tudi prevozni stroški za prevaževalca, ki hodi oziroma se vozi oskrbovat svoje čebele.

Zgoraj smo že omenili, da se pri prevaževalcih zviša pridobitev medu do 60 %. Če računamo 60 % povečanje pridelka, znaša povprečni pridelek 7,55 kg na panj ali 226,50 kg medu na 30 panjev letno.

Pri prevažanju moramo upoštevati daljavo prevoza in prevaževalčevo delo, ki je težko in mučno, veliko bolj naporno kakor delo neprevaževalca, ker mora čebele prevažati ponoči. To delo moramo računati najmanj po 30 din na uro, ker je nakladanje in razkladanje panjev ponoči napornejše kakor katerikoli drugo nočno delo.

Prav tako moramo pri prevaževalcu upoštevati riziko, ako bi se čebele med prevozom zadušile, njegovo skrb in priprave za prevoz. Računati moramo stojnino za stojišče, kar plača prevaževalec običajno z medom. Stroški in velik napor pri prevozu čebel so večkrat vzrok, da čebelar opusti prevoz.

Če računamo prevaževalčev skupni kosmati pridelek od 30 družin, ki znaša 226,50 kg medu po 300 din, dobimo zanj 67.950 din. Res je to precejšnja vsota, ki se pa kmalu razblini, če si ogledamo naslednji obračun:

Investicije:	din
a) blago	133.125.—
b) inventar	145.882.—
Skupaj	279.007.—

Kosmati dohodek:

Od 30 čebeljih družin donos na panj 7,55 kg da skupaj 226,50 kg medu po 300 din	67.950.—
---	----------

Stroški:

a) 10 % odpis na inventarju	14.588.—
b) 5 % obresti od investiranega kapitala	13.950.—
c) zguba na času za oskrbovanje čebel	6.750.—
č) zavarovanje čebel	1.200.—
d) popravila, kuhanje voščin, izdelovanje satnic	2.000.—
e) stroški prevoza	15.000.—
Skupaj	53.488.—

Skupni kosmati dobiček	67.950.—
Skupni stroški	53.488.—
Ostane čistega dobička	14.462.—

Včasih se primeri, da naleti prevaževalec na medenje kake rastline ali na gozdno pašo in jo pravočasno izkoristi. Tedaj pridelja 2 do 3 krat toliko medu, kakor smo navedli zgoraj. Toda to so bele vrane med prevaževalci in ne smemo vzeti tega za splošno merilo pri odmerjanju davkov.

Pridelek medu je v največji meri odvisen od razvoja čebel. Zato umen čebelar skrbi, da imajo njegove čebele zadostno zalogo hrane. Če so porabile zimsko zalogo, jih mora spomladi zasilno krmiti s sladkorjem, še bolje pa z medom. Poleg tega vpliva na razvoj čebel tudi vreme, dobre lastnosti matice, paša itd. Če niso čebele med 20. aprilom in 1. majem primerno razvite, ne bo čebelar pridelal toliko medu, da bi ga bilo vredno odvzeti.

Čebelarstvo se je začelo v Sloveniji takoj po osvoboditvi močno dvigati in vidno naraščati. Z odlašanjem reorganizacije Čebelarske zadruge in zaradi pomanjkanja suhega lesa za izdelovanje panjev, pomanjkanja okovja, žebeljev, vijakov, železnih palic, žične mreže, pločevine itd. pa je začelo polagoma hirati in nazadovati.

Če pravilno in z razumevanjem presodimo koristi, ki jih ima človeštvo od čebel, vidimo, da narava ni ustvarila teh marljivih živali samo zato, da nabirajo med, pač pa zato, da pri nabiranju nektarja zase in za svoj zarod prenašajo cvetni prah s cveta na cvet in s tem oplojajo sadno drevje, mnoge kulturne in semenogojne rastline. Znanstveno je dokazano, da oprašijo čebele 80 % cvetov sadnega drevja in kulturnih rastlin, 20 % pa druge žuželke in veter. Kako majhen bi bil hektarski donos pri ajdi, pri raznih deteljah, oljericah itd., ako ne bi bilo čebel, je razvidno iz raznih poizkusov, o katerih na tem mestu ne bomo govorili.

V podkrepitev svojih izvajanj naj omenimo, da v naprednih državah n. pr. v Ameriki, najemajo farmerji čebelarje proti plačilu, da pripeljejo svoje čebele na njihove farme med cvetenjem sadnega drevja in drugih kulturnih rastlin, ker dobro vedo, da si s tem izdatno zvišajo svoj pridelek. Statistično so dognali, da imajo oni 20 krat večji dobiček kakor čebelar. Ali smo pri nas res še tako zaostali, da ne uvidimo tega? Drugi narodi podpirajo čebelarstvo, mi pa oviramo njegov razvoj z nepravilnim in prekomernim obdavčenjem.

Avstrijska cesarica Marija Terezija je izdala »Patent«, po katerem je bilo čebelarstvo oproščeno vseh davščin. S tem je hotela pospešiti razvoj sadjarstva in kmetijstva. Naša dolžnost je, da tako koristne naredbe v današnjem modernem in demokratičnem času posnemamo in, če že čebelarje ne oprostimo davščin, vsaj davek na čebele izdatno znižamo. S tem bomo čebelarstvo pospeševali in koristili povišanju donosa naše prehrane.

Kam dovede nesmiselno in pretirano obdavčenje čebel, nam jasno in zgovorno priča Francija. Ker so nekatere pokrajine predpisale čebelarjem pretirano visoke davke, so čebelarstvo opustili. Posledice so se kaj kmalu pokazale pri sadjarstvu in pri nekaterih kulturnih rastlinah, ki so v kratkem času popolnoma propadle.

Iz navedenih podatkov, ki so resnični in temeljijo na znanstvenih dognanjih, dočim so računi dohodkov in stroškov sestavljeni na realni trgovski osnovi, smemo upravičeno pričakovati, da jih bodo odločujoči činitelji upoštevali.

V gornjih izvajanjih se nismo ozirali na pridelek voska, ker ga pač čebelarji ne prodajajo, ampak porabijo za izdelovanje satnic, brez katerih si naprednega čebelarstva ne moremo misliti. Pri čebelarstvu je vosek to, kar v kmečkem gospodarstvu seme. Brez njega ni pridelka.

S čebelarstvom ne moremo obogateti. Spreten čebelar, ki oskrbuje svoje čebele z ljubeznijo in vnemo, bo imel le tedaj svoj trud poplačan, če ga bo davčna oblast oprostila davščin, ali če to ni mogoče, obdavičila pravilno in pravično po načelih, ki smo jih navedli. Naj velja pri odmerjanju davka kriterij, da opravlja čebelar svoje čebele v prostem času, ki bi ga morda v nasprotnem primeru zapravil s popivanjem ali kako drugače, od česar bi skupnost ne imela nikakih koristi.

K zaključku pripominjamo, da so pri investicijah za inventarne čebelarske predmete navedene še stare cene brez povišanja faktorja, kar bi v nasprotnem primeru močno spremenilo sliko tega obračuna v škodo čebelarja. Prav tako temelji dohodek pridobljenega medu na lanskoletni ceni t. j. 300 din za kg, kar pa se bo močno spremenilo, ko bodo začele cene medu padati.

Zdi se nam potrebno opozoriti še na veliko razliko obdavčenja čebelarja, ki ima hišo, zemljo ali kako drugo posest, in čebelarja, ki tega nima. Vzemimo za primer, da imata oba 30.000 din osnove za obdavčitev čebel. Pričakovali bi, da bosta oba enako obdavčena. Temu pa ni tako. Čebelar-posestnik bo plačal 4 in pol krat več davka; ker se osnova za obdavčitev čebel prišteje k osnovi za obdavčitev posestva in po progresivni davčni lestvici odmeri davek. Če znaša n. pr. osnova, po kateri se računa davek na posestvo, 100.000 din, mora plačati davek od 130.000 din osnove. Kako narastejo procenti pri taki vsoti, nam pa zgovorno pričajo številke v lestvici sami. Naše mišljenje je, da je treba to odpraviti in zaračunati v obeh primerih davek od 30.000 din osnove. Prav tako se nam ne zdi pravično, da se prišteje davčna osnova kateregakoli člana družine h gospodarjevi osnovi, čeprav čebelarji recimo sin sam zase.

Vlado Rojec:

Plemenilne postaje v letu 1950

Mnogi čebelarji izmenjavajo matice že v drugem letu njih starosti, preko treh let starih pa navadno sploh ne trpijo v čebelnjakih. Popolnoma drugače postopamo z maticami, ki so se sprašile na plemeniščih, zlasti z maticami, ki smo jih določili za plemce. Da bi čim globlje prodrli v lastnosti njihovega potomstva, jih skušamo obdržati čim dlje. Seveda nam lahko zaradi tega čez zimo kak panj osiroti, toda vzrejevalca to prav nič ne moti, ker ima vedno pri roki večje število mlajših matic. Navadno pustimo zalegati take matice štiri leta. V tem smislu so urejene tudi izkaznice, v katere zapisujemo svoja opazovanja o njih ponašanju in zmogljivosti njihovih družin. Iz istega vzroka smo uvedli štiri barve za označevanje matic, za vsako leto drugo po določenem vrstnem redu. V prihodnji vzrejni sezoni bomo uporabljali zopet rdečo, torej barvo, s katero smo pred štirimi leti začeli. Po vsem tem se nehotе vstavljuje razdelitev vzrejnega dela na štiri letna razdobja. Z letošnjo vzrejno sezono dopolnjujemo potemtakem prvo štiriletko našega vzrejnega dela.

Če se ozremo ob prehodu v novo štiriletko na svoje dosedanje uspehe, vidimo, da smo kljub raznim oviram, s katerimi smo se morali boriti v vseh teh povojnih letih, vendarle vztrajno napredovali. Kapaciteta naših plemenilnih postaj je stalno rastla. Leta 1947. je bilo na njih 804 plemenilnikov, 1948. leta 1512, 1949. leta 1652, preteklo leto pa 2134. Od začetka do danes smo napredovali za 1330 plemenilnikov, od prejšnje do zadnje sezone pa za 482 plemenilnikov. Število vzrejevalcev se je do lanskega leta manjšalo. Od 101 je najprej padlo na 75, od 75 pa nato na 67. V zadnji sezoni je naenkrat spet poskočilo. Lani se je udeleževalo 114 vzrejevalcev, tako da imamo sedaj 13 vzrejevalcev več, kot smo jih imeli spočetka. Matic smo vzredili v prvem letu 1640, v drugem 2011, v tretjem 2253, lani pa 4641 in s tem presegli prejšnje število za več kot še enkratno njegovo vrednost. To je v vseh letih obstoja naših postaj največji skok, ki skoraj desetkrat prekaša prejšnji razliki 371 in 242. Če bomo s tem zanosom nadaljevali, se bomo lahko že čez štiri leta merili s Švicarji, ki so mimogrede povedano, lani vzredili 13.294 matic. Od matic, ki smo jih postavili na plemenišča, je bilo spršenih 3526, to je 76 %. Tu smo za 3 % padli in običajni skoraj za 6 % nižje od Švicarjev, ki so dosegli 82,8 % spraitve. Tega so najbrž krivi oskrbniki plemenilnih postaj, ker so se premalo brigali, da bi imeli plemenjaki ves čas sezone zadostno število trotov. Mnoge postaje izkazujejo seveda

višje procenete. Kar celih 8 jih tolče povpreček. Najboljši uspeh je dosegla Kokra s 86 %, najslabšega pa Škocjan s 56 %.

Lani so porabile plemenilne postaje 1856,40 kg sladkorja v prahu in 1040,30 kg sladkorja v kristalu. Ker pa je zadruga razposlala v začetku vzrejne sezone pristojnim podružnicam 2043,90 kg sladkorja v prahu in 1547,10 kg sladkorja v kristalu, je nastal prebitok, ki ga bomo upoštevali pri dodeljevanju sladkorja v prihodnji sezoni. Lanski stroški zadruga za plemenilne postaje znašajo 62.434 din.

Število plemenilnih postaj je nihalo med 11 in 21. 11 smo jih imeli leta 1947, 21 pa leta 1948. Predlanskim smo ukinili eno postajo, lani pa zopet eno in sicer črnomeljsko na Sredgori, ker niso pokazali tamkajšnji čebelarji nobenega zanimanja za vzrejo. Vzrejevalci iz Šempetra pri Gorici so prašili matice na plemenilni postaji Soteska. Zato so opustili svojo postajo v Lokvah, večino hramčkov pa uporabili na novem plemenišču. Že dve leti ne delujeta ribniška in kamniška plemenilna postaja, sedaj pa je odpovedala še vipavska v Vrabčah. Državna postaja v Gorici pri Velenju ima sicer ves potreben inventar, a ni menda do danes vzredila niti ene matice. V statistiki jo navajamo zgolj zaradi kapacitete. Tako je bilo v pretekli sezoni v obratu od dvajsetih samo petnajst plemenilnih postaj.

Vse kaže, da bo treba sčasoma ukiniti še kaki dve ali tri postaje in se omejiti le na tiste, ki bodo delale s polno paro. Škoda je namreč inventarja, ki se razgublja in polagoma propada. S tem pa ni nikakor rečeno, da novih ne bomo več ustanavljali. Kjerkoli bi se pokazalo za vzrejo večje zanimanje, in če bo predlagani prostor za postajo res primeren, bo zadruga z veseljem podprla stremljenja čebelarjev. Toda k ustanovitvi vsake nove postaje bo pristopila z največjo previdnostjo.

Na sestanku vodij plemenilnih postaj, ki smo ga imeli tik pred začetkom vzrejne sezone, smo sklenili vzrediti 4000 matic, od teh 2000 za domače potrebe, 2000 pa za izvoz. Kakor je razvidno iz statistike, smo načrt prekoračili za 641 matic, toda izvozili smo jih mnogo manj, kot smo se namenili. Krivda pa ni na naši strani. Izvoz je prevzelo podjetje Slovenija-Export. Zadruga se je samo obvezala, da bo nudila podjetju v določenih rokih potrebno število matic. Ker pa podjetje najbrž zaradi obstoječih državnih predpisov ni hotelo poslati v inozemstvo nobene matice, dokler ni bila plačana, je nastal že takoj spočetka zastoj. Proti koncu maja so prihajale v zadrugo matice od vseh strani, mi pa nismo vedeli kam z njimi. Drezali smo pri Slovenija-Exportu vsak dan, da bi jih prevzeli, toda šele po 14 dneh je bilo mogoče oddati prvo manjšo količino. Matice pa so prihajale kar naprej in nas spravljale v čedalje hujšo zadrego. Ker si nismo mogli drugače pomagati, smo jih začeli prodajati domačim interesentom, nekaj pa smo jih poslali tudi v druge naše republike, največ v sosedno Hrvaško. O težavah, ki smo jih imeli s to ponesrečeno izvozniško akcijo, bi se dalo marsikaj povedati, povem pa naj le toliko, da je zadruga odkupila od vzrejevalcev namesto predvidenih 2000 matic samo 896. Od teh jih je šlo v inozemstvo 468, in sicer v Avstralijo 90, v Egipt 277, v Trst 60, v Švico 40 in 1 v London. Iz Švice smo dobili pohvalno pismo, ki nam zagotavlja nadaljnja naročila. Čebele, ki so bile kot spremstvo poslane z maticami v Švico, so bile preiskane v čebelarskem znanstvenem zavodu v Liebefeldu na nosematozi in akariozi. Pismo trdi, da so bile vse zdrave. — 351 matic je prodala zadruga deloma domačim, deloma hrvatskim in srbskim čebelarjem, 78 pa jih je zazimila v štirisatnih panjčkih in bodo na uporabo čebelarjem, ki jih bodo spomladi potrebovali. S tem v zvezi naj omenim, da namerava zadruga že letos osnovati lastno čebelarstvo s 50 družinami

v AZ-panjih na 10 okvirov. Kasneje se bo obrat postopoma razširil. To nujno terja od nas trgovina z živimi čebelami, kakor tudi trgovina z maticami. Če bi imeli že letos lastni čebelnjak z večjim številom družin, bi do takih nevspečnosti pri prevze-manju matic, namenjenih za izvoz, prav gotovo ne prišlo.

Po statistiki bi moralo v domačih čebelnjakih ostati 2630 matic. Verjetno jih je bilo od teh nekaj uničenih med dodajanjem in zamenjavanjem, toda izgube prav gotovo niso bile tolike, da bi padlo njih število pod 2000. Vse te matice predstavljajo gradivo za nadaljnjo selekcijo naše kranjske čebele.

Zap. štev.	Plemenilne postaje	Družina, ki jo oskrbuje	Število plemenilnikov	Število vzrejevalcev	Vzrejenih matic	Sprašenih matic	Uspeh sprasitve v %
1	Ukanca	Boh. Bistrica	100	4	447	334	75
2	Soteska	Boh. Bistrica	72	8	441	311	71
3	Draga	Jesenice	64	8	167	120	72
4	Beli rog	Železniki	50	2	39	30	77
5	Kokra	Kranj	84	7	147	127	86
6	Kopišče	Kamnik	100	—	—	—	—
7	Tolsti vrh	Vrhnika	72	9	349	286	82
8	Topol	Kostanjevica	96	8	254	190	75
9	Jelenov žleb	Ribnica	72	—	—	—	—
10	Pustov mlin	Litija	100	18	377	286	76
11	Meliše	Gornji grad	60	9	94	66	70
12	Arch na Pohorju	Maribor	120	6	204	164	80
13	Lamprecht na Kumenu	Št. Lovrenc n. Poh.	300	4	594	436	73
14	Hrenca	Št. Peter p. Marib.	408	6	626	493	79
15	Kobilje	Dol. Lendava	172	16	510	399	78
16	Tublje	Sežana	90	4	239	232	74
17	Vrabče	Št. Vid pri Vipavi	72	—	—	—	—
18	Skocijan	Postojna	72	5	93	52	56
19	Gorica pri Velenju	Državna postaja	30	—	—	—	—
Skupaj			2134	114	4641	3526	76%

Če pregledamo števila vzrejevalcev po posameznih plemenilnih postajah, vidimo, da so na splošno zelo nizka. V tem pogledu izstopata postaji Pustov mlin pri Litiji in Kobilje pri Dolnji Lendavi. Na prvi se je udeleževalo 18 vzrejevalcev, na drugi 16, na vseh ostalih povprečno po 6, na postaji Beli rog pri Železnikih pa celo samo 2 vzrejevalca. Res je, da zaleže 6 izkušenih vzrejevalcev več kakor 16 novincev, toda to ne sme postati za nas merilo. Stremeti moramo, da zavzame vzreja med našimi čebelarji čim večji obseg. Zato bo treba v naslednjih sezonah to čebelarsko panogo še povečati. Mnogo lahko store na tem področju dosedanja vzrejevalci sami, če pa bi se pokazala kje potreba, bi poslala zadruga na teren primerne predavatelja. Predavanja in morebitne kratke tečaje je treba seveda vnesti v načrte že pred začetkom sezone in o teh načrtih obvestiti zadrugo, da more predavatelje pravilno razporediti.

Glavni odsek je sedaj izpopolnjen z novimi člani, ki so po razgovorih pri zadnji seji pripravljeni prevzeti celo nadzorstvo nad posameznimi postajami. Novince in tiste, ki jim morda res primanjkuje časa, lahko pritegnemo k delu tudi s kolektivnim načinom vzreje, o katerem smo že večkrat govorili na prejšnjih sestankih. Kolikor pa mi je znano, sta tako vzrejo organizirala doslej samo tovariša Hrovat iz Maribora in Cedilnik iz Št. Vida pri Ljubljani.

Da bi porabili za naselitev plemenilnikov čim manj čebel, smo letos marsikje poskušali vcepljati matičnike v stare plemenilnike, ki so bili že prej poslani na plemenišče, a so jim bile po sprašitvi matice odvzete. Novo vzrejno gradivo je treba v tem primeru dati redniku 20. dan po odpremi plemenilnikov. Zaprte matičnike prenesemo čez nadaljnjih 10 dni v Zandrove matičnice, matičnice zložimo v vzrejne satnike, satnik postavimo v primeren panjiček, na vsako njegovo stran pa dodamo po en meden sat s čebelami iz rednika. Čebele morajo biti kakor vse čebele, ki so namenjene na plemenišče, presejane skozi matično rešetko. Na plemenišču najprej odvajamo plemenilnikom vse sprašene matice in jih zapremo v razpošiljalne matičnice s primernim številom čebel (20—25). Nato po istem redu, kot smo odvajali matice, vcepljamo matičnike. Med odvajanjem matic in vcepljanjem matičnikov mora biti 3—4 ure presledka, da se čebele v plemenilnikih začutijo osirotele. Matičnike je treba, preden jih odnesemo na plemenišče, preizkusiti, če so dobri. Po navodilih tovariša Kirarja je treba vsakega potresti ob ušesu. Če buba, ki je v njem zaprta, udarja ob njegove stene, če matičnik »zvonklja«, kot pravijo nekateri, je skoraj gotovo v redu. Vrednost matičnika lahko presodimo tudi po obrisih bube, ki postanejo vidni, če si jih ogledamo proti močnejši svetlobi.

O kakovosti matic, poleženih iz vcepljenih matičnikov, še ni mogoče izreči dokončne sodbe. Dosedanje izkušnje nekaterih vzrejevalcev kažejo, da je med njimi več pokvek, kakor med normalno vzrejenimi, drugi pa trdijo, da so te razlike zagrešili vzrejevalci sami z nepravilnim ravnanjem z matičniki. Nekateri moti celo to, da ni mogoče matic, pridobljenih iz vcepljenih matičnikov, označiti pred sprašitvijo. Res, da je treba s sprašenimi maticami med označevanjem previdneje ravnati kakor z nesprašenimi, toda količkar izvežbanemu čebelarju to ne more delati težav. Marsikdo označuje matice sploh šele po sprašitvi, češ da znamenje na oprsju izdaja matico med praho sovražnikom in da postanejo zaradi tega lažje plen kake ptice, čebeljega volka, sršena itd.

Letos smo vsaj v Ljubljani in na Vrhniki preizkusili tudi nove satnike, pri katerih je mogoče vzrejne letvice izmenjati. O prednostih tega satnika bomo poročali v posebnem članku.

Nadalje smo prenašali ličinke v suhe celice, včasih celo po dve v eno, in se prepričali, da so uspehi skoraj boljši kakor pri prenašanju ličink v celice, opremljene z mlečkom, zlasti če je mleček nepravilno pripravljen ali prestar.

Zanimiv je bil poizkus prenosa vzrejnega gradiva iz čebelnjaka, ki je bil preko 40 km oddaljen od rednika. Izrezani košček sata z jajčeci in enodnevnimi žrkami je zavil vzrejevalec v svilen papir in segreto volneno krpo, zavojček vtaknil v hlačni žep in ga prinesel nepoškodovanega domov, kjer je vzrejal. Med potjo se je iz jajčec poglelo nekaj ličink, kar je bilo mogoče spoznati po tem, da so ležale brez mlečka na dnu celic. To je znak, da je bila toplota v hlačnem žepu za njih razvoj ugodna. Tudi pri nadaljnji vzreji se niso pokazale nikake škodljive posledice zaradi prehlajenja ali pomanjkanja zraka, četudi so bile ličinke izven panja skoraj 7 ur. Prepričan sem, da so se podobne preizkušnje vršile še na marsikateri postaji. Te pa ne smejo

ostati tajnost vzrejevalcev. Želeti bi bilo, da zagledajo beli dan v našem strokovnem glasilu. Le tako se bomo medsebojno izpopolnjevali in pomagali drug drugemu k hitrejšemu napredku.

Končno še nekaj besed o napakah, ki so se v pretekli vzrejni sezoni kakor vsako leto ponavljale ali na novo pojavljale na nekaterih postajah.

Boleča točka večine naših postaj so trotarji. Jasno je, da trotarji še ne predstavljajo pri nas izčiščenih in v posameznih lastnostih ustaljenih rodov. V borih štirih letih se nismo mogli dokopati do nobenega rodu, za katerega bi mogli jamčiti, da je v resnici na višku. Verjetno bo trajalo še nekaj časa, preden bomo to dosegli. Trotarji pač niso bili izbrani po večletnih opazovanjih, temveč po preprostem preudarku čebelarjev v okolici plemenilnih postaj; zato ni nič čudnega, če se je kateri izmed njih izvrzel. Še pri družinah z navidez ustaljenimi rodovniki se to lahko zgodi. Vsi očitki, ki bi zategadelj leteli na vodje plemenilnih postaj, bi bili neumestni. Sicer pa se bodo vodje sami pobrigali, da najdejo matice, ki so se skozi vso našo vzrejno štiriletko dobro ponašale, in zamenjali z njimi nezaželene tetke v izprijenih plemenjakih. Popolnoma nekaj drugega je seveda, če ima trotar sredi sezone, ko je na plemenišču največ matic, tako malo trotov, da bi jih bilo treba pri belem dnevu z lučjo iskati, ali če je slabič in se skozi vse leto ne popravi. Zadruga ni nikoli štedila s sladkorjem za spekulativno pitanje, pa tudi vodjem ne bi bilo treba z njim skopariti. Zanimanje trotarjev spada med pglavitne grehe v vzrejni praksi, zanj ne more dobiti noben vodja odveze, pa če se še tako izgovarja na prezaposlenost. Če sam ne zmore vsega dela, si mora pač poiskati pomočnike. Pri vsaki podružnici je odsek za vzrejo matic. Čebelarji, ki so v odseku, pa ne bi smeli biti njegovi člani samo po imenu, temveč bi morali prevzeti tudi določene obveznosti. Eden n. pr. naj bi skrbel samo za trotarja, pazil naj bi, da bi bil ob pravem času na višku razvoja, da bi ostal vso sezono močan, da bi ne obubožal na trotih, da bi ne rojil, da bi bil pravilno zazimljen itd. Drugi naj bi vsako leto vzredil iz trotarja nekaj matic, jih imel pod stalnim nadzorstvom in najboljše izmed njih spet vračal na plemenišče. Kratko in malo, skrbel naj bi za potomstvo trotarja in njegovo selekcijo. Tretji naj bi povezoval oddaljene vzrejevalce s plemeniščem. Sprejemal naj bi plemenilnike ob določenem dnevu v tednu na železniški postaji in jih odpremljal na plemenišče. Četrtemu naj bi bila poverjena ravno obratna naloga. Vračal naj bi plemenilnike vzrejevalcem, matice, namenjene za izvoz pošiljal v razpošiljalnih matičnicah zadrugi, vodil o njih zapisnik ter pazil zlasti na to, da so nepohabljenе in v resnici sprašene. Vodja postaje naj bi svoje pomočnike predvsem nadziral in priskočil na pomoč samo tam, kjer bi bilo potrebno. Podružnični odsek naj bi bil potemtakem sestavljen vsaj iz petih ljudi, ki naj bi ob medsebojni podpori zajeli celotno delo na plemenilni postaji. Največkrat je seveda to delo slonelo zgolj na ramah vodje postaje. Zato je razumljivo, da ga ni zmoget in da so se kot posledica te preobremenjenosti pojavljale večje ali manjše napake. Ena takih napak je bila serijska odprema matic s plemenišč. Zlasti na plemenilnih postajah z manjšo kapaciteto se je dogajalo, da je vodja ali oskrbnik po določenem, največkrat dokaj kratkem roku, vrnil vse plemenilnike vzrejevalcem, ne glede na to, ali so bile matice v njih sprašene ali ne. To jim je narekovala zadrega s prostorom, a je bilo popolnoma napačno. Bolje bi bilo nove pošiljke zavrtni, kakor pa matice pred potekom polnih treh tednov nesprašene vračati lastnikom. Ne vem, če je bilo tako tudi v Kobiljem, toda edino tako bi si lahko razlagali, da so matice, ki smo jih dobili od tam, v zboru prepevale. Sicer trdijo nekateri naši vzrejevalci, da se oglašajo včasih celo

sprašene matice, posebno če čutijo, da so v njih bližini druge in dokler še niso za-
legale. Vendar dokazano to ni. Meni se je pač pripetilo, da so se med označevanjem
izzivale deviške matice, sprašenih pa še nisem slišal peti, dasi sem imel včasih pred
sabo cele skupine sprašenih matic, ki dotlej še niso odložile niti enega jajčeca.

Ker smo pri omenjenih maticah iz Kobilja domnevali, da mora biti vsaj nekaj
nesprašenih med njimi in ker teh nismo mogli ugotoviti, smo pošiljko v celoti za-
vrnili. V bodoče bomo vračali pošiljke tudi v tem primeru, ko bo preiskava poka-
zala, da je med dostavljenimi maticami kaka šibka ali pohabljen. Če je namreč
ena sama taka med njimi, je to znak, da izbira ni bila dovolj vestna. Z vzrejevalci
oziroma oskrbniki, na katere se ne moremo zanesti, nočemo imeti opravka. Ne
marali bi si zaradi takih malomarnežev zapraviti ugleda, ki si ga je zlasti v zuna-
njem svetu težko pridobiti. Zato vzrejevalce svarimo pred hlastanjem za zaslužkom
in jih prosimo, da nam pošiljajo samo prvovrstno blago. Ne gre tukaj zgolj za
vnanji videz matic, temveč še mnogo bolj za odlike v lastnostih njihovega potomstva.
O teh pa si moremo ustvariti pravilno sodbo samo na podlagi natančnih zapiskov.
Za te zapiske smo uvedli vzrejne izkaznice in vzrejne knjižice, toda kakor vse kaže,
se naši vzrejevalci njih važnosti še premalo zavedajo, kajti le redki posamezniki so
jih zahtevali od zadruge. Zato je najbrž večina matic, ki so bile sprašene na naših
postajah, še vedno brez rodovnikov. In to je napaka, ki jo bo treba v naslednjih
letih postopoma odpraviti. Kakor hitro se dokoplje kak vzrejevalec do rodu, za
katerega je prepričan, da se mu ga spleča naprej oblikovati, naj takoj začne o njem
voditi rodovnik. Kakor v vsaki vzreji, tako naj obvelja tudi v naši vzreji načelo,
da ima plemenska žival tem večjo vrednost, s čim starejšim rodovnikom, s čim ime-
nitnejšimi predniki se ponaša. Šele potem, ko bomo imeli matice z daljšimi rodov-
niki in ustaljenimi lastnostmi, bo mogoča primerjava in ocena njih potomstva v
skupnem čebelnjaku, šele potem bomo lahko proglasili kak rod za predstavnika naj-
čistejše kranjske pasme. In to je pravi namen naših plemenitnih postaj. Predvsem
v tej smeri naj gredo naša vzrejna prizadevanja, ne pa morda v smeri trgovske
špekulacije, ki se je zadnji čas pod pritiskom lova za tujimi valutami pri nas le
nekoliko preveč razbohotila.

Brezmatični roj

Čebelice so v roju zapustile
svoj dom in od veselja zašumele...
V oblakih zagrmí, užgo se strele,
se vlije ploha — mater so zgubile.

Brez nje so žalostno se oglasile
in vsepovsod iskati jo začele.
Ker niso našle je, so onemele,
do zadnje se v pogubo razkropile.

V mladosti svoji tudi jaz izgubil
sem tisto, kar sem najsrčneje ljubil...
Potem nikdar več nisem našel srčce.

Usoda zla zdaj sem ter tja me meče,
brez cilja vsakega po svetu tavam
in nad življenjem svojim obupavam.

F. L.

ČEBELARSKE OPAZOVALNICE

Poročilo za marec in april 1951

V marcu je bilo vreme za razvoj čebeljih družin zelo neprikladno. Razen v Primorju je bilo v vsej Sloveniji precej snega. Snežilo je trikrat, in sicer v vsaki mesečni tretjini po enkrat. Prvič je pobelilo zemljo 2. in 3. marca, drugič 21. marca, tretjič pa 29. marca. Zadnji sneg v marcu je skopnel šele čez tri dni. Zaradi padavin, ohladitev in mrzlih vetrov v mnogih krajih ni bilo ves mesec pravega izletnega dneva.

Poraba 189 dkg v marcu je bila normalna. V letih 1933—1941 znaša povprečje marčne porabe 159 dkg, v letih 1947—50 pa 180 dkg. Švicarsko 25-letno povprečje znaša za marec 217 dkg porabe. V Švici porabijo potemtakem v marcu čebele na splošno znatno več kot pri nas. Ker smo pri številkah, navedimo podatke še za april. V letih 1933—1941 so porabile čebelje družine v aprilu povprečno 50 dkg, v letih 1947—1950 pa 27 dkg, tako da je letošnja poraba v aprilu za spoznanje pod normalo. Švicarsko 25-letno povprečje za april se s svojimi 204 dkg donosa od našega bistveno razlikuje.

Švicarske podatke o porabi v marcu in donosu v aprilu primerjam namenoma z našimi povprečki. Številke nam nehotе vsiljujejo vprašanje, zakaj zajemajo Švicarji v aprilu povprečno z večjo žlico med kot mi, čeprav lahko sklepamo, da se naše in njihove pašne razmere ne razlikujejo mnogo. Morda bi celo imeli ob podrobnejšem pregledu pri nas na splošno nekoliko zgodnejši razvoj rastlinstva kot v Švici. Visoka poraba v marcu nam pove, da zazimujejo živalnejše družine ali pa da jih v marcu dražilno krmijo. Za primerjavo naj navedem še Preussove podatke. Po njegovem porabi normalna družina v prvi polovici marca 0,75 kg hrane, v drugi polovici 1,25 kg, v prvi in drugi polovici aprila pa po 1,5 kg.

Na splošno moramo reči, da so se v aprilu kljub hladnim vetrovom, dežju in pogostim slanim čebelje družine razvijale normalno. Največ škode so napravile slane v dneh 5., 6. in 7., nadalje 16. in 17. ter 23. in 24. aprila. To ni nič čudnega, saj je bilo v aprilu po izjavah vremenoslovcev na naših planinah še okrog 700 km² zemlje pod snegom. Ta sneg bo v mnogih predelih najbrž ostal skozi vse poletje. Hladnega poletja ne obeta samo okoliščina, da imamo hroščevo leto, temveč tudi meteorologi, ki trdijo, da bo v juliju vsaj toliko padavin, kot jih je bilo v marcu. Deževna bo tudi druga polovica maja, v nadaljnjem poletju pa se bodo vrstila večkratna neurja. (Ker se napovedi uresničujejo, prosim Inocenca Revaja, da svoje nazore o vremenoslovcih izpremeni). Po teh napovedih moremo šele od druge polovice julija naprej računati z normalnim poletjem. Ker čebelarji na splošno radi vedežujemo, naj se še meni oprostí, da mi v dneh, ko se uveljavljajo ledeni možje, uhajajo misli v krogotek, ki se imenuje: vreme—paša—med.

Konec aprila so nekateri opazovalci nastavili v mediščih satje, le redki pa so že prestavljali.

Virmaše: April je dal dosti obnožine, a nič među. Razvoj zalege je šel na račun zaloge. Sredi mesca so imeli dobri panji po 6 satov zalege. Zamenjal sem prazno satovje z medenim, ki sem ga imel shranjeno od jeseni.

Opazovalna postaja	Nadmorska višina	Marec 1951				April 1951			
		Poraba v dkg	Sred. mes. toplota	Izletni dnevi	Sončni slj (ur)	Poraba v dkg	Sred. mes. toplota	Izletni dnevi	Sončni slj (ur)
Breg—Tržič	483	120	3,2	7	36	—130	6,0	25	139
Škofja Loka—Gabrak	395	145	2,3	11	58	—	8,2	23	169
Škofja Loka—Vrmaše	361	180	5,0	13	108	—190	9,8	26	220
Dražgoše	880	150	0,9	3	44	—380	6,2	15	111
Tinjan—Istra	306	290	6,5	16	129	—350	10,0	27	298
Moščen. Draga	3	120	8,5	26	124	+335	12,8	30	248
Crni kal—Istra	—	200	7,1	18	101	—150	15,0	29	229
Renče—N. Gorica	—	170	9,0	21	117	+70	10,4	27	210
Brest—Barje	305	—	—	—	—	+60	—	—	—
Zerovnica	551	175	2,9	10	92	—80	8,1	25	196
Ribnica	500	—	2,8	11	80	—	—	—	—
Livold—Kočevje	460	130	—	14	92	—310	—	20	220
Ponoviče	260	145	—	14	51	—230	—	25	156
Krka	300	205	—	14	68	—190	—	24	159
Dob pri Mirni	305	260	—	8	54	—110	—	27	196
Novo mesto	180	250	5,0	14	75	—185	10,6	28	210
Novo mesto—Grm	210	150	5,1	13	—	—200	10,2	25	—
Št. Jurij pri Celju	208	—	—	—	—	+200	10,8	25	231
Dobova	140	205	7,0	7	45	+175	10,0	30	97
Dragatuš	160	195	—	10	—	—85	—	—	—
Crmošnjice	—	189	5,0	13	88	—55	—	27	—
Selnica ob Dravi	324	350	4,6	16	114	—	—	—	—
Maribor	273	200	5,9	17	72	—90	12,1	29	211
Dončka gora	320	—	4,4	4	—	—	10,6	30	—
Sv. Lovrenc na D. p.	235	290	5,0	17	123	+185	10,2	28	229
Turski vrh	336	310	—	10	116	+240	9,0	23	201
Mala Nedelja	279	175	5,0	16	122	—50	9,2	29	249
Pristava—Ljutomer	190	165	—	18	95	+540	—	29	232
Cezanjevci	182	80	—	12	66	—	—	—	—
Prosenjakovci	247	80	5,2	18	99	+240	10,5	30	239
Dol. Lendava	—	170	6,0	12	62	+240	13,0	27	208
Povprečki		—88	5,0	13	189	—22,5	10,1	26	207

Breg - Križ: 23. IV. je bil v napajalniku 5 mm, naslednjega dne 2 mm debel led.

Dražgoše: 30. III. leži 40—50 cm starega snega, na novo pa ga je vrglo še 60 cm. Okrog 10. IV. je skopnel le na sončnih bregovih, povsod drugod pa ga je ležalo 40—60 cm. Konec aprila smo ga imeli le še v senčnih legah.

Zerovnica: Zimska poraba medu je bila precej visoka, in sicer 8,35 kg. V aprilu so se družine normalno razvijale.

Crmošnjice: V januarju, februarju in marcu je izgubil panj na tehničici 3,54 kg.

Novo mesto: V šestih zimskih mescih so porabile družine 5,80 kg medu, kar je 1,63 kg manj, od 10-létnega povprečka, ki znaša 7,43 kg.

Dobova: Ker prejšnja leta ni bilo rojev, so matice ostarele ter poginile ali

Inž. Jože Rihar

OSMRTNICE

V SPOMIN POKOJNEMU HENRIKU PETERNELU

28. februarja 1951 smo se na celjskem mestnem pokopališču za vedno poslovili od moža, ki je za slovensko čebelarstvo mnogo pomenil. Položili smo v grob Henrika Peternela, župnika v pokoju, ki se je v svoji oporoki izkazal za velikega dobrotnika celjske čebelarske organizacije in dobrodelnega društva slepih. To je redek primer v današnjih časih.

Rojen je bil pokojni Peternel leta 1876 v Gorici kot sin logarja Slovenca in matere Čehinje. Študiral je najprej medicino. Čez dve leti pa je presedlal v teologijo in postal l. 1898 duhovnik. Služboval je najprej v Gorici. Ker pa mu je njegova visoka nacionalna zavest nakopala nenaklonjenost političnih in cerkvenih oblasti, je bil premeščen v goriške hribe. Tukaj se je zgodaj začel ukvarjati s čebelami. V čebelarstvu je vztrajno napredoval, saj so bile klimatične razmere tamkajšnjega kraja za čebelarjenje dokaj ugodne. Med prvo svetovno vojno, nekako proti koncu leta 1917 pa je bil pregnan iz svoje fare in je prišel kot vojni begunec v Celje. Med njegovim imetjem, kolikor ga je smel pripeljati s seboj, je bilo seveda tudi nekaj panjev. V Celju je bil najprej uradnik Prehranjevalnega urada na mestnem magistratu, kasneje pa se je zopet vrnil v duhovniški poklic. Služboval je nekaj let kot kaplan v Teharjih in pozneje kot župnik v Črešnjicah v konjiškem okraju. Seveda je ves ta čas skrbno negoval tudi čebele in kmalu zaslovel med čebelarji kot strokovnjak.

Po ustanovitvi Slovenskega čebelarskega društva, ki je poživilo čebelarstvo v vsej Sloveniji, se je začel pokojni Peternel uveljavljati kot organizator in čebelarski učitelj. Višek razmaha pa je doseglo to njegovo delovanje po upokojitvi l. 1926. Ko si je najprej nekoliko utrdil zrahljano zdravje in si uredil na prijaznem holmcu v Bukovem žlaku skromen dom, je posvetil vse svoje moči razvoju in napredku slovenskega čebelarstva. Svojega velikega znanja, ki si ga je bil pridobil z neumornim študijem nemških, italijanskih in francoskih čebelarskih knjig oziroma časopisov, pa ni pokojnik obdržal sam zase. Vsako stvar, o kateri je čital, je najprej preizkusil pri svojih čebelah, in če jo je našel za dobro, napisal o njej članek, ki ga je objavil v našem društvenem glasilu, Slovenskem čebelarju. Celo dunajski čebelarski list »Bienenvater« je svoj čas prinesel nekaj člankov izpod njegovega marljivega peresa.

Ko je bila l. 1927 na pobudo Slovenskega čebelarskega društva v Ljubljani ustanovljena Zveza čebelarskih podružnic za mariborsko oblast s sedežem v Celju, je postal Peternel njen predsednik. Bil je tudi več let podpredsednik Slovenskega čebelarskega društva v Ljubljani. Glede na njegove številne članke in razprave v Slovenskem čebelarju, s katerimi je dokazal svoje temeljito znanje v čebelarski stroki, ga je določilo Slovensko čebelarsko društvo v Ljubljani za čebelarskega predavatelja in učitelja v mariborski oblasti. Kot tak je prepoštoval vso Stajersko. Njegova predavateljska pot ga je vodila od Prekmurja in Medjimurja preko Slovenskih goric tja v koroški kot, iz Zgornje savinjske doline preko Celja tja v kozjanski okraj. Povsod, kjer je nastopil, so ga znova vabili, kajti znal je kakor malokdo podati svojim poslušalcem učno snov v za-

bavno šaljivi obliki, tako da niso bila njegova predavanja nikdar dolgočasna. Na vsakem tečaju, ki ga je priredil pri svojem čebelnjaku v Bukovem žlaku, je prijatelje čebelarje običajno pogostil tudi z izvrstno medico lastnega pridelka. Po njegovem prizadevanju in z gmotno podporo Slovenskega čebelarskega društva v Ljubljani je bila zatrita v severovzhodnem predelu Slovenije takrat precej razširjena kuga čebelje zalege.

Druga svetovna vojna je napravila na mah konec temu plodonosnemu delovanju župnika Peternela. Kakor veliko število slovenske inteligence je okupator tudi njega poslal kot 65 letnega starca v pregnanstvo na Hrvaško. Pomanjkanje in naporih teh let so močno vplivali na njegovo zdravje, vendar se je navidez še krepak in močan vrnil l. 1945 nazaj na svoj dom v Bukov žlak. Po napornem iskanju je vendarle spravljal skupaj nekaj svojih panjev in začel znova čebelariti. Ko je zopet oživila slovenska čebelarska organizacija, je takoj pristopil k njej kot član in postal tudi predsednik Podružnice Čebelarske zadruge za Slovenijo v Celju. To funkcijo je opravljal do l. 1948, ko jo je moral zaradi bolezni, ki se je začela javljati kot posledica izgnanstva, odložiti. Toda v naše strokovno glasilo je še vedno pridno dopisoval, in čeprav bolan, še večkrat nastopil kot čebelarski predavatelj. Njegovo zdravje se je zadnji čas z naglico slabšalo. Čutil se je tudi težko prizadetega, da mu nova Jugoslavija ni priznala kot duhovniku niti najskromnejše pokojnine, kljub velikim zaslugam, ki si jih je pridobil za napredek čebelarstva. Njegova nenadna smrt je napravila v naših vrstah nenadomestljivo vrzel. Slovenski čebelarji, zlasti pa čebelarji iz celjskega okoliša ga bomo ohranili v častnem spominu.

Pokopali smo ga po njegovi želji skromno, a dostojno. Na mrtvaškem odru je ležal v svoji hiši v Bukovem žlaku, od koder je bil prepeljan v mrtvaškem sprevodu na celjsko mestno pokopališče. Tam je našel v tistem grobu svoj zadnji počitek. Na žalostni poti ga je spremljalo poleg drugega občinstva kljub skrajno slabemu vremenu precejšnje število duhovnih sobratov ter mnogo čebelarjev iz bližnje in daljne okolice. Ob grobu sta se poslovila od njega v imenu duhovništva celjski opat dr. Peter Kovačič in v imenu čebelarjev tovariš Jože Gaberšek, njegov dolgoletni sodelavec v čebelarski organizaciji.

† SOTOŠEK MARTIN

Ko sem ga šel v nedeljo 14. januarja t. l. obiskat na ljubljansko kliniko, sem našel njegovo posteljo prazno in brez posteljnine. Sobolniki so mi povedali, da je umrl.

Sotošek Martin je čebelaril nad 50 let po zeleni Štajerski, kjer je učiteljeval. Skrbel je tudi za gospodarski dvig prebivalstva. Od takratnih oblasti je dobil več pohval. Njegova službena mesta Pilštajn, Žusem, Dobrovc in Žetale so mu ostala v lepem spominu.

Leta 1945 se je preselil v Ljubljano, kamor je seveda prepeljal tudi svoje čebelice. Tu se jim je s še večjo vne-
mo posvetil. Ves prosti čas je prebil pri njih. Čeprav je

bil že nad 80 let star, je sodeloval tudi v čebelarski organizaciji. Bil je odbornik Ljubljanske čebelarske družine. Časten mu spomin!

MALI KRUHEK

XIV. mednarodni čebelarški kongres bo v Leamingtonu Spa, Warwickshire na Angleskem od 3. do 8. septembra 1951. Predavali bodo čebelarški strokovnjaki iz mnogih držav o temah: 1. Opraševanje cvetja, problemi zatiranja škodljivcev. 2. Nektar, obnožina, med. 3. Biologija in fiziologija čebel. 4. Rasna vzreja. 5. Čebelje bolezni. 6. Opravljanje čebel z znanstvenega stališča. 7. Splošnosti. Kdor se hoče udeležiti kongresa, se mora prijaviti s posebno prijavnico. Za prenočišče se je bilo treba prijaviti najkasneje do 31. maja t. l. Udeleženci morajo plačati 3 funte za prijavnino. Prijave sprejema: The Vicarage, Wragby, Lincolnshire, Anglija. Leamington je letovišče severno od Londona. Vožnja z brzovlakom iz Londona traja 2 uri.

Močne čebelje družine. Dokazano je, da porabijo čebele zase in za svoj zarod najmanj 50 kg hrane na leto. Od te je približno polovica obnožine. Če ni ugodnega vremena, ne morejo čebele izkoristiti naravnih virov. Da gre razvoj vsaj deloma svojo normalno pot, jim moramo ob takih prilikah priskočiti na pomoč z zasilnim krmljenjem. Dobro razvite družine izkoristijo tudi kratkotrajno ugodno vreme za nabiranje hrane. Ker ne moremo izdatno zboljšati medenih virov, si moramo prizadevati, da zboljšamo vsaj donos obnožine. Zato ramnožujmo drevesa, ki nam dajo mnogo cvetnega prahu, zlasti vrbe. Čebelje družine, ki nabere jeseni dovolj obnožine in to spomladi dopolnijo s pelodom z vrb, se bodo dobro razvijale, čeprav bo vreme bolj ali manj neugodno. To opazujem že več let. Čebelarim v kraju, kjer je dokaj ivo (mačkovke). Ob količjak ugodnem vremenu nabere čebele na njej toliko cvetnega prahu, da napolnijo z njim cele sate. Večkrat sem moral te sate predstavljati in umikati, da sem napravil matici prostor za neovirano zaleganje. Zato razmnožujmo v čim večji meri ivo in druge vrbe!

Pajki so večkrat prav nadležni. V svoje mreže love čebele in jih tako uničujejo. Najlaže in najhitreje uničijo pajke zvečer s spaljalko. Pazi le, da s plamenom ne povzročiš požara. K.

Zanimivosti rojev. Večkrat se zgodi, da nam kljub pazljivosti roji ta ali ona družina. Če nismo tedaj dovolj pazljivi, nam jo lahko roj pobriše neznano kam. Naseli se v kaki drevesni duplini, v kaki luknji, na podstrešju itd. Včasih celo ostane kar na veji, na

katero je sedel in začne graditi satje. V švicarskem listu berem, da si je zbral pobegli roj za svoje bivališče okno na samoti stoječe hiše. Naselil se je v prostoru med šipami in polknom. Razvijal se je dobro, dōkler ga ni našel čebelar in preselil v svoj panj. Stric mi je pripovedoval, da mu je nekoč rojil AŽ-panj. Roj je letel naravnost v panj, ki je bil prazen in spravljen v svislih gospodar-

skega poslopja. Na svojem študijskem potovanju sem imel priliko videti, da si je roj izbral za svoje bivališče bronast spomenik v parku. Čebele so izletavale izpod pazduhe neke sohe. Lansko leto pa je pribežal od nekod roj in se zatekel v moj čebelnjak. Vgnezdil se je v prazen prostor med stranskim panjem in opažem. Napravil je med mojo odsotnostjo kar tri lepe sate, ki jih je matica tudi zalegla. Sate sem previdno izrezal, pritrtil v okvire in jih namestil v najbližji prazen panj. Zunanostle čebele so nato same zlezle vanj. Roj se je razvil v dober plemenjak. Zazimil sem ga. Spomladi je bila družina ena izmed najboljših. Res, čudna so pota rojev! K.

Točilo in drugo posodo napade pozimi rja. Odstraniš jo takole: V vodo, ki si ji dodal nekoliko kisa, stresi toliko lesnega pepela, da

nastane kašasta brozga. V to brozgo pomoči unjo in z njo odrgni rjaste lise. Potem lahko namaži očiščene lise z oljem. Pred uporabo sperij olje z vrelo vodo. Močne rjaste lise pa moraš odrgniti s smirkovim papirjem (šmirglom) in jih bronsirati z aluminijem.

K.

Mravlje so spomladi sitne in nadležne. Naselijo se rade med panji, zalezejo pa tudi pod papir in slamnico, ki si jo položil jeseni na matično rešetko. Preženeš jih kaj hitro, če potreseš prostor za panji in med reže prašek DDT. Samo pazi, da ne pridejo do njega tudi čebele. Poišči v bližini čebelnjaka mravljišče. Uničiš ga, če ga poliješ s petrolejem in zažgeš.

K.

Čebele so jih razgnale. V nekem kraju so imeli jako burne volitve. Malo je manjkalo, pa bi si bili volivci skočili v lase. Tedaj je treščil čebelar med nje panj čebel. Čebele so razgrajale opikale in jih razgnale.

Letos je bila rekordna medena letina, a ne pri nas, marveč v Kaliforniji. Čebelarški list »American Bee Journal« piše, da je nabral neki panj 246 kg medu. Panj je imel 14 nastavkov. To je bil torej mali »Eifflov stolp«.

Ptice in čebele. Po opravljenem delu sem sedel na klopci v bližini čebelnjaka. Opazoval sem živahno letanje čebel. Kar zapazim, da je sedla na slame čebelnjaka siva gozdna sinica. Nekaj časa sedi mirno in motri čebele, ki so letale nad čebelnjakom. Naenkrat pa švigne kot puščica mednje, ujame eno izmed njih in odleti s plonom v kljunu v bližnji gozd. To je večkrat ponovila. Ker je priletavala več dni zapored samo v času, ko so izletavali troti, sodim, da se je pognala vselej takrat, ko je opazila med letečimi čebelami rejenega trota. Enak primer berem tudi v »Schweizerische Bienenzeitung«. Čebelar je opazil z daljnogledom v roki, da je ptica ujela trota in ga odnesla svojim mladičem, ki so bili v gnezdu prav blizu čebelnjaka.

Matično rešetko je treba vsako leto očistiti; na njej je dovolj prizidkov, zadelovine in druge nesnage. To delo narediš najlažje, da porineš matično rešetko v krop, ki si mu dodal nekoliko sode. V kropu jo pustiš četrte ure. S tem uničiš tudi kali morebitnih čebeljih boleznih.

K.

Ribniška storija. Dobre četrte ure od Sordražice stoji ob cesti proti Ribnici prijazna kmetija, katere gospodar je bil pred leti kmet, gostilničar, lovec in čebelar z domačim hišnim imenom »Jagerbirt«. Lepega junjskega jutra je šel mož v goro na lov. Dol-

go je že mešal praprto po gozdu, kar ti na neki hoji zagleda velikanski roj; najbrž je bil prvec s pevko. Gleda, gleda in premišluje, kaj naj stori. Da bi šel domov po panj, se mu ni zdelo pametno. Saj je bilo dobro uro hoda v eno smer. Preden bi se vrnil, mu jo roj že lahko pobriše. Pa mu pade srečna misel v glavo. Stopi v grmovje in ureže lepo leskovo šibo, vzame z njo metro okrog pasu in jo spne v obroč. Potem išče, išče in kmalu najde kar je hotel. Pri tleh začne z nožem rezljati precej dolgo in tanko bukev, ki ima v vrhu rogovilo. Ko je vse to pripravljeno, sleče irhaste hlače, zveže s srobotom hlačnici in jih v pasu pritrdi na obroč. Tako dobljeno zasilno ogrevalo priveže v rogovilo na bukov drog. Sedaj pa bog daj srečo! Tudi sv. Ambrož naj mu bo milosten! Res je šlo vse po sreči. Kar na hitro ima roj v hlačah. Odnese ga v senco in prisloni k deblu košate smreke. Usede se in čaka. Na pot se odpravi dobro uro pred mrakom. Roj je težak in mora večkrat počivati. Iz gozda pride ravno, ko se večeri. Pred vasio se ogne cesti in zavije kar čez travnike. Kmalu je doma. Roj še tisti večer usadi iz hlač v kranjiča.

A glej jo smolo! Zenska iz so ednje vasi ga je videla, kako jo je mahal v belih spodnjih hlačah čez travnike in nosil v rokah drog, na njem pa svoje irhaste hlače. Kaj je bilo v hlačah, seveda ni mogla vedeti. Misleč, da se mu je zmešalo, je stekla domov in povedala svojemu možu, kaj je videla. »Stara, tebi se meša, ne pa Jagerbirtu,« jo je ta zavrnil. Užaljena, da ni našla razumevanja za novico pri svojem možu, je takoj stekla k sosedu ter ji začela na dolgo in široko pripovedovati o nočnem pohodu starega Jagerbirta. Hitro je o tem vedela vsa vas in vsem je bilo jasno, da se mu je zmešalo. Toda drugi dan je mož prav tako prijazno stregel gostom, kot bi se nič ne zgodilo. Dolgo časa je ljudi mikalo, da bi ga vprašali, kaj je bilo tisti večer z njim. Končno se je nekdo le ojunčil. Mož se je na široko zasmel, nato pa povedal, kako je prišel do lepega roja. V gostilniški sobi je nastal smeh, kot že zlepa ne. Najbolj pa se je smejal Jagerbirt sam. No, saj se je tudi lahko! Taki roji se ne pobirajo vsak dan tako rekoč na cesti.

Tisto leto je medila hoja kot že mnogo let prej ne. Roj mu je do kraja zgradil satje. Jeseni je bil tako težak, da mu je še nekaj kilogramov medu odvzel za potice.

Dragi tovariši čebelarji in lovci! Če se vam kdaj v življenju ponudi podobna prilika, brez pomišljanja z rojem v hlače!

Perovišek

Ureditev ajdovih pasišč

Znano je, da obstoje že od nekdaj spori med prevaževalci čebel na ajdovo pašo in med čebelarji-domačini. Podrobno se v ta spor ne bomo spuščali. Opozarjamo pa čebelarje na članek »Iz zgodovine sporov med prevaževalci čebel na pašo in čebelarji-domačini v 18. in 19. stoletju«, ki ga je spisal tov. Stane Mihelič in priobčil v Slovenskem Čebelarju leta 1939, 1940 in 1941. Poleg tega je naš strokovni list objavil še več člankov, ki razpravljajo o tem perečem vprašanju.

Ker so se dogodili v zadnjih desetletjih ob prevažanju čebel v ajdovo pašo resni in žalostni incidenti, je bivša banska uprava izdala leta 1933 naredbo o prevažanju čebel v ajdovo pašo. Popravki naredbe so izšli leta 1934, 1936 in končno leta 1938. Zadnji popravek določa, da se smejo postavljati čebele v pašo samo na odrejena stojišča in določeno število družin.

Po končani osvobodilni vojni je poverilo Ministrstvo za kmetijstvo dodeljevanje ajdovih pasišč čebelarški organizaciji. Ta je dodeljevala pasišča po predlogih, ki so jih poslale bivše čebelarske podružnice. Kljub temu so nastali med prevaževalci in čebelarji-domačini resni spori. Storjene so bile tudi razne poškodbe. Mnogi prevaževalci niso upoštevali navodil Čebelarske zadruge, pač pa so brez vsakega dovoljenja postavljali svoje čebele na razna stojišča, večkrat kar pred nos domačih čebelarjev. Nastala je cela anarhija. Domači čebelarji so se upravičeno zgražali in razburjali. Takí »črni prevaževalci« tudi niso pustili nobenega naslova in sledu za seboj. Lastnik stojišča pa jih ni hotel izdati.

Ker so se letos ustanovila po vseh okrajih čebelarska društva, ki so v svojem poslovanju popolnoma samostojna in imajo svoja lastna pravila, je bila s tem čebelarska organizacija decentralizirana. Vse dolžnosti in pravice glede pospeševanja čebelarstva so prešle na čebelarska društva po okrajih, ki najbolj poznajo čebelarske razmere na svojem področju. Med pravice naj bi spadalo tudi dodeljevanje raznih pasišč.

Na ustanovni občni zbor Zveze čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani je poslalo Čebelarsko društvo v Trebnjem tale predlog:

Ajdova pasišča naj v bodoče dodeljuje v sporazumu s krajevnim ljudskim odborom in pod nadzorstvom poverjenistva za kmetijstvo pri OLO Čebelarsko društvo, ki so mu najboljše znane pašne razmere na njegovem področju. Prevaževalci državnega, združnega in privatnega sektorja naj vložijo prijavo za dodelitev pasišča do 30. junija. V njej naj navedejo število čebeljih družin in kraj, kamor jih nameravajo postaviti. Prijavi naj prilože potrdilo, da so čebele zdrave. Čebelarsko društvo mora izdati odločbo o dodelitvi pasišča do 15. julija. Proti odločbi je dopustna pritožba na Ministrstvo za kmetijstvo. Čebele se ne smejo pripeljati v pašo pred 10. avgustom, odpeljati pa se morajo brezpogojno najkasneje do 10. septembra. Ministrstvo naj vskladi besedilo naredbe o ajdovih pasiščih s tem predlogom in izda potrebne sankcije.

Predlog je bil odklonjen. Proti sprejemu so govorili člani predsedstva in zastopniki nekaterih čebelarskih društev. Svojo odklonilno stališče so utemeljevali s tem, da bi prizadeta čebelarska društva in krajevni ljudski odbori prav gotovo odklonili iz sebičnih namenov vsak dovoz čebel na ajdovo pašo, kar nam potrjuje praksa. Občni zbor je sklenil, naj dodeljuje ajdova pasišča po pooblastilu Ministrstva za kmetijstvo še nadalje Zveza čebelarskih društev v Ljubljani. Čebelarska društva naj sestavijo »Pašni kataster«, iz katerega naj bodo razvidni potrebni podatki.

29. maja je tajništvo Zveze razposlalo na vsa prizadeta čebelarska društva obrazec tiskovine in jih pozvala, naj ga izpolnijo ter vrnejo do 15. junija. Obrazec je imel tele stolpce: KLO, vas ali naselje, število domačih čebelarjev, število čebeljih družin, posevek ajde v hektarjih, za koliko panjev zadostuje paša, koliko panjev se lahko pripelje, kraj stojišča. Na hrbtni strani je imel obrazec potrebna navodila, in sicer, da naj se na hektar posevka računa 5 panjev velike mere, da naj se dva kranjčja štejeta za en AŽ-panj in da naj se navede, ali je dovoz do kakšnega stojišča neprimeren oziroma celo nemogoč.

Čebelarski društvi v Novem mestu in v Trebnjem sta predložili podrobno izdelan pašni kataster. Statistični podatki o številu čebeljih družin in o posevku so natančnejši ka-

kor v uradni statistiki. Stojšča ustrezajo kapaciteti posevka, in položaja domačih čebelarjev. Zato upravičeno zahtevata, da smejo prevozniki postaviti svoje čebele samo na določena stojšča in samo toliko panjev, kolikor dopušča kapaciteta, kar bo označeno v dovolilnici. Isto velja za vsa ostala društva. Zaradi tega ni bilo mogoče ustreči prevaževalcem z večjim številom panjev, ki so želeli postaviti svoje čebele samo na eno stojšče. Komisije so pazile, da so bila ta stojšča čim bližje skupaj. Iz istega vzroka tudi ni bilo mogoče upoštevati prošenj čebelarjev, ki so prosili za določeno stojšče, kadar je število prijavljenih panjev preseglo kapaciteto stojšča.

Nekateri čebelarji trdijo, da je ajdove paše na zaželenem stojšču dovolj za vse. Temu ni tako! Logika preprostega človeka pravi, da je tam, kjer je za 100 ovac dovolj paše, za 200 premalo. Pokojni Znidaršič je to povedal še preprosteje: »Če zajema iz skled 5 oseb, se bodo nasitili, če pa sedi okrog iste skled 10 ljudi, bodo ostali vsi lačni«. Ne bomo pa zanikali dejstva, da izločajo medovniki pri ajdi več nektarja, če jih čebele dražijo s svojim sesalom.

Ker je večina čebelarskih društev pravilno pojmovala zahtevo Zveze in je sestavila pregleden pašni kataster, so mogle komisije ugodno rešiti prošnje prevaževalcev. Vendar moramo tukaj omeniti, da je med prosilci mnogo prevaževalcev iz krajev, kjer sejejo ajdo doma. Nekaterim takim prevaževalcem niso dovolile stojšča. Saj je vendar nesmiselno prepeljavati čebele drugam, če imajo v avgustu dobro pašo doma.

Mnogo čebelarjev je prosilo za isto stojšče. Komisije starih prošenj niso mogle upoštevati, marveč so nakazale stojšča samo onemu prosilcu, ki na to mesto najdlje prevaža, ostali pa so dobili stojšča drugod. Večina prevaževalcev je hotela imeti stojšča ob glavnih cestah. Taka rešitev ni bila vselej mogoča, ker bi bili potem posamezni prostori prenatrpani s panji. Izkoristiti je treba tudi odročnejša stojšča, samo če so dosegljiva. Saj so taka stojšča mnogokrat boljša od ostalih. O tem nam pričajo znani primeri.

Pohvalno moramo tukaj omeniti komisijo, ki je dodeljevala stojšča v kranjskem okraju. Po kapaciteti ajdovega posevka bi se smelo pripeljati v ajdovo pašo 720 panjev velike mere. Prevzela pa jih je veliko več. Noben član komisije ni temu ugovarjal. Nasprotno pa moramo grajati nekatera društva, ki so zavzela do prevaževalcev odklonilno stališče, čeprav imajo na tisoče hektarov z ajdo posejanega zemljišča. (Primer Krško.)

Dokazniti se je treba tudi odškodnine za prostor. Nihče ne more prisiliti lastnika stojšča, da ga mora odstopiti brezplačno. Znani pa so nam primeri, da ni privoščil prevaževalec gospodarju prostora niti besede »bohlonaje«, kam li da bi mu dal kak kilogram medu ali plačal odškodnino v gotovini. Tako ponašanje ni častno za nas čebelarje.

Komisije naj bi pri nakazovanju stojšč postopale čim bolj smotno. Ni pravilno, če dovoljujejo n. pr. belokranjskim čebelarjem, da vozijo svoje čebele v trebanjski okraj, medtem ko bi lahko dobili ajdovo stojšče v novomeškem okraju. Ni škoda časa in denarja?

Da bi se popolnoma odpravili ali vsaj omilili razni nedostatk, ki so se dogajali pri prevažanju čebel v ajdovo pašo, se mora vsak prevaževalec po prejemu dovolilnice obvezati:

1. da bo postavil čebele samo v določeno vas;
2. da si bo poiskal prostor za stojšče samo v sporazumu z domačimi čebelarji;
3. da bo pripeljal zgolj toliko panjev, za kolikor se glasi dovolilnica;
4. da so njegove čebele zdrave;
5. da ne bo pripeljal svojih čebel v pašo pred 10. avgustom in da jih bo odpeljal brezpogojno najkasneje do 10. septembra;
6. da bo dovoz in odvoz prijavil pristojnemu krajevnemu ljudskemu odboru;
7. da bo nosil vse posledice, če ne bo upošteval gornjih določil.

Poslednjo točko naj si vzamejo k srcu zlasti »črni prevaževalci«, ker bodo odbori čebelarskih društev v sporazumu s krajevnimi in okrajnimi ljudskimi odbori nastopili proti njim brez usmiljenja in jim odstranili čebele na njihove stroške.

Končno naj še omenimo, da je Zveza zavrnila prošnje za nakazilo stojšč vsem tistim prevaževalcem, ki niso upoštevali določenega roka za vlaganje, torej prošnje, ki so dospele *prepozno*.

Ne bomo trdili, da je letošnji pašni kataster popoln. Zveza bo skušala v bodoče odpraviti vse pomanjkljivosti, ki se bodo še pokazale. Sestavila bo tudi osnutek nove naredbe za prevoz čebel v ajdovo pašo in ga predložila oblasti v odobritev. Ta uredba pa mora iziti pravočasno, da se bodo lahko z njenimi določili seznanili čebelarji-domačini in prevaževalci. Morda ne bi bilo napačno, ako bi začeli misliti na osnutek zakona o čebelarstvu, o katerem se je govorilo že pred leti.

D o p i s i

ČEBELARSKO DRUŠTVO ZA OKRAJ GROSUPLJE

je bilo ustanovljeno 18. februarja 1951. Ustanovnega občnega zbora se je udeležilo od 32 delegatov 26. Poleg delegatov in funkcionarjev Čebelarške podružnice so bili navzoči še: odposlanec Ministrstva za kmetijstvo tovariš dr. Cuferin, poverjenik za kmetijstvo OLO Grosuplje tov. Kapš in zastopnik Čebelarške zadruge tov. Kobal.

V delovno predsedstvo so bili izvoljeni tov. Janko Marolt kot predsednik, tov. Kastelic za njegovega namestnika in tovarišica Ruža Poličeva za zapisničarico. Posebej je bila določena še volilna komisija.

Po teh formalnostih so poročali društveni funkcionarji o delovanju Čebelarške podružnice, tovariš Kobal pa je izčrpno poročal o delu Čebelarške zadruge. Ko so navzoči odobrili vsa poročila, so sprejeli razrešnico, s čimer je bila likvidirana dosedanja Čebelarška podružnica.

Nato je prešel tov. Marolt k ustanovitvi novega Čebelarškega društva za okraj Grosuplje. Prosil je odposlanca ministrstva tov. dr. Cuferina, da poroča o novih pravilih. Dr. Cuferin se je predvsem dotaknil mrtvila in malodušja, ki sta se pojavila pri čebelarški organizaciji. Ker zadruga ni ustrezala določilom združnega zakona, se je pokazala potreba po prenosu, s čimer bi se delo v organizaciji poživilo. Vsak okraj bi imel samostojno Čebelarško društvo, vsa društva pa bodo sestavljala Zvezo čebelarških društev za Slovenijo s sedežem v Ljubljani. Pojasnil je nova pravila.

Predsednik tov. Marolt je bral nova pravila člen za členom. Navzoči so jih z majhnimi spremembami odobrili.

Vpisnina bo znašala 10 din. Članarina pa se bo pobirala po številu panjev. Najmanjši znesek je 50 din za prvih 5 AZ-panjev. Za vsakih nadaljnjih 5 AZ-panjev bo palčal član po 50 din. Dva kranjčica se štejeta za 1 AZ-panj. Članarina se bo pobirala vsako leto naprej. Po potrebi se lahko zviša.

Pri nadaljnji točki dnevnega reda je bil izvoljen novi društveni odbor s predsednikom tov. Jankom Maroltom iz Stične. Vsako Čebelarško družino bo zastopal v novem odboru po en odbornik. Izvoljeni so bili tudi trije člani v nadzorni odbor in 5 delegatov za občni zbor Zveze.

Občni zbor je sprejel delovni načrt za tekoče leto, ki določa:

1. Čebelarško društvo bo poiskalo primeren prostor za trgovino s čebelarškimi potrebščinami. Odkupovalo bo tudi med.

2. Ustanovili bodo mizarsko delavnico, ker je potreba po panjih zelo velika.

3. Sestavili bodo pašni kataster.

4. Pospeševali bodo sajenje medečih rastlin.

Pri slučajnostih je občni zbor razmotrival vprašanje obdavčenja. Posredoval bo, da se pokličejo v davčne komisije tudi čebelarški strokovnjaki.

Poverjenik za kmetijstvo je razvil nekaj svojih misli. Obljubil je, da se bo zanimal za razvoj čebelarstva, ki je važna kmetijska panoga. Upošteval bo smernice, ki jih je slišal na današnjem občnem zboru. Posredoval bo pri davčni komisiji, da se čebelarji pravilno in pravično obdavčijo.

Občni zbor se je izvršil v najlepšem redu. Delegati so pazljivo sledili vsem izvajanjem in se oglašali pri diskusiji. Sodeč po tem in po sprejetih sklepih, se bo delo v novo ustanovljenem društvu poživilo.

ČEBELARSKO DRUŠTVO V KRŠKEM

je imelo izredni občni zbor 24. junija v Drnovem. Za zbor je vladalo veliko zanimanje, saj se ga je udeležilo 75 članov in čebelarjev iz vseh čebelarških družin. Zvezo je zastopal tov. Kobal. Odbor društva je sklical izredni občni zbor, ker so se pojavile težnje, da bi se društvo razcepilo in da bi se namesto družin ustanovila čebelarška društva. Po temeljitih razgovoru, v katerega je posegel tudi zastopnik Zveze tov. Kobal, je občni zbor sklenil, da ostane za ves okraj enotno čebelarško društvo, čebelarške družine pa naj se ravnaajo po poslovniku, ki je bil objavljen v 3. in 4. številki Slov. čebelarja in ki daje čebelarškim družinam možnost, da se lahko uspešno udeležujejo pri povzdigi čebelarstva na svojem področju. V odboru čebelarškega društva naj bodo zastopniki posameznih družin, da tako tvorijo potrebno medsebojno povezavo.

Nadalje je zbor razpravljajal o ajdovih pašiščih in prevozu čebel v to pašo. Društveni odbor bo izpopolnil pašni kataster in ga poslal Zvezi v Ljubljano.

Poslovoedeči tajnik tov. Žabkar je prebral spisek dolžnikov, ki ga je poslala uprava Slovenskega čebelarja. Po prečitaniu so se oglašili nekateri čebelarji in izjavili, da so naroč-

nino plačali, za kar imajo potrdila, kljub temu pa ne prejema lista. Tovariša Vadal in Zakšek iz Dobove sta se pritožila, da nista prejela od bivše zadruga odgovora na svoj dopis, čeprav sta to ponovno prosila.

Po odmoru je predaval tov. Kobal o čebelarjih - začetnikih. Opozoril je, da mora imeti vsakdo, ki hoče čebelariti, potrebne lastnosti, nekaj prakse in teorije, dalje možnosti in sredstva za nakup čebel in inventarja. Končno je govoril o koristi, ki jo ima

skupnost od čebelarstva pri sadjarstvu in pri gojenju mnogih kulturnih rastlin, kakor tudi čebelar sam. Dotaknil se je vzgoje čebelarkega naraščaja. Zato so potrebni tečaji, predavanja, najbolj pa še strokovna šola za čebelarstvo. Tovariša Grozina in Račič sta govorila interesantom o vzreji matic.

Po končanem dnevnem redu je bila čebelarska veselica. Odbor je poskrbel, da so udeleženci lahko potolažili tudi svoje telesne potrebe. K.

Tečaj za čebelarske bolezenske izvedence

Ker je bila ugotovljena v nekaterih čebelnjakih huda gniloba, je Ministrstvo za kmetijstvo pozvalo okrajna kmetijska poverjeništa, naj pošljejo na trodnevni tečaj izkušene čebelarje, da se strokovno usposobijo za vodstvo pregledov. Pri določanju števila udeležencev iz poedinih okrajev je bila upoštevana razsežnost okraja in domnevno zdravstveno stanje čebeljih družin. Poverjeništa za kmetijstvo so sporazumno s čebelarskimi podružnicami poslala na tečaj namesto predvidenih 46 kar 65 čebelarjev.

Tečaj je bil 20., 21. in 22. decembra 1950 v prostorih uprave za strokovne tečaje v Šiški. Za 50 udeležencev izven Ljubljane je preskrbelo hrano Ministrstvo za kmetijstvo. Tov. Porenxa Tone se je pobrigal, da so bili tečajniki zadovoljni s hrano in prenočišči, ki jim jih je nudila uprava tečajev. Stroške za oskrbo tečajnikov je krilo Ministrstvo za kmetijstvo, prevozne stroške pa DOZ.

Tečaj je otvoril že omenjeni tovariš Porenxa Tone. Ugotovil je, da velika udeležba priča o zanimanju čebelarjev za zatiranje čebeljih bolezní, zlasti za zatiranje hude gnilobe, ki spada med najnevarnejše čebelje bolezni. V vseh okrajih bodo morale biti spomladaj pregledane vse čebelje družine. Kolikor bodo najdene okužbe, bo treba izvesti ostre ukrepe, ki jih predvideva zakon o zatiranju živalskih kužnih bolezní.

Program za strokovni del tečaja sta postavila tov. inž. Rihar Jože s Kmetijskega znanstvenega zavoda in tov. dr. Koren Janko z Veterinarskega bakteriološkega zavoda.

Večino predavanj je imel tovariš dr. Koren. V svojih predavanjih, v katerih je znal združiti koristno s prijetnim, je obdelal tole obširno gradivo:

Splošno o nalezljivih čebeljih boleznih.

Huda gniloba čebelje zalege.

Zatiranje kuge čebelje zalege — razkužba, zakonski predpisi.

Razne bolezni čebelje zalege. (Prizanesljivost gniloba in gnilobi podobne bolezni, okamenelost zalege — pomen in razlikovanje od hude gnilobe).

Nalezljive bolezni odraslih čebel: nosema (spoznavanje, širjenje, zaščitni ukrepi).

Pršičavost (znaki bolezni).

Pošiljanje sumljivega satja in čebel v preiskavo Vet. bakt. zavodu.

Zaradi boljšega razumevanja so bila tudi predavanja o življenju čebel. To snov je obdelal tov. inž. Rihar Jože, in sicer:

Pravilna oskrba družin — najboljši način borbe proti čebeljim boleznim.

Sestav čebelje družine, razvoj in ustroj čebelje zalege.

Prebavni in dihalni organi čebele.

Organizacija pregledov čebelnjakov.

Kot pripomoček k predavanjem je vzbujal posebno pozornost nazoren prikaz delitve dela v panjih. V dopolnitve predavanj je bil predvajan švicarski film »Iz življenja čebele«, ki so si ga poleg tečajnikov ogledali tudi člani sindikalne podružnice Ministrstva za kmetijstvo.

Ker je bil zastopnik DOZ-a odsoten, je govoril o potrebi in načinu zavarovanja čebel predsednik Čebelarske zadruga tov. Cvetko Franc. Priporočal je, naj bi pregledovalci čebelnjakov pridobivali čebelarje tudi za zavarovanje, ki je zanje zelo ugodno.

Zadnji dan so tečajniki s posebnim zanimanjem sledili izvajanjem zastopnika Ministrstva za kmetijstvo tov. Bernota Živka, ki je govoril o odnosu čebelarstva do drugih gospodarskih panog ter o preosnovi dosedanje Čebelarske zadruga in čebelarskih podružnic v samostojna čebelarska društva in Zvezo čebelarskih društev.

Ob zaključku so se prijetno razpoloženi čebelarji postavili v skupino za slikanje, ki pa se zaradi preslabe osvetlitve ni posrečilo. Nato so s skupnim kosilom zaključili lepo uspeši tečaj. — ar

V ZAMENO PREJETI LISTI

Pčelarstvo št. 2. 1951. — Na uvodnem mestu je članek Dragotina Loca z naslovom Zimsko in poletno zoževanje čebeljih družin. V njem se zavzema pisec po vzoru Rusov in Amerikanov za čim večje zaloge medu (do 27 kg na panj!), češ da med ni samo hrana za čebele, temveč tudi najboljša zimska odeja. S črteži nato pojasnjuje najprimernejše načine zazimovanja v treh tipih panjev, ki so uvedeni na Hrvaškem. Glede zimskih zalog se strinja z Locovini izvajanju tudi Mijo Zdunič v svojem članku Med se na medu množi. Pod naslovom Donosna paša in dobra matica — glavna pogoja za dobro prezimovanje obravnava Ivo Antonioli prav na kratko nekatere važne paše in trdi, da dá ob ugodnih vremenskih okoliščinah črešnja oz. višnja 5-7, rožmarin do 10, akacija do 25, sončnica ali lipa do 30, kadulja 30—40, a žepek do 40 kg medu na panj. Pašo morejo v polni meri izkoristiti le močne družine, moč družin pa je odvisna od kakovosti matic. Vitomir Jovanović popisuje čebelarska opravila v februarju, Stjepan Matuka pa se bavi z anatomijo čebel. K članku Poznavanje panjev se bomo še povrnili. V njem namreč dokazuje Lovro Peradin, da je naš AZ-panj primeren le za čebelarjenje na roje, ne pa za čebelarjenje na med. Članku Občutljivost za čebelji pik, ki ga je napisal Adam Telan, slede poročila obveščevalnih postaj, vprašanja in odgovori ter kratki posnetki iz tuje čebelarske literature.

V 3. številki *Pčelarstva* objavlja dr. Sima Grozdanič znanstveno razpravo »Hipnoza« pri čebelah. Ko je raziskoval neke pojave v čebelji družini, je odkril, da nastopa pri starejših čebelah ob določenih okoliščinah, zlasti v stanju hude razdraženosti, tako imenovana akineza (krčevita nepremičnost), ki nekoliko spominja na hipnozo pri ljudeh in višjih živalih. Čebela hipoma razširi krila do največjega razpona, na pol podvije zadek in obstane kakor mrtva. To stanje, ki ga je mogoče eksperimentalno izzvati ne samo pri čebelah, marveč tudi pri maticah, lahko traja polnih 30 sekund. Grozdanič vzporeja akinezo pri čebelah s tanatozo (mrtvičnostjo) pri drugih žuželkah in je mnenja, da ima pasivno-obrambni značaj. V ostalih člankih obravnava sodelavci bolj ali manj znana vprašanja. Dragotin Loc piše o organizaciji obveščevalnih postaj, Tihomir R. Jevtič o shranjevanju spršenih matic, Ivo Antonioli o čebelarski terminologiji, Vitomir Jovanović o čebelarskih opravilih v marcu in Lovro Peradin o izdelavi satnic.

4. številka *Pčelarstva* prinaša tele članke: Vloga čebelarstva v ljudski prehrani, Odbiranje družin za vzrejo matic, Čebelarska terminologija, Korijander, Kontrolna tehtnica, Čebelarska opravila v aprilu, Čebelje gnezdo in graditev satja, Izkustva v zažičevanju satnic in Nekoliko kritike na izvajanja ameriškega profesorja Farrara. Na koncu so vprašanja in odgovori ter podatki obveščevalnih postaj.

Pčelarstvo št. 5/1951 prinaša tele članke: Dokončne priprave za zavarovanje čebel. Glavni pogoji za zvišanje čebelarskih izdelkov. Najprimernejši čas za vzrejevanje matic. Akacija. O čebelah in čebelarjenju v maju. V »Pregledu literature« je zanimiva ugotovitev, posneta po American Bee Journalu, da je kranjska čebela prva na svetu in da po svojih svojstvih nadkriljuje italijansko in kavkaško čebelo. Tako trdijo profesorji: Cook, Frank Benton, Abushady in Park. Lepa rumena barva italijanske čebele naj ne moti ameriških čebelarjev. M. G. Dadant piše, da porabijo v ZDA za zatiranje čebelje gnilobe 450.000 dolarjev na leto. V oddelku »Vprašanja in odgovori« daje uredništvo nasvete, kako izmenjamo matice in kako odpravimo vlogo v panju.

Pčelarstvo št. 6/1951. Lovro Peradin objavlja članek »Kako zvišamo čebelarske pridelke«. Ivo Antonioli priobčuje obširen članek »Vzreja matic«. Poučen je članek »Lipa«. Pisec navaja, da imamo v Jugoslaviji 4 vrste lipe: širokolistno, ozkolistno, belosrebrno in krimsko (rdečo) lipu. Lipa je zelo občutljiva. Poleg ugodnih vremenskih prilik vpliva na medenje tudi zemlja, kjer raste. Ljubi zavetno lego. Če sadimo vse 4 vrste lipe, traja paša na njih do šest tednov. V. Jovanović opisuje čebelarska opravila v maju in juniju. V »Pregledu literature« opozarja uredništvo, da je izšel »Čebelarski koledar« za leto 1951—1952. Prof. dr. Ivo Tomašec je spisal knjigo »Iz života pčela«, ki jo je izdalo Prirodoslovno društvo v Zagrebu. »Zadružna knjiga« v Beogradu je založila knjigo »Život i gajenje pčela«. Spisal jo je Tih. R. Jevtič. Poljoprivredni nakladni zavod v Zagrebu, Tomislavov trg 21 bo izdal knjigo »Pčelarstvo«, ki sta jo napisala v ruščini Ščerbina in Bliznjuk. Cena knjige bo 220 din.

Schweizerische Bienenzeitung objavlja v 3. številki Poročilo o zavarovanju proti gnilobi za leto 1950. V tem letu je napadla huda gniloba v 10 kantonih 23 čebelnjakov s

391 čebeljimi družinami. Od teh jih je zbolelo 55 ali 14%. 37 družin so zažveplali, iz 18 pa so napravili roje ometence. Prizanesljiva gniloba je bila ugotovljena v 55 čebelnjakih v devetih kantoni. V njih je bilo 848 družin, med njimi 147 ali 17% obolenih. Na zavarovalnici je bilo izplačanih 3856,65 frankov. — Nadalje se vrste članki: Prizanesljiva gniloba, Bolezen gozdne paše, Preizkušnja nadomestil za obnožino, Kmečki čebelar in čebelja paša ter Zavarovanje čebel pred škropljenjem proti najskemu hrošču. V članku Preizkušnja nadomestil za obnožino ugotavlja dr. A. Maurizio, da se doslej še ni posrečilo najti nadomestila, ki bi imelo isto hranilno vrednost, kot jo ima cvetni pelod. Še najboljše se je izkazalo mleko v prahu, ki ga je pokladala preizkuševalka čebelar zamesenega med sladkorno testo (2 utežna dela medu + 5 utežnih delov sladkorja v prahu, 5 do 10% mleka v prahu). Sojeva moka, ki so jo pred leti priporočali zlasti češki čebelarji strokovnjaki kot najprimernejše nadomestilo za obnožino, zgublja na svoji vrednosti. Verjetno je tega kriv svojevrsten tovarniški postopek pri razgrenjevanju in mletju soje. O vseh nadomestilih trdi Maurizio, da prikrašujejo življenjsko dobo čebel, če znaša njih primes v klaji preko 5%.

V 4. številki istega lista so na prvem mestu poročila društv. odsekov, na drugem mestu pa članki o obnavljanju satja, pravilnem ravnanju s plemenjaki, določenimi za vzrejo matic in o ukrepih za zboljšanje čebelje paše. Poučen je zlasti Fygov članek O pojavih med obhodo matice, ki ga bo v prevodu urednika tov. Rojca priobčil tudi Slovenski čebelar. Na koncu so običajne rubrike: Ženski kotiček, Osmrtnice, Apistično mesečno poročilo za februar, Delovni koledar za april, Obzorik, Govorilnica, Praktični svetovalec, Iz društev in raznih kantonov.

V 5. številki istega lista zasluži posebno pozornost članek Vpliv hranil na cvetenje, izločanje medecine in tvorbe semena pri medovitih rastlinah, predvsem pri poletni ogrščici (*Brassica napus* L.), ki sta ga napisala A. Hasler in dr. A. Maurizio. Poizkusi, ki sta jih delala v letih 1947, 1948 in 1949, so dali tele zaključke:

1. Glavna hranila fosforna kislina, dušik ter prvini bor in magnezij nimajo nobenega opazljivega vpliva na množino in sladkorno vsebino izločenega nektarja. Pomanjkanje kalija pa je povzročilo znatno nazadovanje nektarske sekrecije. 2. Če so bile rastline nezadostno preskrbljene z dušikom, kalijem in fosforno kislino, so nastavile le malo cvetov

in semena. 3. Razmerje med številom cvetov in množino semena je pri pomanjkanju kalija najširše, to se pravi, da dajo rastline, ki jim primanjkuje kalija, kljub relativno obilnemu cvetju malo semena. — Tudi drugi članki so zanimivi. Pod naslovom Temna domača pasma ali kranjska čebela? napada J. Lutziger koroškega vzrejevalca Hansa Pescheta, ki skuša s pretirano reklamo dvigniti ceno svojih matic. Očita mu, da je njegovo plemenišče neprimerno, ker ni v območju 2—3 km okrog trotarja prosto tujih čebeljih družin. Trdi celo, da so bile nekatere čebele, ki so bile kot spremljevalke poslane z njegovimi maticami v Nemčijo, okužene z nosomo in pršicami. Alfred Amnom opisuje, kako se je uveljavil domači čebelji rod »Gürbe«, ki kaže vse odlike pristne nemške čebele. H. Siegenthaler nastopa proti hipotezi, da je smrekova mana izločina ušic. A. Lehman pa mu, naslanjaje se na izvajanja prof. Schneider-Orellija, dopoveduje, da so pravzaprav vsi medovi rastlinskega izvora. Gozdni med ni nobena izjema, ker nastaja iz soka, ki ga ušice odvezajo drevju. Te so samo posredovalke, ne pa neposredne proizvajalke pri izločanju mane. O tem posredovanju imamo dovolj dokazov, ki jih ne more tajiti noben resen opazovalec. Isti Lehman opozarja v nadaljnjem članku vzrejevalce na ugotovitve patra Adama, da je mogoče s smotno vzrejo matic v družinah tako stopnjevati odpornost proti boleznem, da se sploh več ne pojavljajo ali samo izjemoma. M. Vomsattel razpravlja o uporabi rojev, R. Meier pa o zaviranju zaleganja, s katerim skušajo nekateri čebelarji doseči večji pridelek medu, a se je izkazalo, da je popolnoma pogrešno, ker škoduje maticam in lahko slabo vpliva tudi na kakovost priredelka.

Schweizerische Bienenzeitung ima v 6. številki poročila o nekaterih zborovanjih. Zanimiv je Gygljev članek o uporabi spršenih matic. Poročilo pravi, da je 1950. leta 1400 vzrejevalcev poslalo na plemenilne postaje nad 13.000 matic, od katerih se jih je sprajilo nad 11.000. Govori tudi o raznih načinih dodajanja matic. Schumacher opisuje »Navidezne malenkosti pri vzreji«. Fr. Müller opozarja na razporeditev satov v zimskem gnezdu. R. Preisig objavlja navodila za čebelarjenje v maju in juniju. V oddelku »Govorilnica« so krajši članki, kakor: Posestnik-čebelar in saditev maka, repice itd. zaradi obnožine. Razmišljanja o trgovini z maticami. Čebele v snežnem plazu. Troti in čebele itd. V »Praktičnem svetovalcu« pa najdemo razna vprašanja in odgovore.